

VÝROČNÍ ZPRÁVA

2025

Chráníme kulturní dědictví
a soustředíme informační zdroje
pro současné i budoucí generace

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Úvodní slovo generálního ředitele	4
--	----------

Události roku	6
----------------------	----------

Dostavba Centrálního depozitáře v Praze-Hostivaři a další významné investiční akce	8
Kosmas 900: Příklad meziinstitucionální spolupráce a práce s historickým dědictvím	9
Komise pro posouzení stavu národních kulturních památek ve správě Národní knihovny ČR	10
Návštěva Dana Browna v Klementinu	11

Z hlavních činností knihovny	12
-------------------------------------	-----------

Plnění Strategie Národní knihovny ČR	14
Doplňování novodobých knihovnických fondů	14
Zpracování novodobých knihovnických fondů	15
Zpřístupnění digitálních fondů	16
Služba Ptejte se knihovny	18
Historické a hudební fondy	18
Slovanská knihovna	22
Knihovnický institut	24
Odbor správy fondů	25
Odbor ochrany knihovnických fondů	27
Výzkumné a vývojové aktivity a další projekty	30
Mezinárodní styky	45
Archiv Národní knihovny ČR	46
Komunikace a marketing Národní knihovny ČR	47
Zapojení Národní knihovny ČR do Charty proti domácímu násilí	48

Ekonomické ukazatele, statistika, grafy	50
--	-----------

Základní statistické údaje o Národní knihovně ČR v roce 2025	52
Finanční hospodaření	52
Personální údaje	55

Vnitřní kontrolní systém	55
Odbor doplňování fondů	57
Přírůstek domácí literatury za rok 2025	58
Komentář ke statistickým rozborům přírůstku domácí literatury	59
Přírůstek zahraniční literatury za rok 2025	60
Komentář ke statistickým rozborům přírůstku zahraniční literatury	62
Mezinárodní agentury	63
Statistiky zpracovatelských útvarů	63
Statistické ukazatele služeb	64
Slovanská knihovna	72
Knihovna knihovnické literatury	73
Odbor správy fondů	74
Odbor ochrany knihovnických fondů	75
Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.	77

Kulturní, vzdělávací a publikační aktivity knihovny	78
--	-----------

Kalendárium významných akcí	80
Výstavní činnost	84
Vydavatelská činnost	87

Přílohy	90
----------------	-----------

Publikační činnost pracovníků Národní knihovny ČR	94
Dárci	100
Zkratky	102
Důležité údaje a kontakty	103
Organizační struktura k 31. 12. 2025	104

Vážené dámy, vážení pánové, kolegyně a kolegové, milí čtenáři a uživatelé služeb Národní knihovny České republiky!

Letošní úvodní slovo si dovoluji zahájit citátem španělsko-amerického filozofa a esejisty George Santayany, který byl publikován v jeho knize *The Life of Reason* v roce 1905. V originále zní „*Those who cannot remember the past are condemned to repeat it*“, což volně přeloženo znamená „*Ti, kteří si nepamatují minulost, jsou odsouzeni k tomu, aby ji opakovali.*“ Asi vás bude zajímat, jaký má tento výrok vztah k Národní knihovně České republiky a jejím aktivitám v roce 2025. Odpověď je přitom jednoduchá – Národní knihovna patří mezi klíčové paměťové instituce, které po staletí uchovávají dějinnou paměť nejen českých zemí, ale také poznání o událostech utvářejících historický vývoj celé Evropy. Její sbírky jsou obsahově, časově i geograficky prakticky bezbřehé. Vždy byly budovány na základě svědomité práce jejich správců, akvizitérů a badatelů, kteří se pokoušeli v maximální možné míře zachytit obraz své doby a předat jej budoucím generacím. Neméně důležitou roli v tomto procesu však hrají i osoby, jež příběh dějin samy vyprávějí, někdy přesně podle skutečnosti, jindy

pak s různou mírou osobního výkladu, nebo dokonce fantazie. Národní knihovna si v roce 2025 připomněla jednu z nejvýznamnějších osobností formujících známý obraz o raně středověkých dějinách střední Evropy, kronikáře Kosmu, který se řadí k jedinečným vypravěčům své doby.

Projekt *Kosmas 900*, jehož příběh se přirozeně začal psát již mnohem dříve než v předcházejícím roce, jednoznačně poukázal na nápaditost a schopnost Národní knihovny České republiky vtělit všechny své klíčové kompetence do společného díla, které by oslovilo širokou veřejnost. Ukázal, jak důležité je systematicky se věnovat vědecko-výzkumným aktivitám a interpretovat i tak významná díla novým, neotřelým a někdy i kritickým pohledem a následně vtělit tyto myšlenky do zajímavých výstupů, ať již jde o výstavy, či odborné a popularizační publikace. Potvrdil, že má smysl investovat též v případě knihovny do vzdělávání nastupujících generací, a to i v oblastech, jež se jim mohou zdát vzdálené a neuchopitelné, jako jsou středověké dějiny. Je však nezbytně nutné je prezentovat svěže, pochopitelně a s využitím kreativních postupů. Pestrost a nápaditost studentských kronik vytvořených na výzvu Národní knihovny jsou toho jasným důkazem.

Projekt výrazně posílil pozici Národní knihovny České republiky v oblasti kulturní diplomacie, neboť díky dlouhodobé a systematické práci se podařilo zapůjčit a vystavit téměř všechny dochované opisy Kosmova díla, ať již pocházely ze soukromých sbírek, či sbírek významných institucí ze zahraničí. Projekt *Kosmas 900* také jednoznačně demonstroval schopnost konzervátorských a restaurátorských ateliérů Národní knihovny připravit větší množství dokumentů pro vystavení, zajistit jim bezpečné uložení a odpovídající fyzikální podmínky. Zrcadlová kaple Klementina se proměnila v unikátní expoziční prostor, který nápaditě a s patřičnou mírou

úcty k vystaveným rukopisům přivítal tisíce návštěvníků. Klíčovou roli hrála i prezentace tématu v digitální podobě, zejména prostřednictvím moderních virtuálních výstav. Jistě by bylo možné najít mnoho dalších oblastí z aktivit Národní knihovny České republiky, které byly zúročeny v rámci připomínaného projektu, ale i výše uvedený krátký výčet dokonale ilustruje, co všechno je součástí moderní národní knihovny. A Národní knihovna České republiky moderní knihovnou jednoznačně je.

Na závěr mi dovoluji krátce se vrátit k citátu, který otevírá toto úvodní slovo. Vybízí k uvědomění si skutků minulých a poučení se z nich. Kosmova kronika obsahuje celou řadu příběhů a informací popisujících jak velké politické dějiny raných Čech, tak i momenty všední, spojené s každodenním životem. Zobrazuje postavení raně středověké společnosti a její vazby v geopolitickém prostoru a ukazuje, že dějinné události se neodehrávají izolovaně, ale v širších souvislostech. Zároveň svou optikou a výkladem událostí jednoznačně směřuje k tomu, aby Čechy, v té době knížecí, byly nedílnou součástí křesťanské západní kultury a společnosti. Tento odkaz, který byl následně mnohdy zintenzivněn činy mimořádných osobností naší minulosti, mezi nimi nelze nezmínit například Karla IV. či Tomáše Garrigua Masaryka, bychom si měli nepochybně připomínat i dnes, v době, kdy čelíme velkým výzvám a krizovým situacím.

Mohu Vás ujistit, že Národní knihovna České republiky Vám bude vždy oporou, inspirací i zdrojem poznání. Bude nadále pečovat o odkaz našich předků a vytvářet bezpečné a otevřené prostředí pro zachování aktuální „paměti“ budoucím generacím.

Děkuji Vám za přízeň a podporu.

Mgr. Tomáš Foltýn
generální ředitel Národní knihovny ČR

2

UDÁLOSTI ROKU

Dostavba Centrálního depozitáře v Praze-Hostivaři a další významné investiční akce

Dostavba depozitáře

Po celý rok pokračovala stavba nového, již třetího objektu v areálu Centrálního depozitáře Národní knihovny v Hostivaři. Všechny tři objekty spolu budou propojeny v několika podlažích komunikačními krčky. Hrubá stavba nového objektu byla dokončena již v prosinci 2024, v roce 2025 byly realizovány zejména vnější i vnitřní inženýrské sítě, podlahy, výplně otvorů, střešní souvrství, instalace kuchyňek a kompaktních regálů v jednotlivých podlažích. Z důvodů bezpečnosti byla pro objekt vybudována samostatná retenční nádrž, která v případě většího množství srážek zajistí zachycení a plynulý odtok vody do veřejné kanalizace tak, aby nedošlo k ohrožení uloženého knižního fondu.

Objekt bude primárně využíván jako depozitář, po obvodě každého podlaží jsou umístěny administrativní prostory, místnosti s technologiemi a laboratoře pro restaurátory. Finanční prostředky vynaložené na vlastní stavbu depozitáře se pohybují ve výši cca 608 mil. Kč. Po kolaudaci objektu, která je plánována na červenec 2026, bude následovat vybavení objektu mobiliářem a regulování klimatu ve skladových halách. Teprve po dosažení optimálních hodnot teploty a vlhkosti vzduchu bude přistoupeno k nastěhování knih z areálu Klementina. Celková kapacita nového depozitáře jsou 3 mil. knih.

Další významné investiční akce

V rámci realizace úsporných opatření probíhaly v roce 2025 přípravné práce pro rekonstrukci střechy původního objektu v areálu CDH. Objekt postupně

prošel částečnou rekonstrukcí vč. nové fasády, jedná se tedy o další stupeň zajištění tepelné pohody a provozních úspor v této nejstarší budově CDH. Byla zpracována studie proveditelnosti jak pro vlastní rekonstrukci střechy, tak pro prověření možnosti využití střech všech objektů v areálu pro instalaci fotovoltaické elektrárny (FVE). Po dokončení studie proveditelnosti byla zpracována prováděcí dokumentace pro zadání stavební realizace rekonstrukce střechy tak, aby stavební práce mohly být zahájeny v jarních měsících roku 2026. Instalace FVE bude možná až po dokončení stavby nového depozitáře, neboť i tento objekt je součástí záměru.

V červenci začaly práce na projektové dokumentaci interiéru areálu Klementina. Projekt navázal na studii interiéru z roku 2022, na kterou bylo vydáno souhlasné stanovisko Odboru památkové péče MHMP. Projekt je realizován ve spolupráci s odborným garantem NPÚ pro Klementinum.

V návaznosti na zrestaurování 48 stolů ze Všeobecné studovny byla zadána zakázka na zrestaurování 200 ks historických židlí (celková cena díla 1,814 mil. Kč bez DPH), které jsou rovněž součástí mobiliáře Všeobecné studovny. Židle jsou stejně jako stoly kulturní památkou, jsou tedy rovněž restaurovány pod dohledem zástupce NPÚ. Dokončení prací bylo naplánováno na únor 2026.

V roce 2025 započaly přípravné práce na rekonstrukci dvou významných částí Klementina – Haly služeb a Všeobecné studovny. Byly zpracovány studie proveditelnosti k ověření možnosti jejich zrekonstruování jako samostatných celků. Následně byla zpracována zadávací dokumentace pro rekonstrukci Haly služeb, která je vstupním prostorem pro návštěvníky NK ČR. Akce bude realizována formou Design & Build. V rámci

rekonstrukce Všeobecné studovny je připravována zadávací dokumentace na zpracování projektu pro provedení stavby a zpracování restaurátorských záměrů, neboť se jedná o historicky velmi exponovaný prostor.

Kosmas 900: Příklad meziinstitucionální spolupráce a práce s historickým dědictvím

V roce 2025 realizovala Národní knihovna ČR svůj nejvýznamnější kulturně vzdělávací projekt roku – připomínku 900. výročí úmrtí Kosmy, autora *Kroniky české*. Projekt byl koncipován nejen jako výstavní počín, ale především jako komplexní vzdělávací a interpretační platforma, která propojila odborný výzkum, práci s historickými fondy, edukaci a komunikaci s veřejností. Záměrem nebylo pouze představit kroniku jako klíčový historický pramen, ale otevřít širší otázku: nakolik je Kosmova kronika spolehlivým zdrojem poznání minulosti a nakolik autorským vyprávěním formovaným dobovým kontextem, legendami a osobní interpretací? Tato interpretační rovina se stala nosnou ideou celého projektu a ukázala se jako velmi funkční i pro edukační práci.

Projekt vznikl více než dva roky v rámci meziinstitucionální spolupráce odborníků z paměťových institucí, univerzit a muzeí. Vyvrcholením byly tři provázané výstavy v prostorách Klementina: v Zrcadlové kapli, Galerii Klementinum a ve výstavních chodbách.

V Zrcadlové kapli byly vůbec poprvé pohromadě představeny téměř všechny dochované středověké rukopisy Kosmovy kroniky, včetně mimořádně vzácného lipského rukopisu s jediným známým vyobrazením kronikáře. Celkem bylo zapůjčeno devět rukopisných originálů z osmi institucí ze tří zemí (např. z Rakouské národní knihovny ve Vídni, Univerzitní knihovny v Lipsku, Württemberské zemské knihovny ve Stuttgartu, Bavorské státní knihovny v Mnichově, Knihovny Národního muzea v Praze, Lobkowiczských sbírek, o. p. s., Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze aj.).

Galerie Klementinum se zaměřila na „druhý život“ kroniky – tedy její recepci a interpretaci od středověku po osvětenství. Výstavní chodby pak představily roli Kosmy ve školství a kultuře 19.–21. století. Tyto části byly koncipovány tak, aby pracovaly s běžnými knihovnickými fondy a ukazovaly možnosti jejich didaktického využití.

Významnou složkou projektu byla edukační vrstva: workshopy, pracovní listy a metodiky pro školy. Do programů se aktivně zapojilo více než 3 500 žáků, studentů a učitelů. Zkušenost potvrdila, že i velmi odborné téma lze uchopit srozumitelně a atraktivně, pokud je postaveno na otázkách, interpretaci a aktivní práci s pramenem.

Projekt měl rovněž silný publikační a digitální rozměr. Vznikla odborná monografie (*Živé příběhy zemřelých knížat: Kosmova kronika a ústní tradice*), kritický katalog v české i anglické verzi a v digitální knihovně Manuscriptorium byla publikována digitální kritická edice Kosmovy kroniky, propojená s obrazy jednotlivých rukopisů a virtuálním poznámkovým aparátem. Tento model se ukazuje jako velmi přínosný pro kombinaci badatelského a vzdělávacího využití digitálních sbírek.

Na projekt navázala mezinárodní odborná konference věnovaná středověkému kronikářství a rozsáhlá mediální prezentace, která významně přispěla k viditelnosti knihoven jako aktivních kulturních a vzdělávacích institucí.

Výstavy navštívilo jen v závěrečné fázi (25. 9.–23. 10. 2025) více než 20 000 návštěvníků. Projekt tak potvrdil, že knihovny mohou sehrávat klíčovou roli nejen jako správci fondů, ale také jako iniciátoři mezioborové spolupráce, tvůrci vzdělávacích obsahů a moderátoři dialogu mezi minulostí a současností.

Zkušenost z projektu Kosmas goo ukazuje, že i náročné historické téma lze úspěšně převést do formátu, který je odborně kvalitní, didakticky funkční a zároveň atraktivní pro širokou veřejnost – a může tak sloužit jako inspirace i pro další knihovny.

Komise pro posouzení stavu národních kulturních památek ve správě Národní knihovny ČR

Dne 1. června 2025 byla ustanovena odborná Komise pro posouzení stavu národních kulturních památek ve správě NK ČR. Cílem komise, složené z předních odborníků v oblasti historie, dějin umění, restaurování, chemie a technologie restaurování historických sbírek, je posoudit aktuální fyzický stav národních kulturních památek uchovávaných v NK ČR, vyhodnotit možnosti jejich prezentace bez ohrožení dochovaného stavu, stanovit vhodná omezení a opatření při manipulaci a transportu, posoudit podmínky jejich uložení a v případě potřeby navrhnout postup ošetření či restaurování. Komise má devět členů jmenovaných generálním ředitelem NK ČR.

Současné složení komise: Generální ředitel NK ČR, Mgr. Tomáš Foltýn, předseda komise; Mgr. Tomáš Klímek, Ph.D., místopředseda komise, NK ČR; PhDr. Kateřina Kubínová, Ph.D., Ústav dějin umění AV ČR; Mgr. Soňa Černá, Ph.D., Masarykův ústav a Archiv AV ČR; Prof. Dr. Ing. Michal Ďurovič, Ústav chemické technologie restaurování památek, VŠCHT Praha; Ing. Radka Šefců, Národní galerie v Praze; BcA. Jana Dřevíková, Národní galerie v Praze; mgr. szt. Soňa Hudoková, NK ČR a Mgr. Jitka Neoralová, NK ČR.

První setkání členů komise se uskutečnilo 1. července 2025 v Matematickém sále Klementina. Podporu vzniku odborné komise vyjádřil také ministr kultury Martin Baxa, který se spolu se zástupci Ministerstva kultury ČR jednání zúčastnil. Pro členy byly připraveny odborné příspěvky věnované historii Vyšehradského kodexu a speciální trezorové vitríně pořízené pro bezpečné vystavování nejvýznamnějších písemných památek. Za přísných bezpečnostních podmínek byl na krátkou dobu přivezen originál Vyšehradského kodexu a byla provedena orientační kontrola jeho aktuálního fyzického stavu. Následně byly projednány plány knihovny týkající se prezentace národních kulturních památek, postup průzkumu jejich fyzického stavu i případné restaurování.

Na dalším zasedání komise konaném 24. října 2025 byly představeny a diskutovány výsledky průzkumu fyzického stavu Vyšehradského kodexu, Dalimilovy kroniky a Pasionálu abatyše Kunhuty, včetně srovnávací analýzy stavu barevné vrstvy, pergamenu a míry mikrobiologické kontaminace. Památky jsou vzhledem k jejich stáří v dobrém stavu, ale zároveň se komise shodla na potřebě stabilizace barevné vrstvy vybraných rukopisů. V rámci přípravy projektu na restaurátorské práce byla svolána širší skupina odborníků, restaurátorů a technologů. Návrh projektu bude následně předložen na dalším setkání komise začátkem roku 2026.

Členové komise.

Originál Kodexu vyšehradského.

Návštěva Dana Browna v Klementinu

Ve dnech 16.–18. září navštívil světově proslulý spisovatel Dan Brown Klementinum u příležitosti uvedení své nové knihy *Tajemství všech tajemství*, jejíž děj je z velké části zasazen právě do prostor Klementina. Autor si toto historické místo zvolil jako klíčovou lokaci nejen pro samotný příběh, ale také pro jeho mezinárodní propagaci.

Dan Brown se dlouhodobě netají svým kladným vztahem k Praze, kterou opakovaně označuje za jedno z nejkrásnějších měst Evropy. Fascinuje jej zejména zdejší historická architektura, především barokní památky, jež se staly významnou inspirační rovinou pro novou knihu. Podstatná část děje se odehrává v Barokní knihovně Klementina, která v románu plní roli jednoho z ústředních symbolických prostor.

Během tří denního pobytu probíhaly v Klementinu rozhovory pro česká i zahraniční média a natáčení propagačních spotů ke knize. Vrcholem programu byla 18. září tisková konference v Zrcadlové kapli, určená především zahraničním novinářům. Té se kromě Dana Browna zúčastnil také americký editor knihy David Kaufmann a český editor nakladatelství Argo Petr Onufer.

Součástí delegace byli rovněž scénáristé, kteří již v této fázi pracují na přípravě seriálové adaptace pro platformu Netflix. Návštěva Dana Browna významně přispěla k mezinárodnímu zviditelnění Klementina jako kulturní a literární památky světového významu. Do budoucna lze očekávat nárůst tzv. literárního turismu, obdobně jako tomu bylo v případě Paříže či Florencie v souvislosti s autorovými předchozími díly.

3

Z HLAVNÍCH
ČINNOSTÍ

Plnění Strategie Národní knihovny ČR

Tvoříme knihovnu. Národní! Strategie rozvoje Národní knihovny České republiky na léta 2024–2027 je základním dokumentem, který určuje směřování Národní knihovny České republiky (dále jen NK ČR) v aktuálním období. Nejde o formální plán, ale o živý rámec, jenž každodenně ovlivňuje chod instituce, nastavování priorit i rozhodování o klíčových projektech. Rok 2025 byl v jeho plnění významným mezníkem, protože se NK ČR posunula do poloviny. Systematicky proto vyhodnocujeme dosažené výsledky a zároveň již začínáme promýšlet podobu nové strategie, která bude připravována v průběhu roku 2027.

Strategie je nyní strukturována do sedmi oblastí, které společně vytvářejí ucelený pohled na rozvoj knihovny. V oblasti trvalého uchování kulturního dědictví jsme dosáhli důležitého milníku implementací technologie RFID, jež zvýšila bezpečnost fondů i efektivitu provozu. Moderní služby pro společnost posílilo nové rozhraní katalogu, které uživatelům nabízí přehlednější vyhledávání a komfortnější práci s informacemi. Oblast vědy a výzkumu přináší konkrétní výsledky v podobě kvalitních publikací a výstav, které posilují odbornou roli NK ČR.

Významně se rozvíjí také digitalizace a práce s eDaty, díky tomu mohou nyní nakladatelé dobrovolně odevzdávat elektronické dokumenty a podílet se na jejich dlouhodobém uchování. V rámci posilování svého centrálního postavení vzdělává NK ČR pracovníky dalších knihoven, rozvíjí spolupráci s klíčovými partnery, analyzuje centrální služby a připravuje jejich modernizaci. Aktivně působí i na mezinárodní scéně prostřednictvím zapojení do významných knihovnických organizací. Nedílnou součástí strategie je oblast

lidských zdrojů, která rozvíjí NK ČR jako sociálně odpovědného zaměstnavatele podporujícího profesní růst i otevřenou pracovní kulturu.

Strategie tak propojuje ochranu kulturního dědictví s inovacemi a posiluje roli NK ČR jako moderní, sebevědomé a respektované instituce. Její naplňování je závazkem nejen vůči odborné komunitě, ale celé společnosti.

Doplňování novodobých knihovních fondů

Průběžné doplňování fondů bylo financováno z příspěvku MK ČR, včetně prostředků pro realizaci projektu *Česká knihovna při Univerzitní knihovně v Bratislavě a Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR* ve výši 300 tis. Kč; recipročně pro doplňování slovenské literatury ve fondech NK ČR byla prostřednictvím Univerzitní knihovny v Bratislavě využita dotace MK SR ve výši 12 tis. €.

Disponibilní prostředky na sbírkotvornou činnost v NK ČR dlouhodobě stagnují, což se knihovna snaží eliminovat účastí v programovém financování, případně hledá další možnosti co nejvýhodnějšího pořizování tzv. elektronických informačních zdrojů (dále EIZ) zejména na podporu vědy, výzkumu a vzdělání. Od roku 2018 knihovna využívá služeb Národního centra pro EIZ v NTK – CzechELib (<https://www.czechelib.cz/cs/>). Výhody centralizovaného financování EIZ umožnily knihovně zabránit hrozícímu propadu v nabídce titulů EIZ, které jsou pro profilové uživatele knihovny zásadní. CzechELib se soustřeďuje hlavně na větší konsorciální licence, proto jsou zpravidla stěžejní tituly pro malé obory z oblasti společenských věd

(hudba, slavistika, knihovnictví a další) hrazeny přímo z rozpočtu knihovny bez další účelové podpory.

Celkově byly všemi akvizičními pracovišti realizovány nákupy a předplatná za 23 520 tis. Kč. Oproti předchozímu roku celková částka defacto stagnovala. Přibližně 7 milionů Kč bylo věnováno na uhrazení závazků CzechELib a dalším dodavatelům EIZ v individuálních licencích. Objem na doplňování fyzických dokumentů byl v úhrnu cca 12,5 mil. Kč. V uvedené částce je započtena i mimořádná dotace 120 tis. Kč z programu MK ČR ISO na nákup vzácných historických a hudebních fondů. Částka na doplňování fyzických dokumentů včetně předplatného novin a časopisů a bez dotace ISO stagnovala na v úhrnu cca 12,4 mil. Kč. Dané skutečnosti vedly k dalšímu omezování informačních zdrojů.

Tradičně NK ČR připravila a realizovala opět projekt z účelového financování zřizovatelem (bývalý podprogram VISK 8/A MK ČR) na EIZ ve veřejných knihovnách v celkové výši 4 080 tis. Kč.

Nominální výše disponibilních a rozpočtově garantovaných prostředků se léta pohybuje zhruba na stejné úrovni. Reálná hodnota je dále nepříznivě ovlivňována dalšími faktory, jako jsou stálý nárůst cen dokumentů a cen předplatného, výrazný nárůst inflace, kurzovní pohyby, ceny poštovního apod. V daném finančním rámci je velmi složité koncipovat a realizovat systematickou a konzistentní akviziční politiku. V oblasti doplňování fondů proto i nadále zůstávají nenaplněny nejen konkrétní požadavky uživatelů, ale částečně i strategické cíle instituce vycházející z jejího poslání a garantované informační gesce.

Vedle nákupu jsou do knihovních fondů doplňovány dále dokumenty povinným výtiskem, mezinárodní výměnou, dary, příp. z interních zdrojů. Vzhledem

k omezeným finančním prostředkům se knihovna snaží nákup zdrojů co nejvíce zefektivnit.

(Doplňování knihovních fondů včetně statistických analýz je podrobněji pojednáno v oddíle Ekonomické ukazatele, statistika, grafy.)

Zpracování novodobých knihovních fondů

Pokračovala spolupráce tří knihoven s úplným povinným výtiskem – Moravská zemská knihovna (MZK), NK ČR a Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL) – na sdílené katalogizaci v rámci Aleph Cluster. Ve sdílené katalogizaci beletrie pokračovala Městská knihovna v Praze (MKP) importy záznamů do báze NK ČR, které mají zajistit rychlejší kvalitní zpracování beletrie vydávané na území ČR. Ačkoli všechny záznamy, které jsou výsledkem těchto kooperačních projektů, dosud procházejí revizí v NK ČR (jedná se o záznamy pro Českou národní bibliografii), jsou pro ostatní knihovny přínosné. Záznamy pro beletrii v České národní bibliografii (ČNB) a Souborném katalogu ČR (SK ČR) jsou k dispozici rychleji, v případě záznamů CENTRAL navíc jde o záznamy s anotacemi, které jinak záznamy pro ČNB neobsahují. Databáze ČNB se rozrostla o 22 000 záznamů pro tištěné monografie, periodika i speciální dokumenty. Do databáze SK ČR se jako první častěji dostávají kvalitní záznamy, což je přínosem i pro další projekty knihoven.

V souvislosti s uvažovanou změnou knihovního systému nadále probíhají opravy záznamů, které neodpovídají aktuálním platným standardům. Byly prováděny i revize záznamů a opravy v souvislosti s vystavením databází jako otevřených dat pod licencí CCo, a také pro potřeby digitalizace dokumentů.

V rámci přípravy přechodu na nová pravidla RDA Official a na nový formát byly schváleny dílčí změny ve zpracování vícesvazkových monografií, aktualizovány a zavedeny do praxe související katalogizační instrukce.

Probíhala správa a rozvoj Seznamu děl nedostupných na trhu (SDNNT). Počet zařazených publikací i návrhů se průběžně mění podle toho, jak se na trhu objevují nová vydání zařazených děl, akceptovány jsou požadavky nositelů práv na úpravu licencí. Aktuální stav zůstal na 610 000 zařazených záznamů, v průběhu roku proběhl import všech navržených záznamů SDNNT do EUIPO Out of Commerce Works Portal, což je jednou z podmínek pro zveřejňování digitalizovaných publikací na portálu DNNT.

Do SK ČR přibylo v roce 2025 celkem 220 294 záznamů. K 31. 12. 2025 obsahovala databáze 8 781 199 záznamů (z toho 182 940 seriálů, 336 524 starých tisků, 672 145 speciálních druhů dokumentů). Celkově bylo v rámci importů do SK ČR v roce 2025 přijato 1 367 290 z celkového počtu 1 456 692 zaslaných nebo sklizených záznamů. Digitální kopie dokumentu je v současné době připojena již k 619 094 z nich. Nadále pokračuje spolupráce na projektu Obálkyknih.cz. V prostředí SK ČR bylo odesláno 4 002 objednávek MVS (z celkem 125 různých knihoven do 240 různých knihoven). Do databáze přispívá celkem 524 knihoven. Počet knihoven umožňujících sklízet záznamy do SK ČR prostřednictvím OAI protokolu v roce 2025 vzrostl na 281 (cca o 11 % proti předcházejícímu roku). S tím souvisí i zvýšení počtu knihoven, u nichž fungují automatické odpisy vyřazených titulů z SK ČR. Těmto knihovnám je poskytována rozšířená zpětná vazba týkající se kvality jimi dodávaných záznamů. Čtyřikrát denně sklízí SK ČR záznamy české beletrie, které zpracovává MKP v rámci projektu CENTRAL, a tím ostatním knihovnám umožňuje jejich okamžité využití (stahování) přes protokol

Z39.50. Ručně byly v roce 2025 vyřešeny duplicity u 43 590 titulů (což představovalo smazání 54 140 duplicitně dodaných záznamů).

K činnostem Oddělení souborných katalogů v roce 2025 patřila i metodika, koordinace a rozvoj národního systému analytické bibliografie. K 31. 12. 2025 obsahovala báze 2 073 502 záznamů. Za rok 2025 přibylo celkem 46 084 záznamů od 24 krajských a oborových knihoven. Ze strany správce databáze proběhlo v roce 2025 celkem 249 190 úprav cílených na opravy a doplňování jmenných a věcných autorit, napojování plných textů či věcnou revizi záznamů, včetně vytvoření 870 nových záznamů.

Do souboru národních jmenných autorit přibylo za rok 2025 v rámci činnosti NK ČR a kooperujících knihoven 30 537 nových autoritních záznamů pro osoby a korporace. Probíhala také průběžná aktualizace stávajících záznamů na základě různých podnětů. Revizí procházely také záznamy nezpracované podle pravidel RDA. Pokračovala spolupráce se spolkem Wikimedia ČR na zpřístupňování autoritních záznamů v podobě propojených dat především v souvislosti s celosvětovým projektem databáze Wikidata. Probíhá poloautomatické vytváření nových položek Wikidat a doplňování stávajících s využitím sady skriptů, která vznikla v rámci projektu v roce 2023.

V souboru národních názvových autorit bylo vytvořeno 2 658 nových autoritních záznamů a zároveň probíhaly průběžné opravy a aktualizace autoritních záznamů a připojování bibliografických záznamů k novým autoritám.

V souboru národních věcných autorit bylo v roce 2025 připojeno 1 457 nových autoritních záznamů všech typů.

Probíhala průběžná aktualizace záznamů tematických, geografických, formálních, chronologických a názvových autorit používaných ve věcné katalogizaci informačních zdrojů, podstatné úpravy byly provedeny ve 3 587 autoritních záznamech, např. v oblasti definic, odkazového aparátu, poznámek a připojených notací MDT.

V souvislosti s uvažovanou implementací propojených dat, která jsou postavena na technologii jednoznačných identifikátorů jednotlivých souvisejících entit, a s tím související změnou knihovního systému, katalogizačních postupů a pravidel, byla v roce 2025 provedena analýza technologií propojených dat týkajících se věcných selekčních údajů a analýza konkrétních věcných selekčních údajů obsažených v bibliografických záznamech České národní bibliografie a databáze NKC. Z pohledu propojených otevřených dat bylo zjištěno, že je nutné opustit praxi tvorby prekoordinovaných řetězců předmětových hesel, které z principiálních důvodů nelze propojit s jedním jednoznačným identifikátorem vztahujícím se k řetězci jako celku. Proto je důležité přistoupit k transformaci řetězců předmětových hesel a při tvorbě věcných údajů uplatnit princip postkoordinace: jednotlivé komponenty předmětového hesla nahradit odpovídajícími autoritními termíny, uvádět je v samostatných polích 6XX formátu MARC 21 a usnadnit tak jejich propojení s adekvátními jednoznačnými identifikátory. Předpokládá to i úpravy stávajících autoritních záznamů, např. úplnou autorizaci tematických zpřesnění/tematických podhesel. Vzhledem k tomu, že analýza mimo jiné prokázala, že bibliografické záznamy obsahují věcné selekční údaje, které neodpovídají aktuálním platným standardům, bude důležité se zaměřit na revizi a úpravy poměrně značného množství bibliografických záznamů a umožnit tak snadnější transformaci řetězců předmětových hesel, které po úpravě bude možné v některých případech provést automatizovaně. Hlavním cílem těchto

uvažovaných změn je podpořit efektivní sdílení dat v rámci centrální katalogizace a posílit kooperaci mezi knihovnami všech typů i v oblasti věcné katalogizace.

V roce 2025 byla průběžně aktualizována databáze České MDT online, která je součástí mezinárodního portálu UDC Online, kde je klasifikační systém MDT zpřístupněn v devíti jazycích. Databáze České MDT online je v českých informačních institucích hojně využívána, v současné době je zaregistrováno 311 knihoven, knihovnických škol a badatelů a databázi využívá 1 813 uživatelů.

Národní agentura CIP – Katalogizace v knize na základě žádosti nakladatelů vytvořila a odeslala 725 záznamů knih a e-knih.

V oddělení retrospektivní konverze v roce 2025 pokračoval převod klasických ručně a strojově psaných katalogizačních lístků do elektronické podoby metodou Retrokon. Tímto způsobem se podařilo zpracovat další jedno procento z celkového množství cca 1,8 mil. katalogizačních lístků obsažených v Generálním katalogu univerzálního knihovního fondu I, který zůstává jako jediný pro svou obsáhlou nedokončen a je aktuálně zpracován cca z 59 %. Do souborného katalogu SK ČR bylo v rámci retrokonverze za rok 2025 zasláno 11 500 nově zpracovaných záznamů.

Současně pokračovala kontrola, případně doplňování českých záznamů a připisování signatur pro prezenční i absenční výpůjčky z Univerzálního knihovního fondu. Podle naskenovaných katalogů v Retrisu (Generální katalog UKF II) jsou aktuálně připsány signatury po zásuvku s označením 72/12 SOIL SURVEY of G-SOKOLN.

Požadavky na zdokonalení a uživatelsky přívětivější prostředí v informačním systému Národního programu

retrospektivní konverze (NPRK) byly vypořádány. Byla dokončena oprava nefunkčních odkazů podle vygenerovaného seznamu.

V závěru roku byla předána do užívání nová aplikace pro přepis a zpracování naskenovaných katalogizačních lístků do bibliografického formátu MARC21. Vytvoření a funkčnost této aplikace byla zásadní podmínkou pro pokračování v programu VISK 5. Pořízení nové aplikace není pouze aktualizací stávajícího softwaru, ale představuje kritický krok k zajištění provozní stability a strategickému dokončení retrokonverze katalogů. I nadále bude využívána osvědčená metodika Retrokon, avšak díky implementaci nových technologických komponent dojde k jejímu zefektivnění, vyšší spolehlivosti a zvýšení uživatelského komfortu při zpracování dat.

Databáze Dotazů ke katalogizaci aktuálně obsahuje 896 dotazů, umožňuje knihovnám zadávání nových dotazů a jejich připomínkování v diskusní skupině Katpol. Starší dotazy jsou průběžně kontrolovány, aktualizovány nebo vyřazovány.

Třemi kurzy pokračovalo e-learningové vzdělávání pro širokou knihovnickou veřejnost s účastí 142 přihlášených, osvědčení dosáhlo 8 z nich.

Zpřístupnění digitálních fondů

Archivace dat

Oddělení standardů digitálních sbírek v roce 2025 rozšířilo Standard Národní digitální knihovny, který sestává ze souboru metodik a předpisů pro digitalizaci různých typů dokumentů. V průběhu roku vydalo oddělení nový předpis (Definice metadatových formátů – DMF) pro digitalizaci dílčích jednotek fondu ve verzi

o.1, který se týká primárně výstřižků a kartotéčních lístků. K vydání rovněž připravilo i DMF pro digitalizaci zvukových dokumentů (verze 1.0), předpis zahrnuje gramofonové desky, fonografické válečky, zvukové CD/DVD a také zvukové nahrávky bez nosiče (např. e-audioknihy). Dále se aktualizovaly tyto metodiky: DMF pro digitalizaci tištěných monografií ve verzi 2.3, DMF pro digitalizaci periodik ve verzi 2.2. Rovněž byly aktualizovány DMF pro born digital dokumenty: DMF pro e-monografie ve verzi 3.1, DMF pro e-periodika ve verzi 2.6 a DMF pro skládaná periodika ve verzi 1.3.

Ve službě ČIDLO (Český systém pro identifikaci a lokalizaci dokumentů digitálního kulturního dědictví) bylo v roce 2025 registrováno 160 registrátorů (tj. paměťových institucí), které mohou svým dokumentům přidělovat perzistentní identifikátory URN:NBN. Celkově bylo přiděleno novým digitalizovaným dokumentům 126 704 identifikátorů. Kurátoři služby ČIDLO jsou rovněž zapojeni v mezinárodní pracovní skupině URN:NBN Network. Ta byla založena jako podpůrná komunikační platforma pro evropské národní knihovny využívající tyto perzistentní identifikátory. Mezi cíle této platformy patří zvýšit povědomí o identifikátorech URN:NBN a podporovat jejich používání jako trvalého identifikátoru. Více informací je možné najít na webové stránce <https://urnnbn.nuk.si/>.

V rámci institucionálního výzkumu se oddělení věnovalo tématu souborových formátů u elektronických publikací. Na dané téma byl koncem roku 2025 vydán v časopise ITlib odborný článek Mgr. Vojtěcha Kopského, PhD., který se zabýval možnostmi archivace komplexních elektronických publikací obsahujících další než jen textový obsah (interaktivní či multimediální prvky). Pracovníci tohoto oddělení jsou rovněž zapojeni do výzkumných projektů, ať už institucionálního

výzkumu (Novodobá vydavatelská produkce v českých zemích po r. 1800), nebo NAKI projektů.

Dlouhodobé uchování a zpřístupnění digitálních dokumentů

V roce 2025 bylo do systému pro dlouhodobé uchování dokumentů (LTP) nově přijato 103 636 balíčků, což je téměř dvakrát tolik než za rok 2024. Celkový objem dat na úložišti dosahuje již 430 TB. Pokračuje také přijímání dat od externích producentů, digitalizujících v rámci programu VISK 7, a průběžná aktualizace dat, uložených v minulosti. Počet nově zpřístupněných stran v Národní digitální knihovně přesáhl 3 400 000, díky čemuž bylo na konci roku 2025 dosaženo počtu 80 000 000 stran, které se nacházejí v digitální knihovně. Více než 63 000 000 je dostupných veřejně nebo po přihlášení prostřednictvím licence Děd nedostupných na trhu. V rámci obsahové správy České digitální knihovny, jež umožňuje vyhledávání napříč obsahem digitálních knihoven, pokračovalo zapojování dalších partnerů. Jejich počet stoupl v roce 2025 na 17 a celkově její obsah dosahoval téměř 150 000 000 stran.

V rámci Národního plánu obnovy došlo k úpravám a modernizaci dlouhodobého úložiště. Nově je schopné přijímat a zpřístupňovat elektronické publikace a zvukové dokumenty. Rovněž se implementoval systém pro dohody o dodávání dat, který přispívá k lepší správě uchovávaných dokumentů. Pro samotný příjem dat vznikl portál, který výrazně zjednoduší agendu předávání dat nejen z programu VISK 7, ale i z ostatní externí produkce. Dále došlo k úpravám týkajícím se konverzí dat ze starší digitální knihovny a nově jsou konvertována také data z digitalizace ve spolupráci s firmou Google. Další optimalizace se týkaly především procesů správy dat, a nyní je možné aktualizovat

pouze metadatovou část balíčku, což umožní efektivnější provádění operací nad daty.

Pracovníci Oddělení správy a archivace digitálních dokumentů rovněž pokračovali v řešení výzkumných projektů, například Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví, Orbis Pictus – Oživení knihy pro kulturní a kreativní odvětví nebo velké výzkumné infrastruktury LINDAT-CLARIAH/cz. Pokračovala také spolupráce v oblasti digitálních humanitních věd a bylo uspořádáno několik exkurzí pro studenty a odborníky z oboru knihovnictví. V roce 2025 bylo připraveno rovněž několik přednášek na téma zpřístupnění novodobých digitálních dokumentů a příjmu elektronických publikací – například na celostátním semináři knihovníků muzeí a galerií, společném semináři krajských knihoven, NK ČR a MZK a na konferencích Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě a Regionální funkce knihoven.

Webarchiv

Webarchiv v roce 2025 získal 63,4 TB nových dat, čímž celkový objem uložených dat přesáhl 712 TB. Nově bylo volně zpřístupněno celkem 191 zdrojů – z toho 100 na základě licenčních smluv a 91 vystavených pod licencí Creative Commons. Připravil několik nových tematických kolekcí a zároveň rozvíjel průběžně budované sbírky, k nimž patří například kolekce profilů politiků na sociálních sítích nebo webů veřejnoprávních původců. Mezi tematické kolekce vytvořené v uplynulém roce patřila například sbírka zaměřená na zkracovače URL adres zahrnující zdroje existujících i zanikajících služeb, dále sbírky věnované úspěšné české hře Kingdom Come: Deliverance II, která se stala významným milníkem českého herního průmyslu, pivní kultuře v České republice, volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, české knižní produkci a nakladatelským

subjektům působícím na knižním trhu, youtubovým kanálům politických stran nebo webům českých obcí. Webarchiv se rovněž zapojil do mezinárodní sbírky koordinované konsorciem International Internet Preservation Consortium, připomínající 80. výročí druhé světové války. Výstupem institucionálního výzkumu byla citačně-archivační služba Linkra – aplikace určená k ochraně zdrojů citovaných ve vědeckých textech. Umožňuje uživatelům uložení citovaných webových zdrojů do webového archivu a vytvoření citačního záznamu v souladu s normou ISO 690.

Činnost Webarchivu byla představena širokému i odbornému publiku na několika českých a zahraničních akcích. V rámci setkání webarchivářské komunity na Web Archiving Conference v Oslu zazněla prezentace zaměřená na kolaborativní kurátorské přístupy českého webového archivu na příkladu dvou tematických literárních sbírek věnovaných tvorbě Franze Kafky a Milana Kundery (*Collaborative Curatorial Approaches of the Czech Web Archive Using the Example of Thematic Literary Collections*). Širšímu publiku byly určeny webináře v rámci akce Týden pro digitální Česko pořádané Úřadem vlády České republiky (*Jak Webarchiv uchovává český web*) a na Festivalu bezpečného internetu, jenž pořádal Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (*Digitální stopa ve webovém archivu*). Kurátorská práce byla představena zaměstnancům Národní pedagogické knihovny J. A. Komenského a studentům Gymnázia a SOŠE Sedlčany. Archivním webovým zdrojům, coby svébytným webovým archiváliím, se věnoval článek *Webové starožitnosti* publikovaný v časopisu o umění, architektuře, designu a starožitnostech *ArtAntiques*. V rámci programu Erasmus+ zástupci Webarchivu navštívili pracoviště zaměřené na archivaci webu v národních knihovnách ve Španělsku a Řecku.

Služba Ptejte se knihovny

Služba *Ptejte se knihovny* (dále také PSK) má v českém knihovnickém prostředí své nezastupitelné místo již více než 20 let. Rozvoj umělé inteligence a různých chatbotů, které jsou schopné uživateli odpovědět na otázku téměř okamžitě a jsou dostupné v režimu 24/7, však pro ni v současné době znamená velkou výzvu, které musí čelit. V určitých věcech dokáže umělé inteligenci konkurovat (např. vyřídit dotaz velmi rychle v rámci online chatu) a v řadě věcí ji stále překonává. Může nabídnout informace z důvěryhodných zdrojů, které není třeba dále ověřovat, dokáže odpovědět na vágní nebo naopak velmi komplikované dotazy, které vyžadují pátrání nejen v elektronických, ale i tištěných zdrojích. Stále za ní stojí lidský faktor, tudíž by se dalo říci, že má „duši“.

V roce 2025 knihovníci z knihoven zapojených do PSK odpověděli na 2 377 dotazů. 945 otázek bylo zasláno přes formulář dostupný na stránkách služby, 1 308 dotazů bylo vyřízeno prostřednictvím chatu. NK ČR spolu se SVKKL a VKOL zajišťují online chat *Ptejte se knihovny*, tj. odpovídají na otázky uživatelů v reálném čase. V minulém roce bylo tímto způsobem vyřízeno 600 chatů a 708 dotazů zaslali uživatelé offline v době, kdy na chatu nebyl k dispozici knihovník. Dále bylo v NK ČR vyřízeno 107 komentářů, které uživatelé mohou připojit k dotazům publikovaným ve veřejném archivu dotazů (komentáře mají nejčastěji podobu nového dotazu) a 17 dotazů bylo doručeno přímo na e-mailovou adresu ptejteseknihovny@nkp.cz.

V roce 2025 webové stránky PSK navštívilo celkem přes 708 tisíc aktivních uživatelů (tj. ti, kteří provedli na stránkách nějakou akci) nejen z České republiky, ale také například ze Slovenska, Rakouska, Německa, Spojených států, Velké Británie nebo Singapur.

Během roku 2025 byla služba PSK prezentována v rámci několika akcí a odborných periodik. V březnu se s PSK mohli knihovníci seznámit na Setkání pracovníků místních veřejných knihoven regionu Praha, které se konalo v Městské knihovně v Praze, a služba byla přestavena také během kampaně na Březen – měsíc čtenářů 2025 s názvem *Objevuj knihovny*. Zájemcům jsme prostřednictvím webinářů přiblížili PSK jak z pohledu veřejnosti, tak z pohledu knihovníků. Příspěvek ke službě *Ptejte se knihovny* byl v dubnu 2025 zařazen do Odborného fóra, které pravidelně pořádá ÚISK FF UK. Jedná se o cyklus přednášek, které se věnují aktuálním otázkám a tématům z oblasti informační vědy a nových médií. Články věnované službě *Ptejte se knihovny*, a mj. i jejímu srovnání s umělou inteligencí, vyšly v knihovnických časopisech *Čtenář* a *Duha*.

V rámci připravované modernizace služby PSK, která se bude týkat nejen uživatelského rozhraní, ale také administrativního modulu, proběhla veřejná zakázka na vývoj *Ptejte se knihovny*. Součástí nové podoby PSK by již měly být i prvky umělé inteligence, které např. tazatelům zjednoduší zadání dotazu a knihovníkům mohou asistovat při jeho zodpovídání. S ohledem na zapojení umělé inteligence probíhala veřejná zakázka formou soutěžního dialogu, jejíž součástí bylo i zpracování konceptů jednotlivými uchazeči. Vybraný dodavatel začal v závěru roku analytické práce (zpracování a validace požadavků NK ČR), které NK ČR průběžně reviduje a akceptuje.

Historické a hudební fondy

Činnost odboru Historických a hudebních fondů (HHF) v roce 2025 výrazně ovlivnila příprava velkého výstavního projektu Kosmas 900, který vyžadoval součinnost řady pracovníků podílejících se na tvorbě obsahu

výstavy i na dalších činnostech potřebných k realizaci. Výstava a navázané doprovodné akce významnou měrou souvisely také s publikační, edukační a prezentační činností odboru. Nadále byly samozřejmě zajišťovány rovněž základní povinnosti nutné pro plynulý chod služeb, zpracování a zpřístupňování fondu. Pracovníci odboru se stejně jako každý rok podíleli na vedení velkého množství odborných, studentských i politických návštěv, odborných exkurzí a pracovních stáží. Nově byla zařazena exkurze pro zrakově znevýhodněné. Zúčastnilo se jí přibližně dvacet návštěvníků. Program byl koncipován s ohledem na jejich specifické potřeby a zaměřen především na hmatové a smyslové vnímání historických knih.

Oddělení rukopisů a starých tisků

Oddělení rukopisů a starých tisků (ORST) spolupřádalo v roce 2025 tři letní školy s mezinárodní účastí. V NK ČR proběhlo ve dnech 1.–5. září pracovní setkání odborníků z oblasti papyrologie a příbuzných disciplín. Akci pořádal Ústav řeckých a latinských studií FF UK ve spolupráci s NK ČR a zúčastnili se jí papyrologové z významných univerzitních pracovišť – Macquarie University (AU), Universität Heidelberg (DE), University College London (UK), Uniwersytet Warszawski (PL), FF UK (CZ). Hlavním přínosem akce pro NK ČR nebyl jen její pedagogický rámc, ale především odborná práce spojená s konzervací, katalogizací a dlouhodobým uchováváním papyrologického fondu NK ČR. Setkání sehrálo důležitou roli jako přípravná fáze pro vznik širší mezinárodní spolupráce v rámci projektu Horizon Europe PAMELA, jehož součástí je také výzkum, péče a zpřístupňování papyrologických materiálů.

Dále proběhly v ORST další dvě letní školy zaměřené na historický fond, digital humanities a kulturní vlivy v dějinách. V květnu 2025 hostila NK ČR část programu

mezinárodní letní školy Cultural Exchanges in the Middle Ages, organizované v rámci Erasmus+ KA2. Přestože akce byla primárně určena studentům z partnerských evropských univerzit, přímý přínos pro NK ČR byl zejména odborný: šlo o rozsáhlé pracovní setkání zaměřené na materiální kulturu rukopisů, její kontexty a prezentaci. Letní škola posílila spolupráci NK ČR s hlavním pořadatelem, Fakultou humanitních studií UK, a to jak v rámci výuky, tak v oblasti zpřístupňování historických fondů. Zároveň vytvořila prostor pro sdílení know-how s odborníky ze zahraničních institucí, zejména v tématech cultural transmission. Na přelomu června a července pak ve spolupráci s NK ČR pořádala v Klementinu FF UK Třetí letní školu k historii anglického jazyka (SSHOE 2025). V rámci akce probíhaly specializované návštěvy historických knihovnických fondů a rukopisných sbírek v NK ČR, jejichž cílem bylo podpořit výuku historie angličtiny přímým kontaktem se středověkými materiály a současně představit odborné zázemí knihovny studentům a vyučujícím z partnerských institucí.

V jarní i podzimní části roku pokračoval přednáškový cyklus pro veřejnost Z klementinských pokladů, který dlouhodobě představuje vybraná témata spojená s historickými fondy NK ČR. Jednotlivé přednášky byly realizovány hybridní formou živého internetového přenosu, a následně zveřejněním záznamů dostupných na oficiálním YouTube kanálu knihovny. Jednotlivé příspěvky byly zaměřené např. na středověké klášterní knihovny, rukopisnou kulturu, dějiny biblického překladu i hudební prameny novověku. Jednotlivé pozoruhodnosti z historického fondu NK ČR byly rovněž nadále systematicky představovány v rubrice Z pokladů knihoven odborně popularizačního historického časopisu *Dějiny a současnost*. V dubnu 2025 byl dále vydán třetí díl ediční řady Z klementinských pokladů, který je věnován starým mapám zachycujícím Kalifornský poloostrov. ORST prezentovalo své sbírky i na sociálních sítích, kde vytváří

uživatelsky přívětivý obsah s výrazným edukativním zaměřením.

V roce 2025 rovněž pokračovala digitalizace historického fondu ve spolupráci s firmou Google. Proběhl jeden transport knih a k digitalizaci bylo odesláno 2 248 svazků starých tisků.

Hudební oddělení

Hudební oddělení v dubnu 2025 spoluorganizovalo seminář a výroční zasedání České národní skupiny IAML v Praze s názvem České hudební online zdroje. V odborném programu aktivně vystoupili pracovníci oddělení (představení knihoven Kramerius a Manuscriptorium se věnovala L. Šmídová, mezinárodní muzikologické bibliografické databáze RILM P. Kordík, mezinárodního soupisu RISM E. Šedivá a hudebních tematických katalogů online V. Kapsa). Pro večerní koncert v prostorách oddělení se podařilo zajistit významného houslového virtuosa Bohuslava Matouška.

V květnu oddělení přivítalo putovní výstavu Martinů kráčí Prahou k výročí založení Institutu Bohuslava Martinů slavnostní vernisáží, pro niž připravilo hudební program složený z děl B. Martinů a představilo jeho autografy uložené ve sbírkách Hudebního oddělení.

Oddělení se zapojilo také do výstavního projektu Kosmas 900. P. Kordík připravil blok věnující se kosmické tematice v české hudbě, který přiblížil dílo Miloslava Kabeláče *E fontibus Bohemicis* a dílo Jindřicha Felda *Cosmae Chronica Boemorum*.

Na podzim, 28. listopadu, HO oslavilo 60. výročí založení Souborného hudebního katalogu (SHK) uspořádáním celorepublikového kolokvia s mezinárodní účastí a rovněž otevřením tematické výstavy. Historii SHK

připomenuli Z. Petrášková a J. Hůlek, současné směřování včetně nové databáze historických hudebních sbírek přiblížila E. Šedivá. M. Niubo připravil komentovanou prohlídku katalogů SHK. Souborný hudební katalog představuje ústřední celorepublikový soupis hudebních pramenů uložených v českých knihovnách, archivech, muzeích, soukromých sbírkách či na chrámových kůrech. Byl založen v HO v roce 1965 a odborníci zde po celých 60 let úspěšně koordinují a realizují práce spjaté s tvorbou jeho obsahu.

V rámci přednášek Z klementinských pokladů pracovníci HO v roce 2025 představili Strachotovu hudební sbírku (E. Šedivá) a autografy Antonína Dvořáka (L. Šmídová) z rukopisné sbírky oddělení.

Manuscriptorium

Cílem činnosti Manuscriptoria bylo i v roce 2025 pokračovat v úplné digitální transformaci kodikologických a knihovědných postupů, metod, metodik a metodologie v globálním rámci. Důležitého vývojového milníku bylo dosaženo úspěšným dokončením přechodu na novou verzi Manuscriptoria při zachování perzistentnosti základních typů popisných a obrazových dat (katalogové záznamy a digitální kopie) spolu s automatizovaným převodem uživatelského obsahu. Ve srovnání s „pouhou“ digitální knihovnou teprve nová verze v úplnosti představuje virtuální badatelské prostředí s řadou pokročilých funkcionalit: vedle víceúrovňového rešeršního katalogu, kustomizovaného IIF prohlížeče či modulu pro správu a publikaci osobního obsahu je jednou z klíčových součástí Manuscriptoria nově i nástroj pro prezentaci, rešerši, správu a agregaci plnotextových dat.

Vlajkovou lodí plnotextového modulu je digitální edice Kosmovy kroniky, připravená při příležitosti výstavního

projektu Kosmas 900. Koncem roku byl do provozu uveden také katalog plnotextových edic s první testovací várkou dalších středověkých, jakož i raně novověkých bohemikálních textů.

Mezi obsahové partnery Manuscriptoria přibyla Ukrajinská katolická univerzita ve Lvově se sbírkou 37 unikátních cyrilských tisků ze 17. a 18. století. Prostřednictvím digitalizace v rámci programů VISK 6 a NPO bylo Manuscriptorium obohaceno o dalších 146 rukopisů a 26 starých tisků (většinou inkunábulí) z 21 tuzemských paměťových institucí. Mimoto byla v souvislosti s kosmovským výročím v Manuscriptoriu vůbec poprvé zpřístupněna digitální kopie brněnského rukopisu Kosmovy kroniky, uloženého v Archivu města Brna; při téže příležitosti byl zdigitalizován i raně novověký břevnovský rukopis kroniky, který je jako deponát uložen v NK ČR. Poprvé online je v Manuscriptoriu dostupný také památník slezského šlechtice Hermana ze Salzy z první poloviny 17. století, jehož originál je uložen v SoA v Plzni (pracoviště Klášter), který se tak stal dalším obsahovým partnerem Manuscriptoria.

Z vlastních zdrojů NK ČR pokryla digitalizaci 31 středověkých rukopisů spravovaných ORST, jakož i pěti rukopisů Slovanské knihovny ze 17. a 18. století.

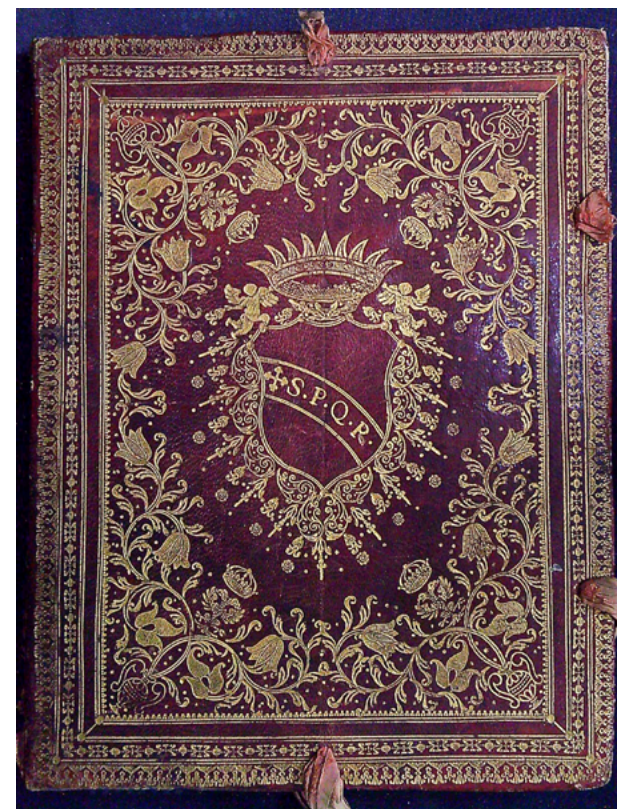
Koncem roku 2025 Manuscriptorium obsahovalo přes 414 tisíc evidenčních záznamů a 176 tisíc digitálních kopií pocházejících z více než 220 zdrojových institucí, nalézajících se ve 29 zemích.

Akvizice Oddělení rukopisů a starých tisků

Rukopisy

Z dotace ve výši 120 000 Kč poskytnuté Ministerstvem kultury z programu ISO/C II na výkup předmětů kulturní hodnoty byl zakoupen reprezentativní novověký

rukopis italského podvodníka velkého formátu Giovanni Antonia Laziera (1678–1738), který od roku 1720 vystupoval ve Vídni jako byzantský císař v exilu a velmistr Konstantinova řádu sv. Jiří. Obsahuje padělané listiny z roku 1718 s fiktivními podpisy a pečetěmi soudních úředníků při apoštolském stolci, které potvrzují Lazierův původ po otcovské linii z byzantské císařské dynastie, jeho nárok na trůn a s tím spojená práva a pravomoci. Na začátku knihy je nakreslen znak byzantské říše a fiktivní Lazierův erb, oba znaky se objevují i na zlacené kožené vazbě (XXI C 18g).

Reprezentativní rukopis Giovanni Antonia Laziera. NK ČR, sign. XXI C 8g

Univerzitní teze

Sbírku univerzitních tezí NK ČR rozšířila významná akvizice grafického listu, jehož autory jsou ilustrátor Jeremias Gottlob Rugendas (1712–1772) a rytec Johann Daniel Herz (1693–1754). List dokumentuje slavnostní promoční akt Filozofické fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, který se konal 30. června 1739 ve Velké aule Karolina. Událost proběhla pod patronátem pražského arcibiskupa a významných univerzitních představitelů a během ní bylo slavnostně promováno 83 posluchačů filozofické fakulty.

Ústředním motivem grafického listu je oltář s monstancí symbolizující uctívání eucharistie. V akademickém kontextu může tento motiv symbolizovat „světlo moudrosti“ či ideál poznání. Po stranách oltáře jsou zachyceni zástupci církevní a světské moci, což poukazuje na propojení vzdělání s oběma mocenskými sférami. Nad oltářem se v oblacích vznášejí alegorické postavy teologických ctností. Pod obrazem jsou umístěny tři nápisové kartuše. Ústřední kartuše popisuje slavnostní akt, po jejích stranách se nacházejí kartuše se seznamem celkem 83 posluchačů označených latinským titulem: *Nomina Perillustrium, Reverendum, Nobilium, Praenobilium, ac Doctiſſimorum, DD. AA. LL. et Philosophiae Magistrorum.*

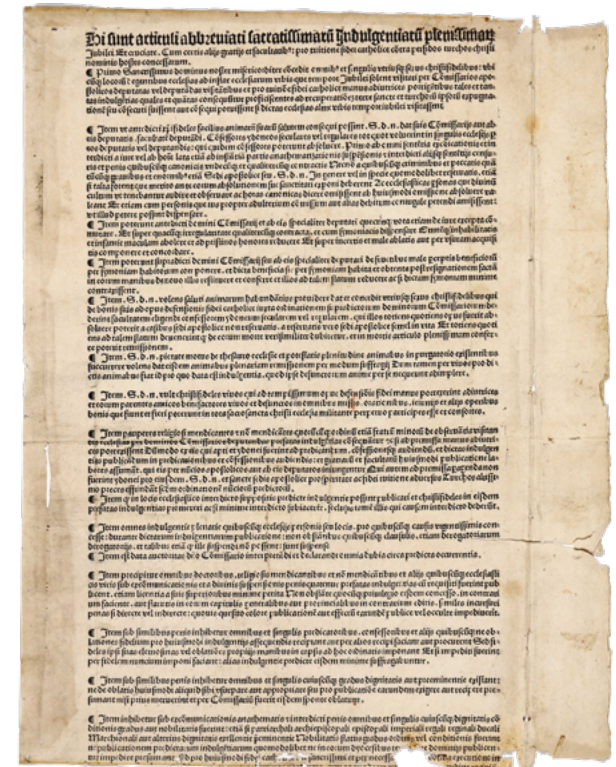
Grafický list představuje mimořádně významnou akvizici v rámci sbírky univerzitních tezí NK ČR, která je svým rozsahem jedinečná i v celoevropském kontextu a byla zapsána na seznam UNESCO. Nově získaný exemplář tuto mimořádnou kolekci doplňuje a dále rozšiřuje její vypovídací hodnotu o barokní univerzitní kulturu (*Th. 530*; https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000221870&local_base=STT).

Grafická univerzitní teze s motivem Adorace Nejsvětější Svátosti církvi a světskou mocí. NK ČR, sign. Th 530

Inkunábule

V antikvariátu Ztichlá klika byl zakoupen světově unikátní jednolistový tisk z 15. století, vytištěný významným lipským tiskařem Martinem Landsbergem okolo roku 1489. Obsahuje shrnutí odpustkové buly vyhlášené papežem Inocencem VIII. dne 11. prosince 1488, která zahájila odpustkovou kampaň, jejíž výtěžek měl být určen na křížovou výpravu proti Turkům. Shrnutí v 16 člancích objasňuje výhody, které věřící spolu s odpustkem získá. Obdobné jednolisty nejčastěji vyvěšované na dveře kostelů sloužily k propagaci

Unikátní jednolistový tisk z 15. století obsahující shrnutí odpustkové buly. NK ČR, sign. 39 H 33

za úplatu udíleného papežského odpustku (sign. 39 H 33).

Staré tisky – akvizice prostřednictvím darů

V roce 2025 byly NK ČR darovány tři staré tisky. Nejvýznamnějším z nich je první vydání Herbáře jinak Bylináře... (1562, sign. 54 Sb 64) italského renesančního lékaře Pietra Andrea Mattioliho (1501–1577), které vzniklo v pražské tiskárně Jiřího Melantricha z Aventinu (1511–1580) a které vyniká svými realistickými a zároveň umělecky pojatými ilustracemi léčivých rostlin.

Do oblasti naučné literatury náleží i další z darovaných tisků. Jedná se totiž o německo-latinský školní slovník *Cornu copiae linguae Latinae et Germanicae...* (1778, sign. Sd 3367), jehož původci byli filologové Adam Friedrich Kirsch († 1716) a Konrad Gottlob Anton (1745–1814). Poslední ze získaných tisků *Geistliche Fisch-Angel auf dem ungestümmen Meer der Welt ... Erster Theil...* (1768, sign. Se 5463) zastupuje náboženské písemnictví a více než svým textovým obsahem je zajímavý tím, že ho z původní francouzštiny do němčiny přeložila žena, konkrétně česká šlechtična a současně abatýše benediktinského kláštera u sv. Jiří v Praze na Hradčanech Helena Marie Vražďová z Kunvaldu (1704–1781).

Akvizice Hudebního oddělení

Pro sbírku HO se již potřetí podařilo uskutečnit nákup cenných hudebních tisků a zejména rukopisů 19. století ze sbírky českého soukromého sběratele, organologa Pavla Szturce (v roce 2025 celkem 26 položek). Podrobnější zmínku zasluhují např. dobře zachované rukopisy houslových duet F. Kramáře a F. A. Hoffmeistera z roku 1820 v dobových obálkách. Dílo F. Kramáře je zastoupeno i několika dobovými party z roku 1799, patřícími jeho koncertu pro housle, op. 41. Z dalších autorů skladeb zakoupených dobových opisů jmenujme I. Pleyela, E. Vašáka, J. A. Jelínka, H. Procha nebo J. Nešveru.

Z vídeňského antikvariátu Inlibris byl zakoupen rukopis skladby významného organizátora pražského hudebního života druhé poloviny 19. století a rovněž přítele Bedřicha Smetany Ludevíta Procházky s titulem *Dvě humoresky pro piano*, datovaný 18. 7. 1859 a věnovaný J. Bayerovi. Spolu s ním knihovna získala také dopis Franze Marschnera, vídeňského pedagoga, skladatele a hudebního teoretika a estetika českého původu,

psaný 15. května 1904. Zřejmě v souvislosti s úmrtím A. Dvořáka (1. 5. 1904) zde vzpomíná na pro něj nepomenutelný cenný hudební zážitek ze svého mládí, jímž byla údajně premiéra Dvořákovy první symfonie.

Knihopis

V roce 2025 se redakce Knihopisu z důvodu neúčasti v projektových grantech soustředila převážně na běžnou agendu související s provozem báze KPS-Knihopis, případně prováděla revizi bibliografických dat v ní obsažených. Díky časově omezené brigádnické výpomoci byl u zhruba tří stovek knihopisných záznamů, jež evidují knižní tituly vydané v letech 1783–1795, upraven původní, značně nepřehledný zápis tzv. číselných Dodatků ke Knihopisu. Další aktualizace bibliografických popisů byly uskutečněny v návaznosti na předem naplánované tuzemské a zahraniční služební cesty. Během jednorázových či opakovaných návštěv v MZK v Brně, Lyceální knižnici v Bratislavě, Herzogin Anna Amalia Bibliothek ve Výmaru, Gottfried Wilhelm Leibniz Bibliothek v Hannoveru, Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek v Jeně, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek v Göttingenu, Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky a Staatsbibliothek v Berlíně bylo celkově prohlédnuto více než 120 exemplářů jazykově českých či bohemikálních starých tisků, které se nacházely v těchto knihovnách. Získané bibliografické údaje byly následně revidovány či zcela nově doplněny do elektronické knihopisné databáze. V některých z výše jmenovaných knihoven byly objeveny i unikátní a dosud neznámé tisky (např. K19479, K19494, K19496, K19499). Nadále byla udržována i úzká spolupráce s Knihovněným oddělením KNAV za účelem plánování budoucích společných projektů či kvůli nezbytným opravám technicko-bibliografických chyb v již realizovaných projektových výstupech.

CERL – katalogizace starých tisků

Consortium of European Research Libraries (CERL) je jednou z nejvýznamnějších organizací činných v oblasti výzkumu dějin knihy, knihtisku a knižní kultury. Bylo založeno v roce 1994 a jeho členy se stala většina největších evropských knihoven s historickými fondy a některé knihovny Severní Ameriky. CERL usiluje o sdílení zdrojů a odborných znalostí mezi vědeckými knihovnami s cílem zlepšit přístup k těmto zdrojům a jejich využívání ke zpřístupňování a uchování evropského tištěného dědictví v období ručního tisku (ca do roku 1850). Mezi jeho hlavní aktivity patří vytváření několika specializovaných databází, z nichž největší je Heritage of the Printed Book Database (HPB) obsahující záznamy o inkunábulích a starých tiscích nacházejících se ve fondech členských a spolupracujících knihoven (viz https://gso.gbv.de/DB=1.77/SET=1/TTL=1/START_WELCOME) v období od ca 1455 do ca 1830. NK ČR do databáze pravidelně přispívá od roku 2012 formou roční aktualizace. Tomu předcházela obsáhlá analýza našich záznamů ze strany CERLu a následné opravy či korekce z naší strany. V současné době je v databázi HPB ca 200 000 záznamů inkunábulí, starých tisků, starých map a tisků do roku 1830 z databáze STT. Záznamy obsahují jak základní bibliografické údaje, tak exemplářový popis, odkaz do lokální databáze a odkazy na digitalizát, je-li k dispozici. CERL rovněž spolupracuje s digitální knihovnou Manuscriptorium, která jeho databázi využívá pro zpřesnění vyhledávání. Pracovník Referátu Manuscriptorium je členem pracovní skupiny rukopisných knihovníků.

Slovanská knihovna

Patrně nejvýznamnější aktivitou roku 2025 přesahující standardní knihovnické činnosti představovalo pro

Slovanskou knihovnu (SK), samostatný odbor NK ČR zaměřený na problematiku slavistiky, její zapojení do programu Russian Diaspora Initiative koordinovaného Hooverovým institutem při Stanfordově univerzitě v Kalifornii. Jeho hlavním cílem je hromadná digitalizace ruských emigrantských novin vydaných v průběhu 20. století a jejich zpřístupnění ve volně dostupné digitální knihovně RADC (Russia Abroad Digital Collection). Pozornost je tak věnována novinám tvořícím podstatnou část sbírky periodik z fondu SK nacházející se od roku 2007 pod ochranou UNESCO. Z důvodu opotřebení této světově unikátní sbírky představuje digitalizace nejúčinnější způsob ochrany pro příští generace. Od zahájení programu bylo zdigitalizováno 275 svitků mikrofilmu (145 titulů) a 1 639 svazků originálních novin (405 titulů). Zpřístupněno bylo prozatím 471 titulů (ca 508 000 stran). Spolupráce bude pokračovat i v roce 2026. Péči o noviny běloruské, ruské a ukrajinské emigrace se SK začala věnovat také díky projektu podpořenému v rámci programu VISK 4 (blíže v části Výzkumné a vývojové aktivity a další projekty).

V roce 2025 bylo do fondu SK zařazeno 7 476 svazků dokumentů, z toho 3 571 svazků bylo zakoupeno, 1 785 svazků obdržela knihovna výměnou a 1 987 darem. Díky účasti na několika knižních veletrzích a s pomocí osobních kontaktů se nadále dařilo efektivně doplňovat knižní produkci ruských a běloruských exilových nakladatelství, což představuje jednu z akvizičních priorit knihovny. Nejvýznamnějším výměnným partnerem SK zůstává Národní knihovna Srbska, která poskytla během roku 2025 celkem 569 svazků knih a periodik.

Díky pokračování společného projektu NK ČR a Univerzitní knihovny v Bratislavě *Slovenská knihovna*

– *Česká knižnica* získala SK 357 svazků slovenské proveniencie.

Fond SK tradičně obohacují cenné dary. Nejrozsáhlejším z nich byla v roce 2025 část knihovny a sbírka listinných materiálů z pozůstalosti literární historičky prof. Aleny Morávkové (1935–2024), kterou knihovně věnoval její syn. Rozsahem srovnatelný je soubor knih získaných z pozůstalosti slovenského ukrajinisty prof. Mikuláše Nevrlého (1916–2019). Několik desítek knih věnovaných otázkám pravoslaví a nevelký počet historicky cenných fotografií obdržela knihovna z pozůstalosti své bývalé pracovnice Heleny Musatové (1935–2025). Mezi další štědré dárcy patřili bulharská bohemistka doc. Ani Burova, která knihovně zprostředkovala dar 43 knih od sofijského nakladatelství Universitetsko izdatelstvo Sv. Kliment Ochridski, prof. Jan Rychlík, který knihovně daroval 20 knih, nebo Institut Kaszubski v Gdaňsku, který věnoval 45 svazků. Cenným obohacením fondu je šestnáctisvazkové vydání *Dějiny Ukrajiny (Istorija Ukrajiny)* od užhorodského historika Serhije Fedaky, jehož předání zprostředkovalo Velvyslanectví Ukrajiny v Praze.

Kontinuální byla účast SK v probíhajících digitalizačních projektech. V rámci budování Národní digitální knihovny bylo k digitalizaci předáno 11 svazků monografií vydávaných v Československu v letech 1918–1945 ruskou a ukrajinskou emigrací a 67 monografií české a slovenské odborné slavistiky. Novou digitalizační prioritou se stala tištěná produkce z území Podkarpatské Rusi z doby společného státu – během roku 2025 bylo k digitalizaci předáno 450 svazků monografií uvedené proveniencie.

Posledním rokem probíhal společný digitalizační projekt NK ČR a společnosti Google. V roce 2025

se uskutečnil závěrečný transport, který obsahoval 1 834 svazků (1 973 titulů) z fondu SK.

Na portálu *esbirky.cz*, který je určen pro publikaci a prezentaci sbírkových předmětů českých institucí a jež provozuje Národní muzeum, bylo zpřístupněno 836 obrazových dokumentů. Dokončena byla publikace materiálů ze sbírky plakátů a pozvánek ruské emigrace (celkem zpřístupněno 1 286 dokumentů). Dále bylo zpřístupněno prvních 142 obrazových dokumentů s kozáckou tematikou.

V rámci programu VISK 6 byly v roce 2025 digitalizovány čtyři historické rukopisné knihy a jeden tisk z fondu SK. Mezi nimi přitahuje pozornost badatelů především rukopisný soubor písní – *Spivanyk*, který roku 1798 sepsal v Nevyckém nedaleko Užhorodu Ivan Juhasevyč (ca 1741–1814), jeden z nejvýznamnějších karpatských sestavovatelů a ilustrátorů rukopisných dokumentů církevního charakteru. Zajímavý je také staroobřadecký církevněslovanský rukopis *Velikaja i predivnaja nauka b[o]gom preos[vě]ščenago učitelja raimunda ljulija...* z konce 18. století, který formou otázek a odpovědí představuje nauku katalánského vzdělance Ramóna Llulla a snaží se dobrat rozhodnutí, zda jde o kabalou.

Standardně pokračovalo zapojení SK do programu institucionálního výzkumu Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní knihovna České republiky (blíže v části Výzkumné a vývojové aktivity a další projekty).

V oblasti správy speciálních sbírek bylo zahájeno třídění a katalogizace sbírky listinných dokumentů a korespondence z pozůstalosti bývalého ředitele SK Jiřího Vacka. Prioritou je dále třídění a popis sbírky

fotografií s tematikou ruské emigrace získané v roce 2024 od Anastasie Kopřivové. Zpracováno bylo přibližně 500 fotografií. Roztříděna a zkatologizována byla nově nalezená sbírka obrazových materiálů k dějinám kozáckého hnutí, která obsahuje 415 dokumentů.

V rámci standardní katalogizace fondu prošlo jmenovým popisem 6 528 dokumentů, předmětovým popisem pak 5 829 dokumentů. Dalších 3 759 záznamů bylo rozšířeno z původní provizorní verze nebo nově vytvořeno během provádění revize fondu. Plynule pokračovala úprava a korektury vybraných záznamů prováděné v rámci přípravy elektronického katalogu SK pro přechod na nový knihovní systém. V programu skenování obálek a obsahů bylo naskenováno 5 295 obálek a 6 483 stran obsahů publikací profilových pro zaměření SK.

Uživatelé v roce 2025 uskutečnili 5 495 návštěv SK a půjčili si 36 044 dokumentů.

V roce 2025 připravila SK k vydání jednu publikaci. Kvůli technickým problémům spojeným se zprovozněním nového webu NK ČR bylo pozastaveno vydávání elektronického čtvrtletníku *Přírůstky odborné literatury ve fondu Slovanské knihovny*. S obnovou tohoto informačního zdroje se počítá od roku 2026. Knihovna se podílela na přípravě osmi kulturně odborných akcí a třech výstav. Svou činnost a vydané publikace představila na druhém ročníku veletrhu exilové literatury Pražská knižní věž. Cenu Rudolfa Medka, kterou SK a spolek Ruská tradice předávaly již po sedmácté, získali historik Tomáš Jakl a město Moravská Třebová.

Knihovnický institut

Knihovna knihovnické literatury (KKL) dlouhodobě rozvíjí a zpřístupňuje informační zdroje určené odborné veřejnosti, a to jak v prezenční, tak ve vzdálené podobě. Podíl dokumentů získávaných darem se každoročně zvyšuje a představuje významný doplněk odborné literatury. KKL nadále zajišťuje přístup k nejdůležitějším zahraničním oborovým databázím a elektronickým periodikům a podporuje využívání online služeb.

KKL se zároveň podílí na obohacování portálu ObálkyKnih.cz prostřednictvím skenování obálek a obsahů knižních titulů a průběžně zajišťuje skenování obálek a obsahů nových přírůstků české i zahraniční knižní produkce. Studijní a informační oddělení se v roce 2025 zapojilo do přípravy tematického řezu z Centrálního portálu knihoven (Knihovny.cz) pro NK ČR. Oborová brána KIV je nadále provozována ve spolupráci s portálem Knihovny.cz a činnost Knihovnického institutu je průběžně prezentována prostřednictvím sociálních sítí.

Významnou oblastí byla také správa a modernizace knihovního fondu. Pokračovalo RFID čipování knihovního fondu KKL – v roce 2025 bylo opatřeno čipem přibližně 7 900 knihovních jednotek, zejména z fondu uloženého v Klementinu (knihy, vázané časopisy, CD/DVD a normy). Od června 2025 probíhá revize základního fondu evidovaného v Klementinu, která se týká rozsáhlé části staršího i novějšího fondu (rozsah přírůstkových čísel 1/1960 – 39 062/2011). Současně probíhají průběžné opravy nefunkčních odkazů v bibliografické databázi KKL, především u analytických záznamů.

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV/KTD), Databáze zkratk pro knihovnictví a informační obory (KZK) a Slovník českých

knihovníků (SCK) jsou zpřístupňovány jako otevřená data v prostředí Wikibase.

Do SCK bylo nově vloženo 325 medailonů o osobnostech českého knihovnictví a mnohé z nich byly doplněny i fotografiemi. Průběžně probíhala aktualizace a redakční práce na Centrálním adresáři knihoven a portálu Informace pro knihovny

Oddělení vzdělávání pokračovalo v realizaci rekvalifikačních kurzů pro dvě knihovnické kvalifikované pozice. Kurzů se zúčastnilo celkem 27 účastníků. Současně probíhala příprava další pozice (samostatný knihovník metodik), jejíž rekvalifikační kurz bude poprvé otevřen v roce 2026. Jazykového vzdělávání v oblasti anglického jazyka se v průběhu roku zúčastnilo 40 zaměstnanců NK ČR, a to v kurzech různých úrovní zaměřených na rozvoj profesních jazykových dovedností.

V roce 2025 pokračovala adaptace nového systému interního vzdělávání založeného na spolupráci s týmem interních lektorů. V tomto režimu bylo realizováno pět vzdělávacích akcí, kterých se zúčastnilo celkem 371 zaměstnanců NK ČR. Další vzdělávací aktivity probíhaly ve spolupráci s externími lektory a odborníky. Ti v průběhu roku uskutečnili 17 vzdělávacích akcí s celkovým počtem 768 účastníků. Témata vzdělávání reflektovala aktuální potřeby zaměstnanců a rozvoj klíčových odborných i digitálních kompetencí.

Významnou součástí profesního rozvoje zaměstnanců byly i nadále pracovní mobility v rámci programu Erasmus+. V roce 2025 bylo realizováno 23 výjezdů do zahraničních institucí a 18 zaměstnanců se zúčastnilo zahraničních vzdělávacích akcí a kurzů. Mobility přispěly k rozvoji odborných kompetencí, mezinárodní spolupráce a sdílení dobré praxe.

Knihovnický institut (KI) plnil v roce 2025 úlohu koordinačního centra dotačního programu VISK (Veřejné informační služby knihoven) a organizačně zajišťoval činnost Ústřední knihovnické rady ČR.

Referát pro analýzu a koordinaci VKIS zajišťoval celostátní koordinaci programu podpory regionálních funkcí knihoven. Ve spolupráci se SDRUK, Sekcí pro regionální funkce, se uskutečnila pravidelná dvoudenní celostátní konference Regionální funkce knihoven 2025.

Standardně byla realizována dvě celostátní jednání k tématu regionálních funkcí, z toho jedno výjezdní dvoudenní. Těchto jednání se pravidelně účastní zástupci všech krajských knihoven. Ve spolupráci s Krajskou knihovnou Františka Bartoše ve Zlíně proběhla třídní odborná stáž pro začínající metodiky krajských knihoven.

Současně byla zpracována výroční zpráva o plnění regionálních funkcí za rok 2024, která byla zveřejněna ve formátu elektronického dokumentu.

KI se aktivně zapojil do realizace celostátního komunikačního tématu knihoven Digitální gramotnost. Ve spolupráci s Městskou knihovnou v Praze a v rámci projektu *Knihovny.digital – knihovny jako místa podporující digitální občanství* – se podílel na lektorování vzdělávacích seminářů.

Ve spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) proběhl XI. workshop pro pracovníky metodických oddělení veřejných knihoven a 21. ročník semináře Co venkovské knihovny umějí a mohou.

Zároveň byly realizovány dva vzdělávací webináře pro české krajské knihovny působící v zahraničí.

Ve spolupráci s Národním informačním institutem pro kulturu (NIK) pokračoval projekt Benchmarking knihoven, do něhož bylo v roce 2025 zapojeno 436 knihoven z České republiky a 96 knihoven ze Slovenska. Od roku 2024 jsou v rámci této spolupráce provozovány dva veřejné databázové systémy – pro benchmarking knihoven a pro vyhodnocování standardu VKIS – podporující systematickou práci s daty a jejich srovnatelnost napříč knihovnami.

KI k tématu připravil dva webináře pro české i slovenské knihovny zaměřené na využití nástroje NotebookLM při interpretaci knihovnických dat. NIK zároveň zpřístupnil přímý elektronický sběr statistických dat pro všechny veřejné knihovny; prostřednictvím webinářů bylo v této oblasti proškoleny více než 450 knihovníků.

KI realizoval osm prezenčních výjezdních školení zaměřených na oblast statistiky. Správci automatizovaných knihovnických systémů, za podpory dotačního programu VISK, připravili moduly pro zpracování statistických dat. Tyto nástroje usnadňují knihovnám zpracování a odevzdání statistických výkazů.

V roce 2025 byl zajištěn výpočet a úhrada odměn autorům za půjčování děl v knihovnách ČR za rok 2024 podle autorského zákona (č. 121/2000 Sb.), stejně jako úhrada odměn vyplývajících z kolektivních licenčních smluv na půjčování zvukových nosičů a na veřejná čtení za rok 2025. Byla zpracována podrobná metodika pro sběr a vyhodnocování statistických dat pro účely výplaty autorských odměn autorům a nakladatelům. Zároveň byly uzavřeny nové smlouvy o spolupráci s kolektivními správci Dilia a OOA-S. KI dále zajišťoval uzavírání partnerských smluv a koordinaci zpřístupnění děl nedostupných na trhu (DNNT) a České digitální knihovny.

KI zastupoval NK ČR v knihovnickém fóru NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe) a zároveň se podílel na spolupořádání 26. ročníku konference *Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2025*.

V oblasti publikační činnosti se KI v roce 2025 podílel na vydání knihovnického kalendáře a u příležitosti předání cen Knihovna roku 2025 vydala NK ČR publikaci *Knihovna roku 2025 a další knihovnická ocenění*. Průběžně byly aktualizovány metodické příručky *Jak řídit knihovnu* a *Personalistika v knihovnách*. V průběhu roku vyšla dvě čísla odborných časopisů *Knihovna: knihovnická revue* a *Knihovna plus*. KI dále spolupracoval s Metodickým centrem pro výstavbu a rekonstrukce knihoven MZK v Brně na zpracování publikace *Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven, 2. přepracované vydání (2025)*. Dále byl zpracován praktický průvodce metodickou praxí *Jsem metodička – metodik v elektronické podobě* a materiál *Analýza věkové, vzdělanostní a platové struktury pracovníků knihoven v České republice 2025*. Podrobněji viz Vydavatelská činnost.

Odbor správy fondů

Odbor správy fondů (OSF) se v roce 2025 věnoval všem svým základním odborným činnostem, jako je správa novodobých fondů NK ČR, výběr a příprava dokumentů na digitalizaci atd. Pokračovalo se v implementaci technologie RFID. V široké míře byl také věnován prostor pro řešení vědeckovýzkumných projektů financovaných MK ČR – institucionální výzkum, NAKI či VISK. Pracovníci se také aktivně zapojili do řešení úkolů vyplývajících ze strategického dokumentu NK ČR na léta 2024–2027 a věnovali se například řešení prostorových dislokací ve třetí budově Centrálního

depozitáře v Hostivaři, která by měla být dostavěna v průběhu roku 2026.

Implementace technologie RFID

V roce 2025 pokračovala implementace technologie RFID a na ní navázané další výzvy. V testovacím režimu se přistoupilo ke změně fyzického popisu stavu svazků. Popis je přesnější a pro čtenáře jasnější, v jakém stavu byl výpůjční exemplář předán. Na začátku následujícího roku dojde k vyhodnocení a rozšíření popisu, kdy výslednou ideou je perfektní popsání stavu jako informací pro čtenáře, tak pro knihovníka, který může potřebovat svazek pro služební účely. Metodické materiály jsou z tohoto pohledu aktualizovány s výhledem do dalších let, kdy by mohlo dojít k finální implementaci.

Průběžně dochází k lepení etiket RFID. Děje se to jak při zpracování nových přírůstků, ta samotné výpůjčky z fondu či po digitalizaci svazku, ale i při zpracování knihovních jednotek, které se ještě stále postupně dopracovávají napříč sbírkami OSF.

Strategie digitalizace a výběr dokumentů na digitalizaci

V roce 2025 probíhalo sestavování digitalizačních plánů na základě Strategie digitalizace novodobých fondů NK ČR na léta 2024–2027. Významným faktorem byla zároveň nutnost naplnit indikátor projektů Národního plánu obnovy (NPO) sledující počty zdigitalizovaných stran. Výběr dokumentů k reformátování byl proto optimalizován zejména pro kvantitativní efektivitu. Aby nebyla upozaděna ochranná digitalizace svazků ohrožených degradací papíru, byly takové tituly vybírány alespoň pro provedení tzv. ambulantních oprav a pro přípravu na digitalizaci v následujícím roce. Do

výběrové digitalizace zpracovávali pracovníci návrhy registrovaných uživatelů v rámci služby *Navrhnout k digitalizaci* a podnětů různých oddělení NK ČR či jiných kulturních institucí, zejména MZK v Brně. Prioritu dále mělo reformátování často půjčovaných titulů z vybraných signaturových řad a komplety rozpracovaných vícesvazkových titulů. Proběhla také první fáze digitalizace divadelních her společnosti Dilia. V rámci systematické digitalizace byly zpracovávány zejména svazky z rezervních fondů a dokumenty, jejichž vazba (svorky, kroužková vazba apod.) vyžaduje využití skeneru bez přítlačného skla.

V rámci další činnosti zajišťovali pracovníci Oddělení koordinace postupů správy a reformátování knihovních fondů komplexní správu služby *Navrhnout k digitalizaci*, expedici a přípravu svazků z rezervních fondů k digitalizaci a zpracování svazků získaných z vyřazování z jiných institucí. Rovněž komunikovali s uživateli a jinými institucemi ohledně knižních darů, návrhů na digitalizaci a spolupráce při zpřístupňování a komplety digitalizovaných titulů prostřednictvím licenčních smluv a smluv o výpůjčkách. Věnovali se také administrativě dotačního programu VISK 7 formou konzultací a formálních kontrol řešení projektů u jednotlivých žadatelů dotace. Dále připravili pravidelný podzimní seminář k podprogramům VISK 4 a VISK 7 (v hybridní formě) a také souhrnný Meet & Greet k podprogramům VISK 1, 2, 4, 5, 6, 7 a 10 (online).

V roce 2025 založili pracovníci Oddělení výběru knihovního fondu pro reformátování do interní digitalizační linky 8 182 nových svazků, z toho bylo 463 svazků, které k digitalizaci navrhli sami čtenáři pomocí tlačítka *Navrhnout k digitalizaci*.

V letošním roce převažovala digitalizace monografií, digitalizovaly se svazky z UKF (2 575 sv.), svazky

pocházející z darů (2 766 sv.), svazky z rezervních fondů (1 722 sv.) a specializovaných fondů (Slovanská knihovna, Hudební oddělení, ORST, celkem 615 sv.). Stejně jako v roce 2024 byl kladen důraz na ochrannou digitalizaci, díky tomu se podařilo zdigitalizovat další svazky monografií a periodik čtenáři žádaných, ale špatně dostupných, které jsou ohroženy degradací papíru a jejichž příprava na digitalizaci je časově náročná. Mimo program VISK 4 se podařilo provést ambulantní opravy 77 svazků, které budou následně digitalizovány.

Díky provedeným ambulantním opravám v rámci dotačního programu VISK 4 bylo možné v roce 2025 digitalizovat další část rozsáhlého periodika *Právo lidu*. Pracovníci oddělení připravili do linky 20 svazků tohoto titulu.

Nadále se rozvíjela aktivní spolupráce zejména s MZK, SVKHK či VKOL a dalšími knihovnami v ČR.

Realizace projektů

Pracoviště OSF se aktivně podílela na realizaci projektů podpořených dotačním mechanismem VISK. Jedním z projektů byl řešen VISK 4 financovaný v rámci dotačního mechanismu Ministerstva kultury. Činnosti, které byly v roce 2025 v tomto projektu prováděny, patří mezi tradiční a jsou spojené jak se správou, tak i ochranou fyzických fondů – jednalo se o hromadné odkyselování dokumentů, jež jsou ohroženy kvůli kyselému papíru a jeho degradací, fyzický průzkum novodobých fondů, výrobu ochranných obalů pro ohrožené dokumenty, vývoj aplikací sloužících k evidenci správy a ochrany knihovních fondů. A v neposlední řadě byl minulý rok věnován i konzervátorským zásahům u dvou významných periodik, které má NK ČR uložené ve svém fondu.

Celkem bylo v roce 2025 pomocí metody ZFB:2 odkyseleno 715 dokumentů o celkové váze 465,60 kg. V rámci průzkumu novodobých fondů bylo zpracováno celkem 3 723 svazků, přičemž výsledky tohoto průzkumu byly zapsány do Aplikace pro průzkum novodobých fondů. Tato aplikace společně s Registrem odkyselování byla s dodavatelskou firmou vyvíjena dle aktuálních požadavků knihoven a dalších paměťových institucí, které se průzkumu svých fondů věnují. V tomto roce byla pozornost rovněž věnována konzervátorským opravám zbývajících svazků titulu *Právo lidu* a titulu *Komunistka*, které do budoucna umožní jejich kvalitnější skenování v rámci ochranné digitalizace. Díky nákupu lepenky archivních kvalit bylo na interním pracovišti vyrobeno 250 ochranných obalů pro odkyselené či opravené svazky.

V roce 2021 vznikla nová výzkumná priorita NK ČR číslo 8 v rámci institucionálního výzkumu s názvem Novodobá vydavatelská produkce v českých zemích po r. 1800, jejíž je OSF garantem. V další etapě, která už začala v roce 2024, se výzkum priority i nadále zaměřuje především na oblast mapování regionálních mutací velkých periodických titulů a optimalizaci nástroje pro evidenci periodik PerMonik.

V roce 2025 pokračovalo řešení projektu NAKI Kořeny a plody evropské vědy (viz Výzkumné a vývojové aktivity).

Paralelně s uvedenými výzkumnými úkoly poskytovali pracovníci OSF také důležitou metodologickou, standardizační a koordinační pomoc všem zájemcům z řad veřejných knihoven a pracovali na realizaci jednotlivých úkolů v rámci Koncepce rozvoje knihoven na léta 2021–2027.

Správa a ochrana novodobých fondů

V rámci správy UKF došlo k řadě změn v souvislosti s implementací technologie RFID (viz výše), nadále pak pokračovala optimalizace pracovních činností a pracovních postupů v oddělení. Pokračuje lepení etiket RFID na sbírku zvukových dokumentů na signaturě GD, knižních sbírkách na signaturách 54 D, G, H a K.

V rámci Oddělení organizace fondů a Oddělení správy NKF bylo celkem osignováno 58 131 nových přírůstků monografií, periodik a speciálních dokumentů. Kromě toho bylo v rámci Fondu 19. století zpracováno dalších 1 285 svazků. Nedílnou součástí standardních činností odboru byla i další etapa zpracování tzv. rezervních fondů NK ČR, které budou do budoucna tvořit základ plánovaného systému deponitního ukládání. V roce 2025 bylo vytvořeno celkem 5 696 jednotek rezervních fondů.

Z dalších činností úseku je třeba uvést zajištění dalšího postupu externí knižní vazby. Na tu bylo v roce 2025 vyčleněno díky navýšení rozpočtu na konci roku 3 033 611 Kč. Celkem bylo díky této částce svázáno 8 729 svazků novin, časopisů a brožur. Dalších 1 160 svazků bylo připraveno a předáno na pracoviště interní knižní vazby a pro NKF a UKF bylo vyrobeno 946 ochranných obalů z archivní lepenky.

Revize knihovních fondů probíhá dle dlouhodobých plánů Oddělení revize fondů a dle propozic schválených Ministerstvem kultury ČR. V roce 2025 bylo zrevidováno 325 760 svazků, úbytků bylo celkem 916.

V roce 2022 byla do fondu NK ČR převzata knihovna prof. L. Hejdánka, svazky jsou postupně zpracovávány a byla pro ně vytvořena samostatná signatura 76 A–E. V roce 2025 bylo z této knihovny zpracováno dalších 221 svazků.

Odbor ochrany knihovních fondů

Odbor ochrany knihovních fondů (OOKF) zajišťuje dobrý fyzický stav knihovních fondů NK ČR a metodickou pomoc knihovnám v celé knihovní síti v oblasti ochrany a zachování knihovních dokumentů. Mezi hlavní aktivity odboru patří sledování klimatických podmínek, čistoty prostředí, průzkum fyzického stavu dokumentů, preventivní péče, restaurátorské zásahy a výzkumná činnost.

V rámci programu VISK 4 bylo v roce 2025 hromadnou metodou ZFB:2® odkyseleno 710 knih ohrožených rozpadem vlivem kyselé hydrolyzy. Výběr knih se uskutečňuje na základě dat získaných z více jak 10 let probíhajícího průzkumu fyzického stavu knihovních fondů NK ČR. Po odkyselení se průměrné pH vybraných knih zvýšilo z 3,18 na bezpečnou hodnotu 7,6. Na webových stránkách registru odkyselování (URL: <https://registr-odkyselovani.nkp.cz/home>) jsou přístupné informace o odkyselených knihách i data z průzkumů nejen v NK ČR, ale také v zapojených institucích.

Významnou aktivitou roku 2025 byl průzkum fyzického stavu národních kulturních památek (NKP), na němž se podílely pracovnice výzkumných laboratoří NK ČR a Oddělení restaurování. V rámci této činnosti byl v srpnu proveden průzkum stavu vazby, měření vlhkosti pergamenu, mikrobiologická kontrola a mikroskopická analýza barevných vrstev u *Vyšehradského kodexu*, *Dalimilovy kroniky* a *Pasionálu abatyše Kunhuty*. Výsledky průzkumu byly prezentovány na zasedání Komise pro posouzení stavu kulturních památek NK ČR, kde byly diskutovány další kroky ochranných opatření.

Začátkem roku bylo převezeno mobilní konzervátorské pracoviště pro záchranu písemného dědictví na Ukrajině Archa I do Kyjeva. Na slavnostním předání pracoviště

Průzkum barevné vrstvy digitálním mikroskopem.

Snímek ze školení.

Ukázka ošetření papyrů na restaurátorském pracovišti Univerzitní knihovny v Lipsku.

v Kyjevě 27. ledna 2025 byli zástupci Národní knihovny Ukrajiny Jaroslava Moudrého, Asociace ukrajinských knihoven, CV ICOM, české ambasády v Kyjevě i NK ČR, představitelé Ministerstva kultury a strategické komunikace Ukrajiny a zástupci médií. V prostorách Národní knihovny Ukrajiny v Kyjevě proběhlo pod vedením Jitky Neoralové z OVVL čtyřdenní školení zaměřené na ambulantní opravy knih, kterého se účastnili i pracovníci dalších knihoven z oblastí nejvíce zasažených válkou. Kromě seznámení s vybavením mobilního pracoviště si účastníci vyzkoušeli mechanické čištění i čištění papíru vodou a sušení mokrých knih pomocí vakuové baličky. Velký zájem vzbudila technika oprav trhlin v papíru s využitím speciálních restaurátorských přístrojů a materiálů. Součástí školení byla také práce s Luminometrem pro detekci živé plísně na poškozených knihách a následné postupy dezinfekce kontaminovaných dokumentů. Pozornost byla věnována také evidenci poškozených knih a jejich fotodokumentaci. Projekt byl následně prezentován na několika konferencích jako KOBED25 v Krakově, Europeana 2025 ve Varšavě (online), Museums and Restoration in the Context of Cultural Herita-

ge Preservation: Ultimate Challenges v Kyjevě (online) nebo na Konferenci konzervátorů a restaurátorů v Olomouci.

OOKF plní výzkumné úkoly v institucionálním výzkumu DKRVO, oblast 7 Ochrana knihovních fondů, v jeho rámci byla v roce 2025 zaslána k certifikaci metodika Identifikace novodobých typů usní: Péče o novodobé vazební usně. Pokračuje také řešení národního programu NAKI III Využití plazmatu pro ošetření knihovních fondů (DH23Po3OVVo68). Výsledky byly prezentovány na Konferenci konzervátorů-restaurátorů v Olomouci pořádané ve dnech 9.–10. 9. 2025 přednáškou Odstraňování prachových částic z povrchu papíru pomocí kombinace dvoufázového spreje a plazmatu – pilotní studie, dále formou posteru s názvem Použití plazmatu pro zlepšení pevnosti lepeného spoje nebo formou posteru s názvem Research project Use of plasma for treatment of library collections na konferenci 21st CPPA, Bukurešť, Rumunsko.

OOKF se podílel metodicky i manažersky na projektu Digitalizace fotoarchivu ČTK v oblasti analýzy nosičů fyzických předloh (negativů), dále při čištění a konzervaci, výměně obalů a vkládání do obalů archivní kvality.

V roce 2025 byl věnován také prostor vzdělávacím aktivitám zahrnujícím školení, workshopy i webináře pro knihovní pracovníky. Školení byla zaměřena především na průzkum fyzického stavu fondů a ambulantní opravy. V rámci projektu Archa I byl v roce 2025 realizován webinář pro pracovníky knihoven na Ukrajině Advanced Rescue Written Cultural Heritage. Pro žadatele dotace z programu VISK 4 byly uveřejněny prezentace k programu na téma měření pH papíru.

V rámci zahraničních pracovních cest došlo k navázání kontaktů i užší spolupráci. V restaurátorském oddělení Univerzitní knihovny v Lipsku vedeném Jörgem Grafem byly pracovním odboru prezentovány postupy restaurování a uložení papyrů. Papyry a jejich uchování byly také tématem konzultací s egyptskou specialistkou Eman Ali Selim, spolupracující s fakultou

archeologie na Ain Shams University. V druhé polovině roku byl řešitelským týmem projektu NAKI III při návštěvě Leibniz-Institutu für Oberflächenmodifizierung (IOM) v Lipsku prezentován výzkum na využití plazmatu při ošetření a modifikaci povrchu materiálů knižní vazby. Pracoviště OOKF v Hostivaři přivítalo návštěvu z Preventive Conservation Team Member – Manuscript Institution of Türkiye, byly konzultovány a sdíleny zkušenosti s měřením klimatických podmínek. Pracoviště navštívili v roce 2025 také kolegové z Technické univerzity v Bratislavě, Národní knihovny Lotyšska či Národní knihovny ve Varšavě.

Oddělení vývoje a výzkumných laboratoří

Výzkumné laboratoře zajišťují materiálové analýzy, kontrolu klimatických podmínek, mikrobiologické kontroly, multispektrální analýzy a testy mechanických či optických vlastností materiálů. Plní úkoly ve výzkumných projektech. V roce 2025 rozšířil vybavení laboratoří nový přístroj, energiově disperzní rentgenový fluorescenční spektrometr (ED-XRF) Elva X ProSpector 3, který je určen pro nedestruktivní analýzu prvkového složení historických materiálů anorganického charakteru (např. barevných pigmentů v iluminacích) a pro analýzu kovových prvků knižní vazby nebo zušlechťujících látek papíru či jiných materiálů knižní vazby. Přístroj je přenosný a lze s ním pracovat také v depozitáři.

V rámci institucionálního výzkumu probíhá specializovaný průzkum zaměřený na nestandardní knihovní fondy, a to zvukové nosiče, od gramodesek a magnetických pásek přes moderní nosiče typu CD či DVD. Cílem výzkumu je zachytit nejohroženější typy zvukových dokumentů a stabilizovat jejich stav či je případně přednostně zdigitalizovat. Na základě zjištěných informací bude nastaven režim uložení

a údržby pro dlouhodobé zachování nosiče v dobrém fyzickém stavu.

Unikátní vakuová komora pro velkokapacitní sušení knih poškozených vodou byla rozšířena o nové funkcionality díky úpravám řídicího programu, které významně zvýšily kvalitu a šetrnost sušení knih zasažených povodněmi či jinými haváriemi. V roce 2025 byla vysušena zbylá část fondů archivu v Opavě zasaženého povodní v roce 2024. Na vysušení byly dovezeny také dokumenty ze soukromých archivů a archivu města Příbram. Celkem bylo vysušeno 122 běžných metrů dokumentů, z nichž bylo odstraněno 989 l vody. Vysoušení 17 knih bylo provedeno individuálně ve vakuových balíčkách.

Oddělení restaurování

Primárními činnostmi Oddělení restaurování (OR) byla v roce 2025 příprava objektů, zejména z fondu ORST, na dvě rozsáhlé výstavy. První z nich byla výstava Kosmas 900 organizovaná k výročí úmrtí prvního českého kronikáře, na níž byly instalovány objekty nejen z fondů NK ČR, ale také z jiných českých a zahraničních institucí. Oddělení připravilo k vystavení 47 knih včetně speciálních stojánek. Opravdovou výzvou byl stojan pro maketu *Codexu gigas*, která váží 75 kg, kde navíc musela být zhotovena lůžka pro nárožní a středové kování umožňující pevné ukotvení exponátu. V posledním čtvrtletí roku bylo k vystavení připraveno dalších 57 objektů na výstavu Odkazy ženských klášterů. Míra zásahů se odvíjela od fyzického stavu objektů, tj. od preventivní konzervace, mechanického suchého čištění, ambulantních oprav až po konzervační a menší restaurátorské zásahy. Po ukončení příprav výstavy restaurátoři prováděli instalaci a deinstalaci exponátů v Galerii Klementinum či Zrcadlové kapli, přičemž ve spolupráci s klimatologem z OVVL dohlíželi na správné

dodržení světelných a klimatických podmínek ve výstavních prostorách.

Pro výstavu *Plody sváru. Odkaz osmanské přítomnosti*, konanou ve Slovenské národní galerii v Bratislavě, byla k výpůjčce připravena jedna univerzitní teze. Stav před vystavením byl zdokumentován a uveden v tzv. Condition Reportu, který zahrnoval také doporučené podmínky vystavení z hlediska klimatu a osvětlení. V souvislosti s cyklem přednášek Z klementinských pokladů byly připraveny knihy a plošné objekty k vystavení jako tzv. exponáty měsíce.

Kontinuálně s přípravami objektů na výstavy probíhalo restaurování archiválií a knih na základě běžných požadavků správců fondů, mj. i za účelem digitalizace. Jednalo se převážně o komplexní zásahy, přičemž u rukopisných objektů byla aplikována metoda odkyselování roztokem MMMK v metanolu. Tímto procesem prošlo několik kartonů archiválií z Archivu NK ČR a objektů z Hudebního oddělení. Součástí požadavků bylo i vyhotovení nového ukládacího systému. Pro většinu hudebnin a archiválií byly na míru zhotoveny papírové obálky nebo byla zadána výroba ochranných obalů OPK. Do fondu Slovanské knihovny byla po dlouhodobém a časově náročném zásahu navracena kniha, která prošla výraznou očištěnou a zpevněním papírových složek poškozených vlivem vlhkosti a plísní. Do ORST byly v tomto roce navraceny také dvě knihy po komplexním restaurátorském zásahu. Rozsáhlým procesům oprav bylo podrobena několik dalších objektů.

Na mezinárodní letní škole organizované ORST ve spolupráci s FF UK byly odborníkům (restaurátorům, papyrologům) představeny problematické aspekty sbírek papyrových zlomků NK ČR. Restaurátoři dohlíželi na manipulaci s vybranými fragmenty, které byly zvoleny ke zkoumání, a po ukončení průzkumu

byly následně přebaleny do vhodnějších ochranných obálek. V poslední třetině roku byl proveden rozsáhlý průzkum objektů pro výstavní akce plánované na rok 2026, konkrétně pro výstavy *Kolofony* (56 položek, z toho 4 papírové zlomky) a *Historia naturalis* (80 knih).

V průběhu roku 2025 byla umožněna stáž dvěma studentkám, a to z Kolína nad Rýnem a z dalekého Tchaj-wanu.

Oddělení preventivní konzervace

Oddělení preventivní konzervace (OPK) v roce 2025 vyrobilo celkem 11 780 ks ochranných obalů na plotteru Kongsberg X22. Ochranné obaly byly vyrobeny pro jednotlivá oddělení NK ČR, a to převážně ze sendvičové lepenky Boxboard o tloušťce 900 µm, 1000 µm, 650 µm, také z vlnité třívrstvé lepenky o tloušťce 1,7 mm a čirého kartonoplastu. Celková spotřeba materiálu byla 2 200 archů. Převážná část obalů byla vyrobena pro NKf a ORST.

V roce 2025 pokračovala ruční očista knihovních svazků. Celkem bylo vyčištěno 10 334 běžných metrů knih. Dále proběhla za pomoci brigádníků očista knih ve studovnách během letní uzavírky NK ČR, kdy se z celkového počtu vyčistilo 999 běžných metrů knih.

Pracovníci OPK se kromě běžných oprav a nových vazeb zaměřili na opravy konzervačního charakteru. Celkem bylo za rok 2025 zpracováno 1 431 svazků, kdy se převážně prováděla nová vazba knih. Konzervátorský zásah byl proveden na 127 knihách ze Slovenské knihovny, 152 knihách z Hudebního oddělení, 45 knihách z UKF, 44 knihách z Oddělení strategického plánování a digitalizace, 21 knihách z ORST. V jednotlivých kusů byl konzervační zásah proveden také na

dokumentech z Archivu NK, Oddělení studoven, Oddělení doplňování, Odboru komunikace, NKf a Oddělení organizace fondů.

Kromě výroby a konzervace knihovních fondů byly na pracovišti oddělení preventivní konzervace vyčištěny architektonické modely nové budovy Národní knihovny z veřejné soutěže z roku 2016. Výsledky materiálového průzkumu a postupu čištění byly prezentovány na konferenci Future Talks v Mnichově.

Do Databáze průzkumu fyzického stavu fondu za rok 2025 bylo zpracováno 17 698 záznamů, z toho bylo 13 712 starších záznamů upraveno (opravy bibliografických údajů, přidána další karta se zásahem, dodatečné měření pH atp.) a nově bylo založeno 3 986 záznamů. Druh zásahu: 715 odkyselování, 104 konzervace a 36 jiné – ambulantní opravy atp.

Ředitelka OOKF Ing. Petra Vávrová, Ph.D. se v roce 2025 jako aktivní člen zúčastnila pracovních setkání a jednání mezinárodní asociace IFLA, konkrétně WLIC IFLA Congress, příprava sekce Building, Sustainability and Preservation s přednáškou s názvem Air quality in the depositories of the National Library of the Czech Republic or the prevention of damage to books, spoluorganizace IFLA PRESCONS Webinarě zaměřeného na řešení krizí s názvem Resilient Libraries: Responding to Global Climate Change. Dále prezentovala projekt Archa I formou přednášky Mobile workplace for the protection of written cultural heritage in the National Library of the Czech Republic and other activities na konferenci ICOM v Dubaji.

Výzkumné a vývojové aktivity a další projekty

Výzkum a vývoj v Národní knihovně ČR

A. Institucionální výzkum: Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní knihovna České republiky na léta 2024–2028

- Doba řešení: 2024–2028
- Koordinátor: Mgr. Zuzana Bolerazká, Ph.D.
- Finanční podpora: MK ČR
- URL: <http://www.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/nk-vyzkumna-organizace>

Národní knihovna České republiky (dále jen NK ČR) v roce 2025 pokračovala v řešení Dlouhodobé koncepce rozvoje výzkumné organizace Národní knihovna České republiky na léta 2024–2028.

Oblast 1

Výzkum dějin knižní kultury

Garant řešení: Mgr. Lucie Heilandová, Ph.D.

Členové výzkumného týmu pokračovali ve zjišťování původních majitelů středověkých a novověkých rukopisů a starých tisků uložených ve fondu NK ČR. Byl proveden paleografický a kodikologický průzkum rukopisů a systematicky prováděn provenienční průzkum a doplněny provenience v raně novověkých rukopisech a starých tiscích s úplným přepisem vlastnických poznámek. V průběhu provenienčního průzkumu byla pozornost zaměřena zejména na fondy původně z klášterních sbírek, sledování vazeb jednotlivých institucí a jejich donátorů. Kontinuálně pokračovalo zpracování fondu pocházejícího z původně pražské lobkowiczské knihovny a zpracování rukopisů pocházejících z bývalé

knihovny kláštera ve Zlaté Koruně. V případě starých tisků byl ve fondu pocházejícího z původně pražské lobkowiczské knihovny prováděn exemplářový průzkum, jehož úkolem bylo podchycení svazků pocházejících z původní rodové czerninské knihovny. Probíhala identifikace vlastnických znaků, exlibris a rukopisných záznamů, které umožňují zpřesnit rekonstrukci původní skladby fondu a provenience jednotlivých svazků. Součástí činnosti byla také revize dříve evidovaných údajů. Zároveň docházelo rovněž k propojení nově zjištěných skutečností s databázovými záznamy a přípravě podkladů pro budoucí katalogové zpracování fondu. Současně probíhaly práce související s databází KPSKnihopis, zahrnující celkové formální a obsahové úpravy knihopisných záznamů, odbornou redakci abecedních Dodatků ke Knihopisu, úpravy zápisu číselných Dodatků v rámci databáze a doplňování existujících, případně tvorbu nových jmenných autorit původců zastoupených v databázi. Tyto aktivity přispívají k dlouhodobému zkvalitňování národní retrospektivní bibliografie a k jejímu širšímu využití odbornou veřejností. Kromě toho byly kontinuálně prováděny rešerše bohemikálních tisků, a to jak v paměťových institucích na území ČR, tak v zahraničí a pokračovalo se ve zpracování knižní ilustrace v bohemikálních tiscích 16. století, doplňování obsahu do databáze www.e-ilustrace.cz a prezentaci výsledků výzkumu. Při zpracování ilustrací byla pozornost mj. věnována heraldickým vyobrazením, inspiračním zdrojům a opakovanému užití ilustračních štočků v bohemikální i zahraniční produkci.

Členové týmu napsali odborné studie na téma *Heraldická vyobrazení v předbělohorských bohemikálních tiscích pohledem heraldika – stav a perspektivy výzkumu* (Jan Hanousek), *Sbírka středověkých rukopisů zaniklé palácové knihovny hraběte Karla Josepha von Palm-Gundelfingen v Řezně a její stopa v evropských*

a amerických knihovnách (Milada Svobodová), *Brněnské tiskárny a jejich produkce: knižní kultura na přelomu 18. a 19. století* (Lucie Heilandová), *Knižní ilustrace v bohemikální produkci raného novověku: od zahraničních předloh k domácím adaptacím a opakovanému využití obrazového materiálu* (Lucie Heilandová) a *Středověký katalog obecní knihovny Starého Města pražského* (Michal Dragoun).

Michal Dragoun vystoupil s příspěvkem *Fragments of diplomatic character in the manuscripts of the Monastery Zlatá Koruna* na workshopu *Diplomata Fragmentaria: Tracing, Editing, and Interpreting Damaged Documents of Late Medieval Europe*, 4.–5. 12. 2025, Brno. Příspěvky se plánují vydat v rámci samostatného čísla *Studia historica Brunensia*.

Členové výzkumného týmu napsali dva články do populárně historického časopisu *Dějiny a současnost*: Lucie Heilandová, *Čas v obrazech: kalendáře vydávané v Čechách v 16. století a jejich výzdoba*; David Mach, *Vliv osvícenství na vývoj české knihovny: odborní sběratelé a retrospektivní bibliografie*.

Oblast 2

Hudební věda

Garant řešení: Mgr. Ludmila Šmídová, Ph.D.

Hudebněvědný tým pokračoval ve zpracování zkoumaných historických hudebních sbírek. Práce významně postoupily zejména u sbírky kantorského rodu Hübnerů v Dlouhém Mostě uložené v Hudebním oddělení NK ČR (započata práce na tematickém katalogu) a u kolekce Elisy Šlikové historické sbírky Archivu pražské konzervatoře (rovněž započata práce na tematickém katalogu). Tam pokračoval i průzkum a zpracování sbírky autografů. Dále postoupily také fyzické kontroly a revize

záznamů s doplněním obkresů filigránů církevní hudby Schwarzenberské sbírky v Českém Krumlově. V RISM byly zpracovány další položky hudební sbírky kostela sv. Havla ve Skalsku a hudební sbírky kostela sv. Jana Křtitele v Teplicích. U hudební sbírky z Řetové uložené v NK ČR se podařilo uspořádat neúplné materiály z tzv. rozsypu a určit autorství několika notových materiálů.

Nově proběhl prvotní průzkum znovunalezené hudební sbírky z Lučan nad Nisou (Severočeské muzeum v Liberci), předjednávaly se podmínky případného průzkumu v roce 2026 s NPÚ (Mobilární fond kláštera Plasy) a proběhla kontrola a návrh přesunu hudební sbírky z kůru kostela sv. Bartoloměje v Rakovníku do SoA v Rakovníku.

Úspěšně byla dopracována koncepce a následně zveřejněna Databáze historických hudebních sbírek v České republice, která obsahuje informace o sbírkách zahrnutých v Souborném hudebním katalogu (SHK). V tuto chvíli je v databázi evidováno kolem 1 000 sbírek uložených v 19 typech institucí ČR (archivech, divadlech, farních úřadech, klášterech, knihovnách, kostelech, muzeích, orchestrálních archivech, památnících osobností, rozhlasech, soukromých sbírkách, školách, v zámeckých a palácových knihovnách, velkostaticích, soukromých sbírkách a dalších). Databáze byla několikrát prezentována autorkou Eliškou Šedivou v ČR (v rámci výročního semináře ČNS IAML, v rámci přednášek MUNI, v rámci kolokvia k 60. výročí SHK) i na mezinárodním fóru (kongres IAML, Salcburk).

Průběžně byly doplňovány záznamy v Databázi filigránů, nynější počet záznamů je 1 721, a Databázi hudebních tisků z nakladatelství Marco Berry – nyní je v databázi 1 708 záznamů.

Tiskem vyšla již v předchozím roce připravená monografie Jiřího Mikuláše věnovaná benediktinskému skladateli Augustinu Šenkýřovi a podařilo se dokončit a tiskem vydat i monografii téhož autora věnovanou litomyšlskému skladateli T. F. Skřivánkovi s kritickou edicí skladeb.

Muzikology Pavlem Kordíkem a Annini Tsioutis pokračovalo třídění materiálů z pozůstalosti muzikologa Ivana Vojtěcha a přistoupilo se k zachovné digitalizaci prvních vybraných položek. Markéta Kratochvílová postoupila v revizích tematického katalogu Otakara Ostrčila, jehož doplněné vydání má v blízké době vyjít. Byl proveden průzkum Smetanova autografu *dua Z domoviny* a připraven původní text k vydání faksimile (L. Šmídová). Průzkum Dvořákovských pramenů NK ČR vyústil ve vznik virtuální výstavy *Bylť Antonín Dvořák genius, jenž posvětil vše, čeho se dotkl* a přednášky v rámci cyklu *Z klementinských pokladů* (L. Šmídová). 28. listopadu bylo uspořádáno celorepublikové odborné kolokvium s mezinárodní účastí k 60. výročí založení SHK (Z. Petrášková, E. Šedivá) a vznikla tematicky související výstava.

Publikována byla odborná studie Ludmily Mikulášové *Skladatelé otec a syn Grohovi* a popularizační článek Lucie Havránkové věnovaný kantorské sbírce hudebnin rodu Hübnerů z Dlouhého Mostu u Liberce.

Oblast 3

Slavistika

Garant řešení: PhDr. Lukáš Babka

Předmětem oblasti je odborný rozvoj slavistické vědní disciplíny a slavistického knihovnictví, které v rámci NK ČR garantuje samostatný odbor Slovenská knihovna (SK). Cílem je odborný průzkum fondu

historických rukopisů, starých tisků, kartografických a vizuálních sbírek ve fondu SK a dále výzkum specifických jevů spojených s existencí knihovny a složením její sbírky.

V rámci průzkumu, katalogizace a přípravy katalogu historických rukopisných knih ve fondu SK bylo během roku 2025 komplexně prozkoumáno a zpracováno 48 rukopisů.

Za účelem digitalizace bylo prozkoumáno a dle příslušných parametrů zkatalogizováno 5 rukopisných knih. Ty byly následně digitalizovány a jejich digitální kopie zpřístupněny v digitální knihovně Manuscriptorium.

Druhým rokem pokračoval průzkum a katalogizace sbírky historických kartografických dokumentů ve fondu SK. Odborně bylo zpracováno 138 samostatných mapových listů a 106 mapových listů tvořících obsah historického atlasu z roku 1716.

V oblasti správy speciálních sbírek bylo zahájeno třídění a identifikace dokumentů z pozůstalosti bývalého ředitele SK Jiřího Vacka. Obsahem dokumentů jsou především dějiny Slovenské knihovny a literárněvědná slavistika. Během roku bylo odborně popsáno 1 748 položek korespondence, 61 položek grafiky a malby, 30 fotografií, 47 položek literárních rukopisů a několik dalších typů dokumentů. Celkem bylo utříděno a identifikováno 2 048 položek.

Prozkoumána, utříděna, zkatalogizována a zpřístupněna byla nově nalezená sbírka obrazových materiálů k dějinám kozáckého hnutí. Obsahuje celkem 415 unikátních obrazových dokumentů, jejich digitální kopie jsou postupně zpřístupňovány na internetu.

Pokračoval průzkum sbírek dokumentů spojených s aktivitami emigrace z bývalého Ruského impéria po roce 1917. Bylo dokončeno třídění nově nalezeného nevelkého souboru listinných materiálů se vztahem k běloruské diaspoře meziválečného období. Zahájeno bylo třídění a identifikace jedinečné obrazové sbírky obsahující přibližně 4 500 fotografií vztahujících se k činnosti ruské emigrace v meziválečném Československu, kterou Slovenská knihovna získala na sklonku roku 2024. V průběhu roku bylo popsáno přibližně 500 fotografií.

Člen týmu se zúčastnil jednání 17. Mezinárodního sjezdu slavistů, v jehož průběhu vystoupil s referátem částečně čerpajícím z poznatků získaných v rámci institucionálního výzkumu.

Oblast 4

Digitální kodikologie a knihověda

Garant řešení: PhDr. Zdeněk Uhlíř

Cílem činnosti Manuscriptoria v roce 2025 bylo pokračovat v úplné digitální transformaci kodikologických a knihovědných postupů, metod, metodik a metodologie v globálním rámci. Využitím technologie IIF, jakož i aplikací postupů umělé inteligence se podařilo zlepšit heuristické nástroje a vytvořit předpoklady pro automatické obohacování dat, resp. metadat. Postupující integrací všech digitálních nástrojů dostupných v Manuscriptoriu se zlepšil uživatelský komfort a v důsledku toho se prohloubily možnosti práce ve virtuálním badatelském prostředí nejenom v rámci samotného Manuscriptoria, ale i mimo ně. V testovacím provozu je plná integrace katalogu metadatových záznamů komplexních digitálních dokumentů, obrazových dat, katalogu edic, jakož i plnotextových dat.

Plnotextová data je nutno udržovat a zpřístupňovat odděleně od obrazových dat a jejich metadat. Z toho důvodu i plnotextová data vyžadují, aby byla opatřena speciálními metadaty. Zároveň však je nutné je s obrazovými daty vzájemně korelovat. To znamená, že s obrazovými a plnotextovými daty je nutno mít možnost pracovat odděleně, ale zároveň mít stálou možnost kontroly jejich správnosti a formální korektnosti. Komplexní nástroj pro procesování plnotextových dat umožňuje koncovému uživateli přehledný a komfortní způsob práce se všemi v Manuscriptoriu dostupnými daty a metadaty včetně dostupné automatické agregece různých redakcí historických textů.

Uplatněným výsledkem je poloprovoz komplexního nástroje pro procesování plnotextových dat.

Koncem roku 2025 obsahovalo Manuscriptorium 414 104 evidenčních záznamů, 176 025 digitalizátů a zahrnovalo 226 zdrojových institucí z 29 zemí.

Oblast 5

Webové archivy pro vědecký výzkum

Garant řešení: Mgr. Marie Haškovcová

Výzkumné aktivity navazovaly na předchozí výzkum zaměřený na analýzu a zpřístupňování archivovaných dat a metadat především v souvislosti se zanikajícím webovým obsahem. Zahrnoval metodologické vymezení pojmu mrtvý web, vývoj aplikace pro automatizovanou identifikaci zanikajícího webového obsahu (*Extinct Websites*) a jeho zpřístupnění prostřednictvím specializované veřejné databáze. Následně se řešitelský tým zaměřil na problematiku zanikání webových zdrojů citovaných ve vědeckých a akademických textech a na způsoby jejich dlouhodobého uchování a ochrany. Na základě poznatků, prezentovaných v recenzovaném článku (*Archivace*

webových zdrojů v citacích vědeckých a odborných textů, *Knižnica*, 2024), který zahrnoval i doporučení pro badatele, jak ohrožený citovaný obsah chránit, byla v roce 2025 vyvinuta citačně archivační služba Linkra (<https://linkra.webarchiv.cz/>, technická dokumentace a manuál: <https://github.com/WebarchivCZ/linkra>). Aplikace umožňuje uživatelům uložení citovaných webových zdrojů do webového archivu, získání archivních URL adres a vytvoření citačního záznamu pomocí interního generátoru citací. Generátor lze používat i samostatně. Nabízí předpřipravené šablony, zároveň dovoluje nastavení struktury citace dle požadavků uživatele. Do citačního záznamu zahrnuje archivní adresu citovaného zdroje. Součástí výzkumného záměru je pobídka uživatelům k začleňování archivních kopií do akademické citační praxe v souladu s normou ISO 690, která archivní verze doporučuje uvádět. Aplikace reaguje na potřeby akademické obce čelit ztrátě odkazovaného obsahu (link rotu) a chránit tak důvěryhodnost odborných textů, zároveň přispívá k obohacení fondu webových zdrojů ve Webarchivu Národní knihovny ČR.

Oblast 6

Archivace digitálních dat

Garant řešení: Mgr. Filip Pavčík, PhD.

Výzkumné aktivity se v roce 2025 zaměřovaly na problematiku archivačních formátů, zejména na formáty elektronických publikací s multimediálním nebo interaktivním obsahem. Na dané téma byl v časopisu *ITlib* č. 2 vydán odborný recenzovaný článek s názvem *Možnosti archivace komplexních elektronických publikací obsahujících další než jen textový obsah (interaktivní či multimediální prvky)*. Článek podrobně analyzuje rizika spojená s archivací těchto typů publikací, ale zároveň představuje možné strategie ochrany komplexity jejich obsahu.

Další výzkumnou oblastí bylo využívání perzistentních identifikátorů. V průběhu roku se řešitelský tým věnoval aktualizaci *Metodiky pro přidělování a správu životního cyklu unikátních perzistentních identifikátorů digitálních dokumentů podle standardu URN:NBN*. Revize metodiky se zaměřila především na její aktualizaci na základě dlouhodobých zkušeností s provozem systému CZIDLO a zároveň na její rozšíření o další typy dokumentů, kterým může být identifikátor URN:NBN přidělován. Jedná se zejména o zvukové dokumenty, datové disky a dílčí jednotky (knihovního) fondu. Aktualizace metodiky probíhala v souladu s internetovým standardem RFC 3188 a mezinárodními normami ISO 16363:2012 (ČSN ISO 16363) a ISO 14721:2012 (ČSN ISO 14721). Certifikace její aktualizované podoby je plánována jako výstup projektu v průběhu roku 2026.

Oblast 7

Ochrana knihovnických fondů

Garant řešení: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Hlavním a závěrečným výsledkem výzkumných aktivit v oblasti ochrany knihovního fondu v roce 2025 bylo získání patentu a užitého vzoru. Úřad průmyslového vlastnictví udělil patent číslo 310450 s názvem vynálezu Zařízení a způsob pro zkoušení mechanické odolnosti knižní vazby. Předkládané řešení poskytuje zařízení pro zkoušení mechanické odolnosti knižní vazby.

Jako neplánovaný výsledek se podařilo získat užitný vzor číslo CZ 39079 s názvem Superabsorpční papír. Hlavním výsledkem byla metodika Identifikace novodobých typů usní; Péče o novodobé vazební usně je v procesu certifikace. Byla vydána monografie *Air Quality in the Depositories of the National Library of the Czech Republic: Prevention of Damage to Books* (<https://hdl.handle.net/11104/0368806>). Dále byl

připraven leták s názvem První pomoc při zaplavení knihovních fondů vodou při haváriích, povodních – obecné principy, postupy. V rámci investic do infrastruktury došlo k pořízení ručního XRF spektrometru pro analýzy chemického složení materiálů knihovních fondů.

Výsledky výzkumných aktivit byly prezentovány na odborných akcích, jako např. přednáška s názvem Air quality in the depositories of the National Library of the Czech Republic or the prevention of damage to books na kongresu WLIC 89th IFLA General Conference and Assembly v Astaně v Kazachstánu, přednáška s názvem Mobile workplace for the protection of written cultural heritage in the National Library of the Czech Republic and other activities na kongresu ICOM v Dubaji SAE, přednáška na konferenci Culture and Creative Sectors' Future in the Multiannual Financial Framework 2028–2034 na International Cultural Centre and the Cloth Hall v Krakově v Polsku, online přednáška a prezentace mobilní jednotky pro pracovníky British Library, na KKR konferenci přednášky ARCHA I – Mobilní pracoviště ochrany knihovních fondů, Hromadné sušení archivních dokumentů po povodni v roce 2024: využití Víceúčelové vakuové komory, přednáška na konferenci KOBED 25 v Krakově Development of the mobile workplace for the protection of written cultural heritage Ark I. in the National Library of the Czech Republic for Ukrainian libraries.

Dalším cílem výzkumu v roce 2025 pak byl průzkum fyzického stavu knihovních fondů, konkrétně novodobých usní ve fondu NK ČR, testování vlastností materiálů knihovních fondů (RFID čipy, vlákna, tester knižní vazby, ...), monitoring klimatických parametrů, znečištění ovzduší v depozitářích, ověřování a návrhy metod řešení, monitoring plísní a hmyzu v depozitářích, metody dezinfekce a dezinfekce, vývoj a testování efektivnějších

a stabilnějších zásahů při opravách a konzervaci a restaurování knihovních fondů (především usní), vývoj a tvorba ochranných obalů na specifické typy knihovních fondů (gramodesky). Dále potom průzkum poškození barevné vrstvy národních kulturních památek – Vyšehradský kodex, sign. XIV A 13, průzkum zvukových dokumentů ve fondu NK ČR, test fólií na přebaly knih, monitoring mikrobiologické kontaminace ovzduší v prostorech ORST, příprava odborných článků, měření klimatických podmínek, světelných podmínek a měření vzdušných polutantů, vliv rentgenového záření na kolagení materiály, test čisticích prostředků na kompaktní disky (CD). U patentovaného testeru pevnosti knižní vazby probíhala úprava měřicích parametrů a funkčních prvků, probíhal průzkum výskytu rybenky v prostorách NK ČR, byl studován vliv dezinfekce zmlžováním na eliminaci plísní a na vlastnosti materiálů knižních vazeb, probíhala konzervace architektonických modelů nové budovy NK ČR a čištění doprovodných materiálů k jejím architektonickým modelům, samostatná konstrukce nových typů obalů z lepenky s výklopnou přední stranou pro snadnější vytahování předmětů z obalu. Zpracování pěny jako vsadky do krabic na architektonické modely, testování vhodného materiálu k řezání na plotru na výrobu držáků na zasouvání štítků pro označení signatur do Barokního sálu, autorské návrhy na výzdobu bloků pomocí termofolie, testování databáze pro průzkum fondu před spuštěním produkčního serveru, včetně testů po nasazení ostré verze na odstranění skvrn, konkrétně odstraňování z listů v knize, použití na ořízce, na hranách listů, testování účinků čištění pomocí houby Cleanmaster a Unger, problematika odlepování vlepěných příloh z knih pro potřeby digitalizace, hledání nejvhodnějšího a šetrného postupu vyjímání příloh bez nutnosti poškození vazby, příprava edukačního programu pro knihařské minimum.

Do průzkumu fyzického stavu fondů se v roce 2025 připojily další dvě organizace, a to Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové (6/2025) a Fakulta sociálních věd UK (6/2025). Řada knihoven začala využívat databázi průzkumu fondů, z níž si pak filtrují exempláře pro zásahy a mohou tak dále žádat o dotaci z programu VISK 4. V rámci správy databáze byla také upravena správná funkčnost filtrů, načítání dat z knihovního systému a došlo k překlopení dat do ostré verze.

Celkem bylo v databázi průzkumu fondů vytvořeno 3 623 nových záznamů a upraveno 13 607 stávajících záznamů. Ke stávajícím záznamům bylo přidáno 715 karet odkyselení, 95 karet konzervace a 36 karet s jiným zásahem. Nadále probíhal průzkum fyzického stavu knihovních fondů se specifickým zaměřením, a to konkrétně na zvukové dokumenty.

V rámci výzkumných aktivit a diseminace výsledků byly v roce 2025 zorganizovány např. tyto akce: workshop na témata jako transfer zlacení z usně, péče o sbírky papyrů v Lipsku, několik workshopů na téma ambulatní opravy pomocí Filmoplastu R, dále zaškolení pracovníků na provádění průzkumu fondů a přípravu knih na odkyselování, mezinárodní webinář Advanced Rescue Written Cultural Heritage pro kolegy z Ukrajiny.

Oblast 8

Novodobá vydavatelská produkce v českých zemích po r. 1800

Garant řešení: Mgr. Anna Vandasová

V dalším období se tato výzkumná oblast i nadále věnuje především výzkumu rozsáhlých periodických titulů s regionálními mutacemi a vývoji a optimalizaci nástrojů pro jejich efektivní evidenci, která by významným způsobem zpřehlednila a usnadnila jejich správu

v jednotlivých konzervačních sbírkách v knihovnách v ČR.

Práci na optimalizaci a dalším rozvoji nástroje PerMonik, který umožňuje velmi detailní záznam informací o jednotlivých mutacích a mutačních vydáních periodik, se kromě odborníků z NK ČR věnují i pracovníci z dalších významných knihoven s konzervačními sbírkami – především z MZK, VKOL a Knihovny Ústeckého kraje). V roce 2025 se řešitelský tým věnoval především dalším úpravám editačního módu aplikace PerMonik. Nová verze editačního módu, která je v souladu se strukturou a novou podobou zpřístupňovacího modulu byla ověřována v testovacím prostředí a na produkci byla nasazena v prvním čtvrtletí roku 2025. V NK ČR probíhá také příprava dalších ročníků Československého sportu a dalších velkých periodik s regionálními mutacemi a vkládání jejich jednotek do systému Aleph tak, aby se následně daly vložit do databáze Permonik. Evidence veškerých úprav aplikace PerMonik byla i v tomto roce vedena v repozitáři Github formou issues: <https://github.com/NLCR/evidence.periodik/issues>.

V souvislosti s novou verzí aplikace se řešitelé oblasti rovněž nadále věnovali aktualizaci Metodiky výzkumu regionálních mutací novodobých periodik, která byla odevzdána jako plánovaný výsledek v roce 2023. Metodika podrobně popisuje problematiku regionálních mutací či mutačních vydání rozsáhlých periodických titulů, jejich formu dosavadního, a ne zcela optimálního, zpracování v knihovnách, především pak poskytuje podrobný návod na využití systému pro evidenci periodik PerMonik. Certifikace aktualizované podoby je plánována jako výsledek v rámci roku 2027, nicméně na úpravách je potřeba pracovat průběžně, jak je PerMonik upravován.

Kromě toho řešitelský tým připravil návrh pro vývoj exportního softwaru pro přípravu digitalizace periodik,

jehož vývoj začne na začátku roku 2026 a na konci tohoto roku bude i odevzdán jako plánovaný výsledek.

Řešitelé prezentovali výsledky svého výzkumu formou článku *Využití nástroje PerMonik na příkladu periodika Československý sport ve slovenském periodiku Knížnica: Časopis pre knihovníctvo* (číslo 4/2025).

Oblast 9

Digital humanities

Garant řešení: Mgr. Lenka Maixnerová

Pokračovala optimalizace a rozvoj nástroje AuthorGuesser (<https://github.com/DigilabNLCR/AuthorGuesser>). Diskuze s odborníky na literární vědu přispěly k výběru vhodných textů pro trénink modelu a testování. V průběhu roku 2025 se pracovalo na výrazném rozšiřování trénovacího datasetu (z původních 23 autorů na více než 300 a rozšiřování stále pokračuje. Předběžné výsledky ukazují, že i při takovémto rozšiřování datasetu výsledky predikce zásadně neklesají. Tým se rozhodl vytvořit model pro poezii, vycházející z týchž delexikalizovaných rysů jako AuthorGuesser, ale obohacený o rysy specifické pro básnické texty. Výsledný nástroj PoetGuesser (<https://github.com/NLCR/PoetGuesser>) obsahuje řadu modelů předtrénovaných na desítkách tisíc básní z 19. a počátku 20. století.

Tým se dále zabýval možností využití nástrojů AI pro popis dokumentů. Probíhala diskuze a konzultace s odborníky na danou oblast na automatické generování entit jmenného a věcného popisu jako součást bibliografických metadat monografií.

Součástí výzkumu bylo i legislativní posouzení nástrojů umělé inteligence používaných v digitálních

knihovnách. Pozornost byla zaměřena zejména na otázku, zda je možné tyto nástroje aplikovat i na autorsky chráněný obsah, nebo zda je jejich použití přípustné pouze u děl v režimu volného užití. Analyzovány byly požadavky evropské i národní legislativy, včetně dopadů na provoz digitálních knihoven a poskytování služeb uživatelům. Hlavní závěry byly shrnuty v recenzovaném článku *Autorskoprávní a regulatorní výzvy digitálních knihoven v éře AI*, který systematicky popisuje identifikovaná rizika, právní limity i možné modely odpovědného využívání AI v knihovním prostředí.

Jan Pokorný se zúčastnil konference Igelu Conference and Developers Day 2025 v Sienně, která byla zaměřena na aktuální trendy ve vývoji a používání knihovních technologií, s důrazem na využití nástrojů umělé inteligence a jejich uplatnění v oblasti digitálních humanitních věd. Program se věnoval praktickým možnostem integrace AI do knihovních služeb, automatizaci pracovních procesů, zpracování a analýze rozsáhlých datových souborů a využití strojového učení při zpřístupňování kulturního a vědeckého dědictví. Diskutovány byly také nové přístupy k práci s daty v prostředí digital humanities, včetně metod propojování otevřených dat, rozšiřování metadat pomocí generativních modelů a podpory výzkumných aktivit prostřednictvím inteligentních digitálních nástrojů.

Výsledky letošního výzkumu byly prezentovány na 26. ročníku konference Archivy, muzea v digitálním světě v sekci Paměťové instituce a umělá inteligence, jejímž odborným garantem je Lenka Maixnerová, která zároveň celou sekci moderovala. Sekce proběhla druhý den konference 27. 11. 2025 (<https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete/2025-26-rocnik>). Prezentovány byly dva příspěvky: Využití metod strojového učení pro určování autorství českých textů z přelomu 19. a 20. století (Jan

Pokorný, František Válek) a Autorskoprávní a regulatorní výzvy digitálních knihoven v éře AI (Lucie Smolka). L. Maixnerová, M. Bežová, J. Hrzinová a V. Jiroušek se zúčastnili workshopu na téma AI a autorské právo v Brně v MZK dne 14. 11. 2025.

NK ČR se v hodnoceném období aktivně zapojovala do mezinárodní i národní výzkumné spolupráce v oblasti digitálních humanitních věd, jazykového výzkumu a otevřené vědy. Je členem pracovní skupiny Library Working Group při DARIAH-EU, založené v roce 2024, která se v červnu 2025 sešla na DARIAH Annual Event v Göttingenu, a zároveň působí v Europeana Aggregators Forum sdružujícím evropské instituce přispívající do digitální knihovny EUROPEANA. Ve spolupráci s ETH Zurich, MZK a KNAV podala NK ČR projekt ELC-DHLR – Enhancing Library Collections for Digital Humanities and Language Research v rámci Programu švýcarsko-české spolupráce MŠMT. Na národní úrovni je NK ČR zapojena do projektu HIČKOK financovaného z TA ČR Sigma, je součástí výzkumné infrastruktury LINDAT-CLARIAH-cz a projektu OP JAK LINDAT-CLARIAH Přístrojové vybavení, spolupracuje na projektu Horizon Europe s Ústavem pro českou literaturu AV ČR, je aktivním členem EOSC National Program a pracovních skupin pro humanitní vědy, umění a Open Science při Asociaci knihoven vysokých škol. Současně podporuje výzkum a výuku tím, že umožňuje studentům a vyučujícím FF UK využívat nástroje DL4DH Feeder a Kramerius plus pro automatizovanou analýzu digitalizovaných a digitálních dat.

Oblast 10

Kniha jako médium ve středověku a novověku

Garant řešení: Mgr. Veronika Rákocy

V roce 2025 se výzkum soustředil na studium funkce knihy jako kulturního a společenského média a na prezentaci dosažených výsledků odborně i širší veřejnosti. Klíčovým výstupem byl výstavní projekt Kosmas 900, připravený u příležitosti 900. výročí úmrtí kronikáře Kosmy. Autorský tým pod vedením Tomáše Klimka vytvořil rozsáhlou, tematicky strukturovanou expozici v areálu Klementina, která propojila odborný výzkum s moderními formami popularizace.

Výstava byla koncipovaná do tří vzájemně propojených částí: panelová expozice *Proměny textu* v ambitu Klementina sledovala proměny Kosmovy kroniky jako historického textu; výstava *Kronika v čase* v Galerii Klementinum se zaměřila na osobnost Kosmy a jeho roli při utváření české historické paměti; a vrcholné části *Nejstarší rukopisy* v Zrcadlové kapli, kde byly vystaveny téměř všechny dochované středověké rukopisy *Kroniky Čechů*, včetně mimořádně cenného lipského rukopisu s jediným dochovaným vyobrazením autora. Realizaci této výstavy umožnila mezinárodní spolupráce s řadou zahraničních paměťových institucí.

Součástí projektu byl rozsáhlý edukační a doprovodný program zahrnující komentované prohlídky, programy pro školy a publikace určené jak odborné, tak laické veřejnosti (viz Vydavatelská činnost). Významným výstupem je výstavní katalog *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*, a to i v anglické verzi, který shrnuje hlavní odborná témata projektu a zasazuje Kosmovo dílo do širšího kulturního a společenského kontextu. Vedle něj vznikla také samostatná popularizační brožura věnovaná rukopisné tradici Kosmovy kroniky.

Další dílčí výsledky výzkumu byly prezentovány prostřednictvím pokračování přednáškového cyklu *Z klementinských pokladů*, v jehož rámci se v roce 2025 uskutečnilo osm přednášek zaměřených na rukopisnou

a knižní kulturu. Na cyklus navazoval pravidelný výstavní formát *Exponát měsíce*, který zpřístupňoval vybrané památky z fondů NK ČR. Širší veřejnosti byly zajímavosti z historického fondu představovány rovněž v časopise *Dějiny a současnost* v rubrice *Z pokladů knihoven*.

Publikační činnost byla v roce 2025 dále rozšířena o třetí svazek populárně-naučné řady *Z klementinských pokladů* věnovaný historické kartografii a druhý svazek odborné edice *Monographia Klementiniana* zaměřený na vztah Kosmy k ústní tradici.

Výsledky výzkumu byly dále šířeny prostřednictvím médií – rozhlasových a televizních pořadů, podcastů a dalších popularizačních formátů – čímž se podařilo výrazně rozšířit dosah projektu a podpořit veřejnou diskusi o významu středověké historiografie a knižní kultury. Oblast 10 tak v roce 2025 naplnila svůj cíl propojit základní výzkum dějin knihy s jeho systematickou prezentací a popularizací.

Oblast 11

Propojená otevřená data

Garant řešení: Mgr. Lenka Maixnerová

V roce 2025 byl zahájen překlad RDA Registry. RDA Registry obsahují slovníky, které reprezentují entity, prvky a další řízené termíny používané v rámci katalogizačních pravidel RDA pro potřeby publikování knihovních metadat jako propojených dat v rámci Resource Description Framework (RDF). Katalogizační pravidla RDA jsou základním standardem využívaným při tvorbě knihovních metadat v České republice. Překlad a představení RDA registrů je důležitým předpokladem implementace propojených dat v českých knihovnách. Byl zahájen výběr zdrojů pro propojená data. Na

pracovních skupinách pro jmenné a věcné zpracování byly představeny aktuální informace ohledně přechodu na propojená data. Pracovní skupiny dostaly za úkol doplnit zdroje pro propojená data do konce roku 2025. Informace o změně standardů a přechodu na propojená data byly prezentovány i na Semináři Souborného katalogu ČR a národních autorit, jehož se zúčastnily takřka tři stovky pracovníků z kooperujících knihoven. V rámci výzkumu byl vyvíjen a testován nástroj pro validaci dat MARC validátor. Zaměření validace bylo na pole s kódovanými údaji, zejména pole 008, na validaci dat pro směřování na EDTF standard a na validaci identifikátorů ISBN. Výzkumný tým aktivně testoval validaci na aktuálních datech, která jsou podle RDA pravidel v ČNB a opravoval chyby. Odkaz na validátor včetně dokumentace je zde: <https://metacpan.org/release/SKIM/App-MARC-Validator-o.04>.

Výzkumný tým se společně s programátorem a analytikem M. J. Špačkem snažil validátor vyladit, aby výsledky (reporty o chybách) byly dále využitelné. Předpokládá se, že validátor budou používat i další knihovny, zájem mají zejména knihovny zapojené do projektu CARDS, kde řeší migraci dat.

Výzkumný tým rozhodl, že pro nakladatele budou využívány autoritní záznamy, a tím se usnadní proces přechodu na propojená data v oblasti nakladatelských údajů. Výzkumný tým pokračoval v rozpracování návrhu centrálního úložiště s metadatovým editorem pro propojená data. Na základě analýz bylo rozhodnuto o modernizaci systému pro vytváření, sdílení a distribuci autoritních záznamů, které budou důležitou součástí centrálního úložiště společně s Registrem českých knih.

Pracovní tým po celý rok aktivně seznamoval odbornou veřejnost s plánovanými změnami na několika akcích:

konferenci Knihovny současnosti, Jihlava 2025 (Lenka Maixnerová v příspěvku Modernizace centrálních knihovních systémů v ČR / představení směřování a stávajícího ekosystému), konference Bibliotheca academica, Hradec Králové 2025 (Lenka Maixnerová v příspěvku Propojená data jako nový standard: budoucnost tvorby a správy knihovních dat v českém prostředí), Strategickém fóru CARDS, online 2025 (Lenka Maixnerová v příspěvku Modernizace centrálních knihovních systémů v ČR), konferenci Elektronické služby knihoven, Zlín 2025 (Lenka Maixnerová v příspěvku Propojená data jako nový standard: budoucnost tvorby a správy knihovních dat v českém prostředí), v diskusi v NK ČR k modernizaci centrálních knihovních systémů, 2025 (M. Denár a J. Moravec představili vizi centrálního úložiště propojených dat), konferenci Sbírký pro budoucnost, Praha 2025 (Petra Šťastná v příspěvku Národní autority a propojená otevřená data a Lenka Maixnerová v panelové diskusi na téma sdílení datových sad v kulturním sektoru, potřebě budování autoritních slovníků a využití AI).

Výzkumný tým připravil seminář Sdílení knižních metadat, který proběhl 20. 11. 2025 v prostorách NK ČR. Seminář byl zaměřen na význam a možnosti sdílení knižních metadat mezi nakladateli, distributory, knihkupci, knihovnami a dalšími aktéry knižního trhu. Na semináři byly předneseny příspěvky zaměřené na nejnovější poznatky a aktuální vývoj v této oblasti včetně odborné diskuze mezi odborníky. Podrobnosti o programu viz též <https://www.nkp.cz/program-akci/sdileni-kniznich-metadat-seminar-pro-nakladatele>. Na semináři přednášeli Lenka Maixnerová, Irena Pilíková, Petra Šťastná, Michal Denár, Michal Závíška, z řad nakladatelů měl přednášku Juan Zamura z nakladatelství Karolinum a Milan Zpěvák z distribuce Euromedia. Semináře se zúčastnilo okolo 70 lidí z řad nakladatelů, knihovníků, knihkupců a distributorů.

Členové týmu L. Maixnerová, E. Lichtenbergová, P. Šťastná, B. Drobíková se zúčastnily mezinárodní konference Bibframe v Neapoli, na níž byly představeny nejnovější informace týkající se propojených dat, standardu BIBFRAME a katalogizačních pravidel RDA. Člen týmu J. Pokorný se zúčastnil mezinárodní konference Wolfcon v Kansas City, kde byla mimo jiné představena témata související s metadatovými editory a jejich využitím při tvorbě propojených dat.

B. Programové projekty výzkumu a vývoje

V roce 2025 byly v oblasti účelového financování výzkumu řešeny projekty programu Ministerstva kultury České republiky NAKI III.

Projekty NAKI III:

- Využití plazmatu pro ošetření knihovních fondů
- Příjemce dotace: Národní knihovna ČR
- Hlavní řešitel: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.
- Období řešení projektu: 2023–2027

Konsorciální projekt NK ČR, ÚCHP AV ČR, v. v. i. a Přírodovědecké fakulty MU v Brně navazuje na předchozí zkušenosti jednotlivých řešitelů s výzkumem problematiky. Cílem projektu je vyvinout metodiku aplikace technologií využívající nízkoteplotní plazma při konzervaci a restaurování širokého spektra materiálů v knihovních fondech, a dále vyvinout a ověřit metodiku dezinfekce případně sterilizace knihovních fondů pomocí plazmatu i ověřit bezpečnost využití plazmatických technologií pro ošetřované materiály.

Projekt byl v roce 2025 realizován řadou dílčích experimentů a testů. Řešení probíhá dle stanoveného plánu, týmy se průběžně setkávají, seznamují se s dílčími výsledky a činnostmi jednotlivých pracovišť, dochází

ke sjednocování testovacích postupů a vzorků. V projektu probíhala řada experimentů s několika druhy materiálů knihovních fondů. Prováděna byla optimalizace nastavení zařízení pro aplikaci plazmatu, měření vizuálních a fyzikálních vlastností vzorků před a po ošetření, sledování změn vlastností vzorků po akcelerovaném stárnutí, umělé znečištění a kontaminace mikrobiologických činitelů na vzorky a testování čisticích a dezinfekčních účinků plazmatu, testování čisticích účinků plazmatu a plazmatu s dvoufázovým sprejem na laboratorně nanášené submikronové i supermikronové částice. Vyhodnocovány byly testy a analýzy materiálů knihovních fondů pro výběr vhodného nastavení zařízení a výběr vzorků. Řada experimentů ještě probíhá a bude probíhat i v příštím roce. Na definici závěrů je potřeba všechny výsledky porovnat.

Výsledkem projektu za rok 2025 byl výsledek a výstup druhu Jost. V odborném periodiku *Fórum pro konzervátory-restaurátory* (2025/Vol. XV/No. 1 Peer-reviewed open access journal) byly publikovány výsledky studie aplikace míseného spreje na povrch papíru. Tento výzkum se zaměřoval především na testy operačních parametrů kombinace obou trysek a jejich vlivu na výsledek ošetření. Pozornost byla věnována především účinnosti čištění v závislosti na povaze kontaminace a možném poškození papíru.

Dalším výstupem, který by prezentován odborné veřejnosti, byl poster NK ČR s názvem Výzkum vlivu DCSBD plazmatu na materiály knihovních fondů na 32. ročníku Konference konzervátorů-restaurátorů, pořádané ve dnech 10.–12. 9. 2024 v Kulturním domě Střelnice Vrchlabí.

Prezentace projektu a dílčích výsledků probíhala i na mezinárodní úrovni. Ve dnech 3.–6. 11. 2025 proběhl workshop v Leibniz Institute of Surface Engineering

(IOM) v Německu. Publicita projektu je průběžně realizována pomocí webových stránek projektu.

Kořeny a plody evropské vědy v českých, moravských a slezských historických knihovních fondech

- Příjemce dotace: Národní muzeum
- Hlavní řešitel: PhDr. Richard Šípek, Ph.D.
- Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Anna Vandasová
- Období řešení projektu: 2023–2027

Na řešení projektu kromě Národního muzea a NK ČR participuje i NPÚ, KNAV a Muzeum umění Olomouc. Projekt se zaměřuje na průzkum knihoven vědců a učenců, na fenomén vědecké literatury v soukromých knihovnách jednotlivců, rodin a rodů i v institucionálních knihovnách. Těžištěm a cílem výzkumu je zmapování akviziční praxe, recepce a práce s knihou v oblasti vědecké literatury.

NK ČR se v roce 2025 věnovala především přípravám výstavy *Historia naturalis v historickém fondu*, která je plánována na podzim roku 2026. Probíhal průzkum ve fondu inkunábulí a na signaturní řadě 16 – *Historia naturalis* a 37 – *Polymathie* a na dalších signaturových řadách zaměřených na přírodní vědy (*Ars Medica*, *Geographica*, atd.). Současně byl připravován scénář výstavy a proveden širší výběr exponátů. Pokračují i přípravné práce pro vytvoření virtuálních výstav k výstavě *Historia naturalis* na základě zkušeností z výstavy *Bibliotheca Astronomica* v roce 2024. Vytipována byla konkrétní témata zajímavá pro současného návštěvníka (včely, herbáře, encyklopedie, chov zvířat) a postupně se zpracovává koncepce tohoto virtuálního doprovodu tak, aby byli návštěvníci nasměrováni na nejzajímavější exponáty

a mohli tuto formu výstavy využít i po skončení té fyzické.

Na základě provenienčního průzkumu jsou připravovány podklady pro tvorbu jmenných autorit majitelů či autorů, rovněž pro tvorbu korporativní autorit zejména pro záznamy klášterních knihoven. Publikovány byly dvě studie – Kamil Boldan: *Ratdoltova astronomika* v periodiku *Knihy a dějiny* a Markéta Bendlová: *Včely a včelařství v historických knižních sbírkách* v časopise *Knihovna: knihovnická revue*.

Provenienční průzkum pokračuje i v rezervních fondech NK ČR, pracovníci se soustředí na dosud nezpracované fondy, které třídí a zpracovávají včetně jejich provenienčních znaků. Lenka Smolková Nemravová během svého průzkumu vybrala osobu kněze, učitele a historika Dr. Vincence Oehma jako téma své studie, která je plánována na rok 2026. Oehm během svého života používal hned několik různých typů provenienčních znaků a největší část jeho původní knihovny je uložena právě v NK ČR.

NK ČR rovněž zodpovídá za supervizi jmenných autoritních záznamů zaslaných do databáze národních autorit.

Písemné bohatství zrušených klášterů v Čechách

- Příjemce dotace: Národní knihovna ČR
- Hlavní řešitel: Mgr. Lucie Heilandová, Ph.D.
- Období řešení projektu: 2023–2027

Na řešení projektu se podílí NK ČR a Národní archiv. Projekt se zaměřuje na výzkum knihovních a archivních pramenů pocházejících ze zrušených klášterů v českých zemích a na jejich společnou interpretaci v kontextu přesunů klášterních fondů v době josefínských reforem. Cílem projektu je vytvoření specializované veřejné databáze umožňující propojené studium

obou typů pramenů, dále příprava interaktivní mapy a odborných výstupů v podobě studií a výstav.

V průběhu roku 2025 pokračovali členové řešitelského týmu v heuristických a rešeršních pracích a ve zpracování fondů uložených v NK ČR, zejména v prepisech předávacích protokolů a dalších archivních a kodikologických pramenů ze zrušených klášterních knihoven, ve výzkumu středověkých a raně novověkých rukopisů a v provenienčním průzkumu starých tisků. Paralelně probíhal výběr a digitalizace rukopisů relevantních pro potřeby projektu, přičemž v roce 2025 byla pozornost soustředěna zejména na rukopisy pocházející ze zrušených ženských klášterů. Současně pokračovaly práce na budování databáze projektu, která bude zpřístupněna na webu www.monasteria-abolita.cz.

Na tyto výzkumné aktivity v roce 2025 bezprostředně navázala realizace výstavy *Odkazy ženských klášterů* v Galerii Klementinum věnovaná zrušeným ženským klášterům v Čechách. Příprava výstavy představovala klíčovou projektovou činnost roku a byla úzce propojena s probíhajícím výzkumem rukopisných, tištěných a archivních pramenů. Součástí výstavního projektu byla rovněž příprava kritického katalogu *Odkazy ženských klášterů v Klementinu*, který představuje vybrané ženské řeholní komunity zaniklé v době josefínských reforem na základě dochovaných pramenů (viz *Vydavatelská činnost*).

Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví

- Příjemce dotace: Knihovna Akademie věd ČR, v. v. i.
- Hlavní řešitel: Mgr. Jana Křížová
- Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Ing. Petr Kukač / Ing. Jindra Tumová
- Období řešení projektu: 2023–2027

Společný projekt KNAV, MZK, VUT v Brně a NK ČR. Cílem projektu je vývoj nástrojů využívajících strojového učení v procesu digitalizace a vytvoření poloprovodu digitalizační linky tak, aby se tento proces výrazně zefektivnil a bylo z něj odstraněno co nejvíce činností, které může zajistit moderní software. Poloprovod bude kombinovat existující nástroje s nástroji vyvinutými speciálně pro potřeby digitalizačních center knihoven. Výsledek projektu bude použitelný na digitalizačních pracovištích velkých českých i zahraničních knihoven, a to v podobě samostatné instalace nebo na dálku využívané služby poskytované NK ČR nebo jinou institucí. Jedná se zejména o softwarové nástroje a metodiky pro vyrovnání a scelování nasnímaných předloh a nástroje podporující strojovou tvorbu strukturálních metadat.

V roce 2025 projekt pokračoval v souladu se stanoveným harmonogramem. Hlavní pozornost byla věnována přípravě dat a podkladů pro vyvíjené aplikace a práci na metodických materiálech. V rámci projektu probíhala příprava datových sad a odborných podkladů pro nástroje Exposea zaměřené na automatické vyrovnávání předloh a Metakat určené pro automatickou tvorbu strukturálních metadat. Současně se pracovníci NK ČR podíleli na tvorbě a ověřování metodiky scelování po částech skenovaných předloh a metodiky kontroly kvality v digitalizační lince.

Cíle stanovené pro rok 2025 byly splněny a dosažené výsledky odpovídají očekávaným výstupům projektu. Podrobnější informace o výsledcích projektu jsou dostupné na webových stránkách projektu.

Orbis Pictus – oživení knihy pro kulturní a kreativní odvětví

- Příjemce dotace: Knihovna Akademie věd ČR, v. v. i.
- Hlavní řešitel: Ing. Martin Lhoták

- Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Václav Jiroušek
- Období řešení projektu: 2023–2027

Projekt je řešen ve spolupráci KNAV, MZK, NK ČR a VUT v Brně. Cílem projektu je zlepšit zpřístupnění netextového (grafického) obsahu digitalizovaných dokumentů v českých digitálních knihovnách – zejména prvků, jako jsou fotografie, kresby, mapy, schémata, grafy a další vizuální objekty, které tvoří důležitou součást kulturního dědictví, ale zatím nejsou efektivně vyhledatelné ani systematicky dostupné pro další využití. K naplnění definovaného cíle bude využito metod strojového učení, které umožní identifikovat grafické elementy obsažené v digitalizovaných dokumentech, typově je kategorizovat, doplnit o kontextové údaje umožňující jejich snadnější vyhledávání a rozšířit nabídku služeb digitálních knihoven o systém pro vyhledávání takto identifikovaných grafických prvků. Významnou součástí výstupů projektu bude i nástroj pro nalezení různých vyobrazení stejných osob podle obličeje na základě obrazového dotazu (snímek obličeje) a databáze identifikovaných osob.

V roce 2025 byl na základě metodiky zpracování obrazových dokumentů (připravena a certifikována v předchozím roce řešení projektu) dokončen systém pro automatickou anotaci objektů na stránkách digitalizovaných dokumentů *AnnoPage*, na němž se pracovníci NK ČR podíleli vedle metodické stránky vytvářením anotovaného datasetu pro jednotlivé kategorie grafických objektů. Pracovníci NK ČR v rámci projektu pokračovali rovněž v dohledu nad metadataovou stránkou projektu, zejména v oblasti zápisu informací o grafických objektech do schématu ALTO XML, včetně přípravy potřebných úprav na straně Standardu NDK. Nad již detekovanými objekty dále probíhalo testování a optimalizace nástrojů pro jejich

automatický popis, který usnadní jejich vyhledatelnost. Zahájeny byly rovněž práce na trénování nástroje pro detekci vyobrazení stejných osob *PeopleGator*, jehož dokončení je plánováno na rok 2026. Cíle stanovené pro rok 2025 byly splněny.

Projekt TA ČR:

- Personalizovaná vzdělávací platforma pro rozvoj digitálních kompetencí knihovníků
- Příjemce dotace: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity
- Hlavní řešitel: Mgr. Tomáš Javorčík, Ph.D., Pedagogická fakulta Ostravské univerzity
- Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. Michaela Mrázová
- Období řešení projektu: 2025–2029

Cílem projektu (TQ23000252) je navrhnout a vyvinout online nástroj, který knihovníkům umožní efektivně a intuitivně rozvíjet digitální dovednosti – od práce s technologiemi a digitální komunikace až po bezpečnost online nebo práci s daty – prostřednictvím krátkých interaktivních lekcí a adaptivního učení, které se přizpůsobuje individuálním stylům a potřebám uživatelů. Tento přístup reflektuje skutečnost, že knihovníci dnes často slouží jako první podpora veřejnosti při orientaci v digitálním světě, ale sami potřebují cílenou podporu v prohlubování pokročilých digitálních kompetencí. NK ČR je v projektu klíčovým aplikačním partnerem, který pomáhá definovat reálné potřeby praxe a ověřovat navrhované řešení v provozu knihoven.

C. Zapojení do velkých výzkumných infrastruktur

LINDAT/CLARIAH-CZ

Příjemce dotace: Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy
 → Hlavní řešitel: prof. RNDr. Jan Hajič, Dr.

- Odpovědný řešitel na straně NK ČR: Mgr. et Bc. Michaela Bežová
- Období řešení projektu: 2023–2026

Také v roce 2025 byla NK ČR součástí velké výzkumné infrastruktury LINDAT-CLARIAH-CZ, jejímž hlavním koordinátorem je Matematicko-fyzikální fakulta UK. V rámci této infrastruktury jsou předávána data z České digitální knihovny, kterou vyvíjí NK ČR společně s MZK a KNAV. Tato digitální knihovna prošla v roce 2025 velkým vývojem, došlo ke změnám jak v backendu, tak frontendu. Na testování se podíleli členové řešitelského týmu společně s dalšími testery. Kromě toho se pracovníci knihovny aktivně angažovali v zapojování dalších digitálních knihoven do České digitální knihovny. Kromě administrativních záležitostí měli na starosti rovněž kurátorské kontroly před samotným zapojením, aby vše korespondovalo s autorským zákonem, či speciálními licencemi. Tato práce zahrnovala rovněž metodickou a konzultační činnost a prezentaci na odborných fórech (například semináři pro krajské knihovny, celostátním semináři knihovníků muzeí a galerií, a na konferenci Regionální funkce knihoven).

Kromě prezentace České digitální knihovny se členové řešitelského týmu zabývali rovněž představením systému pro příjem a zpracování elektronických publikací, který byl v roce 2025 dovyvinut a spuštěn pilotní provoz. Systém byl předveden na konferenci ILIDE na Slovensku, konferenci Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě v Praze, a rovněž byl uspořádán seminář pro nakladatele v prostorách NK ČR. V neposlední řadě byl systém předveden na veletrhu Svět knihy. Kromě těchto aktivit byly v daném roce připravovány recenzované články, které by měly vyjít v roce 2026.

Další aplikační projekty

A. Národní projekty

A. 1 Program Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Všechny projekty v jednotlivých podprogramech jsou jednoleté. Tyto projekty se týkají podpory konkrétních činností knihoven v oblasti vzdělávání, provozu digitálních knihoven, ochrany fondů, produkce digitálních dat (retrospektivní konverze katalogů, digitalizace sbírek), provozu informačních portálů, přístupu k digitálním zdrojům atp. V seznamu projektů již nadále nejsou uváděny statutární činnosti, dříve hrazené z programu VISK, na které NK dostala finanční prostředky přímo do rozpočtu.

VISK 1

Koordináční centrum programu VISK

Odpovědný pracovník: PhDr. Vít Richter
 URL: <http://visk.nkp.cz/>

Koordináční centrum programu VISK zajišťovalo veškeré odborné, organizační a koordináční činnosti související s realizací celého programu VISK.

Komplexní validátor Národní digitální knihovny

Odpovědný pracovník: Mgr. Filip Pavčík, PhD.

Cílem projektu pro rok 2025 byla optimalizace nástroje Komplexní validátor. Tento nástroj je využíván řadou paměťových institucí, které digitalizují dokumenty podle Standardu NDK. Jeho používání přispívá ke zkvalitňování vznikajících digitálních dat, jež NK ČR přijímá k dlouhodobé archivaci. Jeho hlavním přínosem je kontrola

souladu vytvořených dat se specifikacemi Standardu NDK, a tím i s požadavky na digitální archivaci.

Za účelem zlepšení funkčnosti nástroje byly odstraněny nedostatky, na které uživatelé Komplexního validátoru upozorňovali prostřednictvím veřejně dostupného portálu Github. Kromě aktualizované verze desktopové aplikace, dostupné v režimu open source, byly aktualizovány také webová verze Komplexního validátoru a verze nástroje pro příkazový řádek.

Registr českých knih

Odpovědný pracovník: Mgr. Lenka Maixnerová

Cílem projektu bylo zajištění vývoje registru, který bude centrálním místem knižních metadat v ČR, zajišťujícím služby pro knihovny, nakladatele, distributory a knihkupce, vydavatele a agentury ISBN/ISMN a ISSN, SČKN a MK ČR. Na základě výběrového řízení vývoj registru zajišťuje firma Tritius. Během roku 2025 byl vytvořen další modul Agentura a částečně modul Povinné výtisky. Probíhala revize českého překladu věcného třídění Thema.

VISK 2

Rekvalifikační kurzy dle Národní soustavy kvalifikací

Odpovědný pracovník: Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.
URL: https://ipk.nkp.cz/akce/o3_OV_Akce/o4_OVrevk.htm

Cílem projektu bylo zajistit zdroje pro finanční ohodnocení lektorek a lektorů knihovnických kurzů tak, aby se minimalizovaly náklady na účast v kurzu. Kurzy obsahově vychází z Národní soustavy kvalifikací (NSK), vyučují v nich akreditovaní odborníci a odbornice z NK ČR i externích institucí. Kurzů se účastní lidé zaměstnaní

v knihovnách, ale i ti, kteří se teprve na práci v knihovně připravují. V roce 2025 jsme vzhledem k poptávce otevřeli pouze kurz Knihovník v přímých službách a Knihovník katalogizátor. Do kurzů se přihlásilo celkem 27 účastnic a účastníků. Díky finanční podpoře MK ČR mohli absolvovat tyto kurzy zájemci ze všech typů knihoven, kteří následně získali osvědčení o odborné způsobilosti podle NSK, upravené zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). Cílem kurzů je poskytnout frekventantům ucelený přehled o současném vývoji knihovnictví v ČR, legislativě v oboru i o procesech a činnostech v knihovnách. Předpokládá se získání teoretických, ale i praktických znalostí a osvojení si základních dovedností z oblasti knihovnicko-informačních činností.

V roce 2025 byly také zahájeny přípravy na rozšíření rekvalifikačních kurzů o pozici Samostatný knihovník metodik/samostatná knihovnice metodička (kód: 72-020-R). Pilotní ročník tohoto rekvalifikačního kurzu se uskuteční v prvním pololetí roku 2026.

VISK 4

Ochrana fyzických novodobých fondů Národní knihovny ČR III.

Odpovědný pracovník: Mgr. Vojtěch Halama
URL: <http://kramerius-info.nkp.cz/>;
URL: <http://visk.nkp.cz/visk-4>

V roce 2025 získala NK ČR dotaci na činnosti spojené s fyzickou ochranou fondů, které program VISK 4 nabízí. Díky financím byla nakoupena lepenka archivních kvalit, ze kterých byly pro digitalizované, odkyselené a ohrožené dokumenty vytvořeny ochranné obaly. Dále byl zakoupen materiál, jež se používá při fyzickém

průzkumu fondu (filtrační papíry, pufrý, uchovávací roztoky, buničitá vata). Finance získané na služby byly využity jednak na vývoj a správu dvou páteřních nástrojů užívaných pro správu a ochranu knihovnických fondů (Aplikace pro průzkum novodobých fondů a Registr odkyselování), jednak pro hromadné odkyselování knihovnických fondů. V roce 2025 došlo k odkyselení 715 dokumentů o celkové váze 465,60 kg. Vedle těchto činností byly rovněž finance využity na ostatní osobní náklady pro brigádníky, kteří se věnovali rozvolnění knižní vazby a ambulantním opravám před a po digitalizaci (díky těmto opravám je postupně, nyní již třetím rokem, digitalizováno periodikum *Právo lidu*, které je ve špatném fyzickém stavu), přípravným pracím před a po odkyselování, výrobě ochranných obalů a průzkumu fyzického stavu novodobých fondů, jehož výsledky poslouží jako jeden z ukazatelů pro strategické plánování ochrany těchto fondů.

V listopadu byl rovněž uspořádán Meet and Greet k VISK 1, 2, 4, 5, 6, 7 a 10 (online na platformě ZOOM), jenž umožnil řešitelům se zeptat na konkrétní problémy hlavních koordinátorů jednotlivých dotačních programů, a také pravidelný seminář k programům VISK 4 a VISK 7, který se konal hybridně v CDH a na platformě ZOOM.

Ochrana sbírky novin běloruské, ruské a ukrajinské emigrace z let 1918–1945 z fondu Slovanské knihovny zapsané na seznam „Paměť světa“ UNESCO

Odpovědný pracovník: PhDr. Lukáš Babka
URL: <http://visk.nkp.cz/visk-4>

Cílem projektu je v první řadě zajištění trvalého fyzického uchování sbírky novin vydávaných především v období 1918–1945 po celém světě ruskými, ukrajinskými a běloruskými emigranty z území bývalého Ruského impéria, dále její ochrana a kvalitní uložení.

Tyto noviny tvoří část sbírky nacházející se od roku 2007 pod ochranou UNESCO. Celkově sbírka čítá přibližně 2 400 novinových titulů.

První rok projektu se soustředil především na provedení průzkumu první části novin, měření pH materiálu, evidenci relevantních hodnot v Aplikaci pro průzkum novodobých fondů a na přípravu podkladů pro další fáze projektu. Prozkoumáno a zdokumentováno bylo 1 150 svazků novin.

VISK 5

Retrospektivní konverze Generálního katalogu UKF I NK

Odpovědný pracovník: Mgr. Nataša Mikšovská

Cílem projektu byl předvýběr a příprava cca 14 000 záznamů tisků. Záznamy byly připraveny pro další etapu retrokonverze. Zároveň bylo zpracováno 13 100 nových záznamů ve formátu MARC 21, které byly zpřístupněny v bázi NKC a předány do Souborného katalogu. V bázi NKC bylo vytvořeno nebo sloučeno 3 424 záznamů. K těmto záznamům bylo přidáno pole 920 s číslem titulu z GK UKF I. Jednalo se především o záznamy monografií, které obsahují více děl, nebo přítisky a jsou v GK UKF I zpracovány analyticky. Zpracovány byly záznamy abecedního rozsahu MARCI až MEDID zahraniční knižní produkce z let 1801–1950. O vybrané prvky věcného popisu bylo doplněno 3 150 záznamů již dříve zpracovaných retrospektivní konverzí.

VISK 8/A

Multilicenční zpřístupnění elektronických informačních zdrojů

Odpovědný pracovník: Mgr. Barbora Korandová
URL: <http://visk.nkp.cz/visk-8-a>

V roce 2025 pokračovalo zajištění služby přístupu k českým i zahraničním elektronickým informačním zdrojům ve veřejně přístupných knihovnách, které se do projektu přihlášily. Knihovny měly na výběr ze čtyř databází obsahujících aktuální a archivní odborné a populárně naučné informace například z oblasti ekonomiky, politiky, kultury či práva.

Jednalo se o českou mediální databázi NewtonOne, ke které se přihlásilo 49 knihoven. Tato databáze byla dříve známá pod názvem Anopress. V roce 2025 došlo k její celkové inovaci, databáze byla přejmenována a převedena do zcela nového uživatelského rozhraní. Dále se jednalo o databázi právních informací ASPI, kterou si zvolilo 24 knihoven, databázi PressReader nabízející zahraniční deníky a populárně naučné časopisy, jež byla vybrána 31 knihovnami, a databázi Archiv zpravodajství ČTK nabízející archiv slovního zpravodajství od roku 2000 po současnost, k jejímuž odběru se přihlásilo 13 knihoven.

Knihovnám byly měsíčně zasílány statistiky o využitelnosti databází a rovněž jako v předchozích letech byly na jaře a na podzim zorganizovány online semináře zaměřené na prezentaci a práci s jednotlivými databázemi. K těmto webinářům se dohromady přihlásilo 260 účastníků. K databázi NewtonOne byl navíc uspořádán webinář zaměřený na nové uživatelské rozhraní, ke kterému se přihlásilo 124 účastníků.

VISK 9

Technická správa, revize a doplňování báze ANL

Odpovědný pracovník: PhDr. Eva Svobodová
URL: <https://aleph.nkp.cz/cze/anl>

K 31. 12. 2025 obsahovala báze 2 073 502 záznamů. Za rok 2025 přibýlo celkem 46 084 záznamů od 24 krajských a oborových knihoven.

V rámci programu VISKg/1 přispělo celkem 16 knihoven (12 krajských a 4 knihovny Akademie věd), které celkem zaslaly 18 608 záznamů.

Ze strany správce databáze proběhlo v roce 2025 celkem 249 190 úprav cílených na opravy a doplňování jmenných a věcných autorit, napojování plných textů či věcnou revizi záznamů, včetně 870 nových záznamů. 729 431 záznamů obsahuje odkaz na plný text (což je zhruba 35 % záznamů obsažených v bázi ANL).

A. 2 Další projekty

Knihovna v muzeu a v galerii

Odpovědný pracovník: PhDr. Marie Šedá

Příprava publikace *Knihovna v muzeu a v galerii* autorem Štěpánky Běhalové, Aleny Petruželkové a Marie Šedé, která představuje komplexní praktickou příručku určenou pracovníkům, vedení i zřizovatelům těchto specifických pracovišť. Jejím hlavním cílem je definovat pozici muzejní knihovny jako nezbytného pilíře odborné činnosti instituce a poskytnout návod pro její efektivní každodenní správu.

Příručka podrobně rozebírá legislativní rámec, zejména provázanost knihovního zákona se zákonem o ochraně sbírek muzejní povahy. Detailně se věnuje celému cyklu správy fondů od akvizice a katalogizace až po revize, preventivní ochranu a digitalizaci. Opomenuty nejsou ani profesní kompetence, etika a široká škála služeb zahrnující badatelský provoz i edukační a popularizační aktivity.

Významnou část tvoří strategie pro marketing a advokacii, které mají posílit prestiž knihoven u veřejnosti i zřizovatelů. Publikace nabízí rovněž přehled dotačních programů, profesních organizací a domácích i zahraničních databází a digitálních knihoven. Slouží tak jako inspirativní průvodce k proměně knihovny v moderní specializované vědecké a komunitní centrum.

Knihovnu v muzeu či galerii lze přirovnat k živé tkáni, která neustále vyživuje odbornou činnost celé instituce a zároveň působí jako strážce, jenž propojuje historickou paměť s potřebami současné společnosti. Publikace vyjde v podobě e-knihy v roce 2026.

Nabídka interkulturních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín (Projekt MK v programu na podporu cizinců – MVK žádá prostřednictvím NK ČR)

→ Odpovědný pracovník: Mgr. Michaela Mrázová

Hlavními pilíři projektu byly rozvoj cizojazyčného fondu (beletrie, učebnice a didaktické pomůcky pro výuku češtiny), systematická spolupráce s Centrem pro integraci cizinců Zlínského kraje, podpora kurzů českého jazyka pro cizince a cílená informační a osvětová činnost. Součástí projektu byly také interkulturní a občanské vzdělávací akce jako živé knihovny, besedy a tematické výstavy zaměřené na kulturní diverzitu a zkušenosti cizinců žijících ve Vsetíně, včetně uprchlíků z Ukrajiny. Projekt přispěl k posílení role knihovny jako otevřeného komunitního a integračního centra a ke zlepšení dostupnosti informací a vzdělávání pro cizince všech věkových skupin.

Doplněk systému Hanwell – monitoring mikroklimatu

→ Hlavní řešitel: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

→ Finanční podpora: MK ČR

Projekt byl v roce 2025 zaměřen na doplnění rádiového systému Hanwell pro monitoring klimatických parametrů a úpravu tohoto systému v prostorách NK ČR, konkrétně šlo o prostory v objektech Klementinum a CDH – zejména v depozitáři speciálních fondů SK, skladu Referenčního centra, pracovny Správy NKF.

Výsledky projektu – monitoring klimatických podmínek – již nyní slouží nejen pro účely ochrany, zkvalitnění a zefektivnění péče o knihovní fondy formou tzv. preventivní konzervace, ale i pro správce fondů či správce budov, kteří mohou operativně a v reálném čase zaznamenat odchylky od normálu, závady na technickém vybavení či živelní pohromu a okamžitě reagovat na vzniklou situaci (data ze snímačů jsou dostupná i ze vzdáleného přístupu). Bez dlouhodobého monitoringu klimatických parametrů nelze zjistit reálné hodnoty a zajistit dlouhodobou stabilitu klimatických parametrů v depozitářích, především teploty a relativní vlhkosti vzduchu. Stabilita klimatických parametrů je zásadním krokem preventivní péče o knihovní fondy. Na základě odborné konzultace a proměření parametrů, byl sestaven požadavek na rozšíření stávajícího systému Hanwell pro monitoring klimatických parametrů. V současné době je plně funkční nově instalovaný bezdrátový měřicí systém Hanwell v prostorách obou objektů. Byla provedena příprava a úprava projektu systému, nastavení parametrů snímačů, příprava konfigurace pro konkrétní aplikaci, ověření přesnosti měření a kalibrace snímačů RH/T v laboratoři ČMI (33 % – 54 % – 76 %; 23 °C), byla provedena montáž snímačů do vybraných prostor, oživení a předání celého systému.

Výsledkem je flexibilní dohled pracovníků OOKF (klimatolog, restaurátoři, konzervátoři, technologové) a pracovníků správy fondů a správy budov nad klimatickými parametry (teplota a relativní vlhkost vzduchu) ve vybraných depozitářích budovy CDH i historické

budovy Klementina v reálném čase na pracovištích, ale i ze vzdáleného přístupu. Sledované klimatické parametry lze uvádět i do zpráv, restaurátorských protokolů, facility a condition reportů apod. Ze sledovaných parametrů a jejich změn lze i predikovat případná poškození či havárie budovy apod.

Digitalizace fotoarchivu ČTK

→ Doba řešení: 1. 7. 2019 – 31. 12. 2025

→ Odpovědný pracovník za NK ČR:

Ing. Daniela Bilnicová Blažková

→ Finanční podpora: MK ČR

Hlavním cílem projektu řešeného v partnerství NK ČR a ČTK je záchrana kulturního dědictví tvořeného fotografickým fondem uloženým na tradičních analogových materiálech od vzniku agentury. Projekt zajišťuje digitalizaci fondu tvořeného cca 7 miliony obrazových polí na různých druzích nosičů a současně zvýšení ochrany původních fyzických nosičů jejich odborným ošetřením a uložením do vhodných obalů.

V roce 2025 projekt pokračoval v rozšiřování digitalizačních kapacit a v dalším vývoji metod korekce degradace obrazových materiálů. Velká pozornost byla věnována především zpracování barevných předloh, u nichž se projevují specifické typy chemické degradace. Na základě výsledků z předchozího roku byly upřesněny algoritmy umělé inteligence, které nyní umožňují ještě efektivnější automatizaci a přesnější rekonstrukci původního barevného podání.

Analýza věkové, vzdělanostní a platové struktury pracovníků knihoven v ČR

→ Doba řešení: 1. 4. 2025 – 30. 6. 2025

→ Odpovědný pracovník za NK ČR: PhDr.

Vít Richter, Mgr. Vladana Pillerová

→ Finanční podpora: z rozpočtu NK ČR

Knihovnický institut realizoval v roce 2025 opakovaný celostátní průzkum Analýza věkové, vzdělanostní a platové struktury pracovníků knihoven v České republice. Analýza vychází z dat získaných ve 312 knihovnách (221 veřejných a 91 specializovaných) a zahrnuje celkem 4 848 pracovníků. Získaná data umožňují sledovat dlouhodobé vývojové trendy od roku 1998.

Mezi klíčové zjištěné tendence patří stárnutí pracovní síly (46 % zaměstnanců je starších 51 let), výrazná feminizace oboru (83 % žen) a rostoucí podíl vysokoškolsky vzdělaného personálu, který v současnosti tvoří 50 % všech odborných pracovníků. Významná pozornost byla věnována úrovni a typu dosaženého vzdělání odborných pracovníků a komparaci těchto údajů s požadavky praxe. Analýza se zabývala rovněž ekonomickými aspekty, zejména vývojem platů v knihovnách ve srovnání s průměrnou mzdou v České republice a s platy v rámci celého sektoru kultury. Výsledky upozorňují na nízkou mzdovou konkurenceschopnost oboru, neboť platy většiny knihovníků zůstávají pod celostátním mediánem. Data zároveň reflektují probíhající transformaci knihoven v komunitní a digitální centra, s níž souvisí rostoucí potřeba digitálních kompetencí a využívání umělé inteligence.

Výsledky šetření představují zásadní podklad pro strategické plánování, personální řízení i vyjednávání o financování a rozvoji veřejných knihovnických služeb na národní i regionální úrovni. Analýza je nepostradatelným zdrojem informací pro zřizovatele knihoven i odbornou veřejnost. Zpráva z průzkumu je dostupná z: https://ipk.nkp.cz/docs/2025_Zprava_analyza.pdf.

B. Mezinárodní projekty

B. 1 Program Erasmus+

Vzdělávání dospělých

- Projekt:
- 2020-1-CZ01-KA120-ADU-000094191
- 2023-1-CZ01-KA121-ADU-000129529 (projektové období ukončeno 31. 8. 2025)
- 2024-1-CZ01-KA121-ADU-000225419 (dobíhající projektové období do 31. 5. 2026)
- 2025-1-CZ01-KA121-ADU-000310710 (nové projektové období do 31. 8. 2026)
- Hlavní řešitel: Vzdělávání dospělých | Dům zahraniční spolupráce (dzs.cz)
- Doba řešení: 2020–2027
- Odpovědný pracovník za NK ČR: Mgr. Roman Giebisch, Ph.D., Mgr. Dominika Pavčík Borbélyová, Ph.D.

Erasmus+ je jeden z nejdůležitějších programů Evropské unie podporujících mezinárodní vzdělávání. Knihovny mohou tento program využít jako nástroj pro posílení dovedností svých zaměstnanců a zlepšení služeb poskytovaných veřejnosti, zvláště v oblasti vzdělávání dospělých. V současném programovém období Erasmus+ 2021–2027 je v podpořených žádostech kladen důraz na témata inkluze a diverzity, udržitelnosti, digitalizace či občanské angažovanosti.

Projekty mobility v oblasti vzdělávání dospělých jsou zaměřené na mezinárodní výjezdy pracovníků organizací, které působí v této vzdělávací oblasti, a také na výjezdy vzdělávaných dospělých osob s omezenými příležitostmi. Tento typ projektů poskytuje organizacím ze sektoru vzdělávání dospělých prostor pro mezinárodní spolupráci. S partnery sdílí svoje zkušenosti, mohou společně vyvíjet nové metodiky, inovovat

prostředí školního vzdělávání a zvyšovat tak úroveň vzdělávání v jednotlivých evropských zemích.

V roce 2025 proběhlo celkem 41 aktivit financovaných z projektu Erasmus+, z toho bylo 23 výjezdů na stínování v zahraniční instituci a 18 na vzdělávací aktivity/kurzy.

B. 2 Interreg Slovenia – Austria, European Union – European Regional Development Fund

- Hlavní řešitelé: Dr. Johannes Tintner-Olifiers, BOKU, Rakousko; Matija Strlič, PhD. FIIC FRSC (he, him); Professor of Analytical Chemistry / Professor of Heritage Science, Univerzita v Ljublani, Slovinsko
- Odpovědný pracovník za NK ČR: Ing. Petra Vávrová, Ph.D.

Cílem projektu Ancient Book Craft (ABC) bylo poprvé systematicky zkoumat potenciál metod datování založených na důkazech, historických datovacích metodách ve spojení s infračervenou spektroskopií k nedestruktivnímu zpřístupnění knihovních materiálů. NK ČR je deklarovaným uživatelem výsledků tohoto mezinárodního projektu. V roce 2025 probíhalo vyhodnocování výsledků měření z předešlého roku a ověřování použití technologie Near Infrared (NIR) i Attenuated Total Reflectance (ATR) Fourier-Transform mid-Infrared (FTIR) na exemplářích ze sbírek NK ČR. Projekt byl ukončen ke dni 31. 10. 2025. Výsledkem projektu jsou datovací modely, které byly vytvořeny pomocí vícerozměrné analýzy dat. Výsledky jsou v procesu zpracování a publikování.

B. 3 Media and Information Literacy for Societal Resilience (MILSR)

- Doba řešení: 7/2024–3/2025
- Hlavní řešitel: IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions)
- Projekt financovaný Gulbenkian Foundation
- Odpovědný pracovník za NK ČR: Mgr. Vladana Pillerová

Hlavním cílem projektu je podpora a posílení mediální a informační gramotnosti ve společnosti. Jádrem projektu je výstava s názvem Supercharged by AI, která se zabývá tím, jak umělá inteligence ovlivňuje způsoby tvorby, distribuce a vnímání médií a informací ve společnosti. Kromě České republiky jsou do projektu zapojeny i další evropské státy. Projekt organizuje mezinárodní knihovnická asociace IFLA a je financována za přispění portugalské nadace Gulbenkian Foundation.

Výstava proběhla v NK ČR v období od 6. 2. do 29. 3. 2025 a byla umístěna ve Výstavní chodbě v přízemí Klementina ve spolupráci s Oddělením nakladatelství a výstavnictví. Výstavu mohli shlédnout uživatelé knihovny, bylo uspořádáno také několik komentovaných prohlídek pro zaměstnance NK ČR a knihovníky z jiných pražských i mimopražských knihoven. V rámci projektu proběhlo v NK ČR několik workshopů pro žáky 2. stupně ZŠ a studenty SŠ s touto tematikou, které zajistilo Oddělení vzdělávání KI. Kromě vlastních akcí v NK ČR byl zajištěn tisk a distribuce dalších čtyř sad plakátů do jiných knihoven v ČR, včetně poskytnutí metodické pomoci při instalaci výstavy. Výstavy tak probíhaly paralelně v pěti knihovnách na různých místech ČR, čímž se zvýšil dosah a přenos informací. I v těchto knihovnách probíhaly workshopy pro žáky a studenty, které se hlouběji věnovaly problematice nastíněné výstavou.

Projekt proběhl úspěšně a byl ukončen v řádném termínu. Zkušenosti s projektem, organizací výstav a jeho dopadem na návštěvníky knihoven v ČR sdílely V. Pillerová a M. Mrázová na celosvětovém knihovnickém kongresu IFLA v Astaně v srpnu 2025 v rámci sekce věnované tomuto projektu.

B. 4 Spolupráce se společností Google. Hromadná digitalizace historických a vzácných dokumentů

- Odpovědní pracovníci: Mgr. Tomáš Klimek, Ph.D., PhDr. Lukáš Babka

Rok 2025 byl posledním rokem společného digitalizačního projektu NK ČR a společnosti Google zaměřeného na digitalizaci historických a vzácných dokumentů ze sbírek HHF a SK. Na dva transporty dokumentů určených k digitalizaci realizované v roce 2024 navázal v září 2025 transport poslední – celkově pětáctý. Ten obsahoval celkem 4 082 svazků. Ačkoliv aktuální část projektu skončila, smlouva o spolupráci zůstává v platnosti a v případě zájmu lze s digitalizací pokračovat.

B. 5 Česko-slovenská spolupráce při akvizici dokumentů

- Česká knihovna při Univerzitní knihovně Bratislava a Slovenská knihovna v Národní knihovně ČR
- Odpovědný pracovník: Mgr. Jeanne Janoušková / Mgr. Irena Burešová

Projekt je realizovaný na základě dohody ministerstev kultury obou zemí. V rámci projektu nakoupila NK ČR pro Univerzitní knihovnu v Bratislavě 612 titulů knih za 299 887,60 Kč.

Částka 12 000 EUR, poskytnutá Ministerstvem kultury SR na nákup slovenských publikací pro fondy NK ČR a Slovanské knihovny, byla vyčerpána do výše 11 998,95 EUR: nakoupilo se celkem 635 publikací. Podle průzkumu čtenářských preferencí patří dlouhodobě slovenské knihy mezi nejvíce půjčované cizojazyčné tituly v NK ČR (po titulech v angličtině).

Projekt je velmi úspěšný a přínosný pro obě zúčastněné strany i kvůli garanci vzájemné vydavatelské dostupnosti. Slovenské přírůstky získané postupně za roky trvání projektu jsou přístupné na webových stránkách NK ČR <http://aleph.nkp.cz/web/csknih/2024/index.htm>

Mezinárodní styky

V roce 2025 byly mezinárodní aktivity NK ČR úzce spjaty s projektem Kosmas 900, který vyvrcholil mezinárodní konferencí a rozsáhlou výstavou, na kterou zapůjčily exponáty Universitätsbibliothek Leipzig, Bayerische Staatsbibliothek, Württembergische Landesbibliothek a Österreichische Nationalbibliothek. Význam NK ČR se projevil i ve vysokém počtu zahraničních delegací, které v průběhu roku navštívily Klementinum.

Dále se uskutečnilo celkem 138 zahraničních pracovních cest zaměstnanců NK ČR do 29 zemí. Dle účelu se jednalo o studijní pracovní cesty, účast na konferencích, seminářích, jednáních a knižních veletrzích.

Zahraniční služební cesty byly realizovány do těchto zemí: Arménie (4 SC), Belgie (4 SC), Bulharsko (1 SC), Dánsko (3 SC), Estonsko (5 SC), Finsko (1 SC), Francie (7 SC), Island (1 SC), Itálie (9 SC), Kazachstán (3 SC), Lotyšsko (3 SC), Lucembursko (1 SC), Maďarsko (1 SC), Německo (33 SC), Nizozemsko (4 SC), Norsko (3 SC),

Polsko (13 SC), Portugalsko (4 SC), Rakousko (5 SC), Rumunsko (1 SC), Řecko (3 SC), SAE (1 SC), Slovensko (11 SC), Slovinsko (1 SC), Španělsko (5 SC), Švédsko (1 SC), Ukrajina (2 SC), USA (1 SC), Velká Británie (7 SC).

NK ČR plně ze svého rozpočtu financovala 30 zahraničních pracovních cest. Většinou šlo o mezinárodní knižní veletrhy a významné knihovnické konference či kongresy. Částečně se ze svého rozpočtu podílela na financování 21 služebních cest, z toho čtyř v rámci výměny s partnerskými zahraničními knihovnami.

Přibližně 63 %, tzn. 87 zahraničních pracovních cest, bylo hrazeno z prostředků projektů, na části z nich se finančně spolupodílel zahraniční partner, případně organizátor akce.

Nejčastěji byly finanční prostředky (jak z prostředků NK ČR, tak z projektů a grantů) využity k účasti na mezinárodních konferencích (53 osob), na workshopech a jednáních (29 osob) a na mezinárodních knižních veletrzích (9 osob). Celkem 44 služebních cest bylo využito pro různé studijní pobyty (z toho čtyři v rámci výměny pracovníků s partnerskými zahraničními knihovnami na základě smlouvy). NK ČR na základě těchto smluv přijala na studijní pobyty celkem 6 osob.

Služební cesty hrazené z projektů, jejichž nositelem byla NK ČR, sloužily k načerpání nového poznání nezbytného k řešení odborných otázek a k prezentaci dosažených výsledků, vč. *dialogu s odborníky, kteří se věnují obdobné problematice*.

Služební cesty do zahraničí přispívají ke zlepšování služeb NK ČR a k prosazování jejich zájmů a dobrého jména v zahraničí.

Archiv Národní knihovny ČR

Archiv Národní knihovny ČR (ANK) vznikl v roce 1990. V říjnu 2007 mu byla, po splnění podmínek daných zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, odborem archivní správy a spisové služby MV ČR udělena akreditace. Na podzim 2021 proběhlo, v souvislosti s prostorovými změnami archivu po rekonstrukci budovy, reakreditační řízení, v jehož rámci byla potvrzena platnost stávající akreditace. V síti veřejných archivů je ANK zařazen do skupiny specializovaných archivů. Jeho posláním je shromažďovat, zpracovávat, chránit a zpřístupňovat archivní fondy NK ČR a jejích právních předchůdců, jakož i fondy a sbírky soukromých osob a právnických institucí, které byly knihovně předány, nebo byly vytříděny z jejích vlastních fondů. Dále spolupracuje na skartačním řízení s úsekem vykonávajícím spisovou službu v knihovně, vydává skartační povolení a vyhotovuje protokol o skartačním řízení.

Fondy a sbírky ANK jsou postupně pořádány podle Základních pravidel pro pořádání archiválií a zpřístupňování prostřednictvím inventářů. K pořádání archiv využívá software pro elektronické zpracování archiválií (ELZA).

V roce 2025 navštívilo ANK 15 badatelů ve 20 návštěvách. Celkově bylo zapůjčeno 328 archiválií, z toho 11 absenčně zřizovateli a zbytek prezenčně. Online bylo poskytnuto 48 informací. Kromě toho bylo poskytnuto 16 konzultací týkajících se spisové služby, skartačního řízení a historických prostor Klementina.

V roce 2025 převzal ANK mimo skartační řízení 194 evidenčních jednotek v celkovém rozsahu 30,54 bm. Ve skartačním řízení převzal archiv 2 evidenční jednotky (razítka) a vydal souhlas k zlikvidování 1,14 t dokumentů.

V roce 2025 byly vytvořeny dva nové fondy – Jánský Karel [1900]–1920 a Sběrka negativů fotooddělení – externí zakázky 1950–1990. K fondu Akademická knihovna [1920]–1958(1962) byl vyhotoven inventář. Průběžně probíhalo pořádání Sbírkových fotografií 1893–2005, fondu Národní a universitní knihovna (1916)1918–1958([1960]) – spisy registratury z let 1918–1945 a dílčí pořádání fondu Státní knihovna ČSR ([1956])1958–1990 – dokumenty Oddělení zvláštních fondů.

V současné době pečuje ANK o 80 fondů a sbírek o celkovém rozsahu 7 121 hlavních evidenčních jednotek (4 322 nezpracovaných, 2 799 zpracovaných, z toho 2 792 inventarizovaných).

Pokud jde o fyzický stav archivních souborů, poškozeno je zhruba 65 % archiválií. Jedná se hlavně o poškození prachem (33,33 %), trhliny a přelomení (30,50 %) a křehkost a lámavost (14,89 %).

V součinnosti s Oddělením preventivní konzervace byly průběžně zhotovovány v rámci ochrany archiválií ochranné obaly. Byly očištěny a obaly opatřeny panely z výstavy o výsledcích mezinárodní architektonické soutěže na novou budovu knihovny v letech 2006–2007, které byly v roce 2024 objeveny v depozitáři knihovny v Neratovicích. V rámci grantu ORST byly profesionálním fotografem zdokumentované zbývající dva kartony s dokumenty zrušených klášterů (fond Veřejná a universitní knihovna Praha (1522)1777–1918(1919)) a navraceny z Oddělení restaurování do archivu.

ANK zapůjčil dokument na výstavu pořádanou ORST Exponát měsíce – listopad 2025. Jednalo se o výběrový soupis rukopisného fondu klášterní knihovny

premonstrátek v Chotěšově, který vznikl po zrušení kláštera v roce 1782.

Nadále probíhala spolupráce na databázi Slovník českých knihovníků formou zpřístupňování dokumentů a skenování fotografií zaměstnanců knihovny. Proběhla informační schůzka s wiki-rezidentem za NK ČR o možnostech spolupráce. Jejím výsledkem byla prozatím nabídka fotografií zaměstnanců knihovny, které archiv může poskytnout v rámci projektu Wikimedia Commons.

Archiv připomínkoval připravovaný nový spisový řád.

Pracovnice archivu se aktivně účastnily příprav publikace k 250. výročí knihovny v roce 2027. Jednalo se především o návrh tematických hesel, vypracování vybraných textů a vyhledání vhodných archiválií, které by je doprovodily. Zároveň se účastnily pracovních schůzek ke koncepci knihy.

ANK poskytl data do satelitního účtu kultury zpracovávaného Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu.

Archivářky jsou členkami České archivní společnosti (ČAS). M. Kabůrková pak působí ve výboru Odborné skupiny specializovaných archivů ČAS a v Pracovní skupině pro archivní popis (poradní orgán ředitele OASSS); publikovala odbornou studii vycházející primárně z pramenů spravovaných ANK (Květuše Günzlová, rozená Opočenská: pracovní curriculum knihovnice ve státní službě, in: *Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899–1978), první profesionální archivářka na Slovensku*. Eds. L. Bernátová, I. Červenková, Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov 2025, ISBN 978-80-975075-0-3, s. 144–168). Účastnila se 20. celostátní archivní konference (27.–29. 5. 2025,

Hradec Králově) a ve druhé polovině roku pak mezinárodní odborného workshopu *From Day to Day? Collecting and Inventorying Diaries in Holocaust Research* s příspěvkem o memoárových pramenech z archivního fondu K. Goliatha (19.–22. 10. 2025, Maison de la recherche en Sciences Humaines, Université Caen Normandie).

Celkové množství uložených archiválií	
Počet fondů a sbírek	80
Běžné metry (bm) celkem	484,12
Počet evidenčních jednotek (ks)	7 121

Stupeň zpracovanosti archivních souborů	
Zpracováno	47
Inventarizováno	46

Klementinská kaple Srdce Pána Ježíše, která zanikla při Machoňově přestavbě, kdy byla přebudována na skladiště. V té době byla nazývána Fantova kaple a skladu se dodnes říká „Fantovka“.

Komunikace a marketing

Edukační programy pro veřejnost

Exkurzí pro střední a vyšší odborné školy se zúčastnilo 1 363 studentů. Komentované otevřené prohlídky pro veřejnost, včetně speciálních pro zdravotně znevýhodněné, navštívilo 1 474 osob. Odbor komunikace zorganizoval příměstský tábor pro děti zaměstnanců, tentokrát s tématem 250 let souvislého měření teplot v Klementinu. Navštíveno bylo Národní technické muzeum, Český hydrometeorologický ústav, děti se naučily „číst mraky“, měřit teplotu, srážky a předpovídat počasí. Vyzkoušely také novou hru po Praze s rozšířenou realitou. K akci Březen – měsíc čtenářů se NK ČR zapojila oblíbenou Nocí s Andersenem.

V rámci cyklu *Z klementinských pokladů* se ve spolupráci s ORST uskutečnilo 8 přednášek, v cyklu *Genealogie pro každého plus* proběhlo 16 přednášek a 9 přednášek bylo uspořádáno společně se spolkem *Fresh senior*. První dva zmíněné cykly jsou streamované a záznamy jsou k dispozici na sociálních sítích. V rámci výstavy *V Klementinu bylo naměřeno...* se ve spolupráci s Českým hydrometeorologickým ústavem konaly 4 přednášky pro veřejnost věnované 250leté historii klementinského měření teplot. Dále byly zorganizovány kurzy tvůrčího psaní se závěrečným autorským čtením a konference *Umění a duševní zdraví*. V rámci akcí organizovaných společně s Instituto Cervantes se konal v Zrcadlové kapli koncert baskického sboru Oroith Abesbatza. NK ČR se aktivně zapojila dvěma webináři (*Kosmova kronika digitálně* a *Jak Webarchiv uchovává český web*) do vládního projektu *Týden pro Digitální Česko*. V rámci knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy přispěla NK ČR do Profesionálního fóra třemi odbornými přednáškami. Samostatnou kapitolou je projekt Kosmas goo, v jehož rámci se konaly

3 výstavy doplněné doprovodným programem a soutěží. Edukační programy s tématem Kosmas v režii Odboru komunikace absolvovalo více než 3 500 žáků základních a středních škol. Kronik obce, školy či školní třídy do soutěže *Vytvořte si svou kroniku* přišlo 28.

Týden 17 je globální kampaň na podporu 17 cílů udržitelného rozvoje, jak je definuje Organizace spojených národů, a to jak environmentálních, tak ekonomických a lidskoprávních. NK ČR se připojila k této komplexní iniciativě s cílem podpořit a komunikovat různé aspekty udržitelnosti. Připraven byl proto program, jenž věnoval pozornost zvířatům, lidem i materiálům.

Metodická funkce

Odbor komunikace NK ČR také v roce 2025 aktivně plnil svoji národní metodickou funkci. Navštíveny byly krajské, městské i obecní knihovny a prezenčně proškoleny byly dvě stovky knihovníků a zaměstnanců dalších paměťových institucí.

Oživování Klementina

Z řady dalších akcí pořádaných nebo spolupřádaných NK ČR byly nejnavštěvovanější *Festival světla Signal* a *Deskohraní*. Mezi jednodenními akcemi přišlo nejvíce návštěvníků na festival kávy *Filtruj!*, druhé místo patří tiskové konferenci Dana Browna.

Prohlídkovou trasu Barokní knihovna – Meridiánová síň – Astronomická věž realizovanou ve spolupráci s agenturou Prague City Tourism navštívilo 189 986 osob.

Zvyšování přístupnosti

Národní knihovna ČR dlouhodobě usiluje o zvyšování přístupnosti svých služeb pro různé skupiny

návštěvníků. Pravidelně pořádá komentované prohlídky pro osoby s pohybovým znevýhodněním, a to jak pro jednotlivce z řad veřejnosti, tak pro organizované skupiny. Speciální exkurze byly připraveny také v rámci výstavy KOSMAS goo a Dne architektury, přičemž v roce 2025 byla nově zpřístupněna i Barokní knihovna. Ve spolupráci se SONS byla vytvořena nová prohlídková trasa pro návštěvníky se zrakovým postižením se zapojením haptických prvků a nabídka byla rozšířena také o komentované prohlídky s překladem do českého znakového jazyka. NK ČR zároveň rozvíjí aktivity pro seniory, a to jak prostřednictvím spolupráce se sdružením Fresh senior, tak formou pravidelných speciálních prohlídek. Ve spolupráci s Českou alzheimerovskou společností byly rovněž uspořádány Dny paměti s možností testování kognitivních funkcí pro veřejnost.

Online marketing

Facebooková stránka NK ČR má cca 12 tisíc fanoušků (395 812 zobrazení), na Instagramu profil sleduje 5 218 followerů (125 660 zobrazení). Na YouTube dosáhla videa NK ČR celkem 22 129 zhlédnutí (doba sledování 4 697 hod.), na profesní síti LinkedIn sleduje knihovnu 985 osob. Newsletter NK ČR má 1 692 odběratelů. Nově byl zařazen speciální newsletter pro knihovny, který odebírá téměř 600 knihoven z celé ČR.

Časopis *Stanford Social Innovation Review* zařadil Archu I pro Ukrajinu – společný projekt NK ČR, Ministerstva kultury ČR a ICOM Czech Republic – na seznam inspirativních projektů z oblasti sociálních inovací. Této mezinárodní pozornosti si velmi vážíme. Připomíná nám, že ochrana písemného kulturního dědictví je zároveň ochranou paměti a identity národa. Projekt Archa I byl realizován díky partnerům (MND a.s., Nadace Karel Komárek Family Foundation, Libor Winkler a jeho

přátelé) a odborníkům, kteří se na této iniciativě podílejí a pomáhají chránit hodnoty, jež přesahují hranice.

Zapojení Národní knihovny ČR do Charty proti domácímu násilí

NK ČR přistoupila k Chartě proti domácímu násilí 10. 12. 2024, tím se jako zaměstnavatel zavázala podporovat prevenci domácího a genderově podmíněného násilí, zvyšovat povědomí zaměstnanců o této problematice a vytvářet bezpečné a otevřené pracovní prostředí. Součástí závazku je také zavádění interních postupů, zajištění přístupu k odborné pomoci a spolupráce se signatáři a specializovanými organizacemi. V průběhu roku 2025 vytvořila NK ČR dva interní dokumenty *Plán osvěty a aktivit v rámci boje proti domácímu násilí a Kartu pomoci*. Tyto materiály poskytují zaměstnancům základní informace o problematice domácího násilí a obsahují přehled možností podpory, které může instituce nabídnout. Na téma domácího násilí proběhlo školení pro všechny zaměstnance a následně i rozšiřující školení pro vedoucí pracovníky zaměřené na tvorbu tzv. bezpečnostního plánu. Ve spolupráci s Nadací Rosa a Úřadem vlády byli proškoleni zaměstnanci pro roli ambasadorů domácího násilí. Zástupci instituce se také účastnili akcí pořádaných zakladateli Charty, kde byly sdíleny zkušenosti s dalšími organizacemi nejen ze soukromého, ale i veřejného sektoru.

V rámci implementace Charty provedla NK ČR mezi zaměstnanci dotazníkové šetření: 89 % respondentů uvedlo, že své pracoviště vnímají jako bezpečné místo, a ocenili aktivní zapojení instituce do prevence a osvěty v této oblasti, v nominálních hodnotách 39 respondentů uvedlo, že má osobní zkušenost

s některou z forem domácího násilí a 60 respondentů má ve svém okolí osobu, která se potýká s touto těžkou životní situací. NK ČR bude jako sociálně odpovědný zaměstnavatel i nadále pokračovat v aktivitách zaměřených na prevenci domácího násilí a podporu svých zaměstnanců.

4

EKONOMICKÉ UKAZATELE,
STATISTIKA, GRAFY

Základní statistické údaje o Národní knihovně ČR v roce 2025

Knihovní jednotky celkem	7 858 933
z toho rukopisy	22 978
Počet exemplářů docházejících periodik	9 159
Počet knihovních jednotek ve volném výběru	54 985
Přírůstky knihovních jednotek ve svazcích	65 427
Úbytky knihovních jednotek ve svazcích	2 445
Počet vlastních specializovaných databází (mimo elektronický katalog)	33
Počet licencovaných elektronických informačních zdrojů	431 027
Registrovaní čtenáři	20 129
Návštěvníci v knihovně (fyzické návštěvy)	509 211
z toho návštěvníci půjčoven a studoven	156 556
z toho využívající internet v knihovně (mimo wifi)	5 354
z toho návštěvníci kulturních akcí	342 446
z toho návštěvníci vzdělávacích akcí	4 875
z toho návštěvníci ostatních akcí, kde NK není hlavním pořadatelem	266 413
Návštěvníci online služeb z prostoru mimo knihovnu	22 082 875
Návštěvníci webových stránek knihovny	3 896 676
Výpůjčky celkem	203 513
z toho výpůjčky periodik	27 012
Požadavky na meziknihovní služby celkem	4 707
z toho objednané v zahraničí	1 665
Online informační služby (počet zodpovězených dotazů)	30 429
Porady a konzultace pro knihovníky, knihkupce a vydavatele	16 287
Vzdělávací akce pro knihovníky (semináře, kurzy, aj.)	1 276
Kulturní akce pro veřejnost (besedy, výstavy, exkurze, aj.)	296

Vzdělávací akce pro veřejnost (semináře, kurzy, aj.)	266
Online semináře, workshopy, přednášky	57
účast	24 457
Ostatní akce, kde knihovna není hlavním pořadatelem	2 186
Počet titulů vydaných neperiodických publikací dle zák. č. 37/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů	11
Náklad (počet výtisků v ks)	6 057
Počet titulů vydaného periodického tisku dle zák. č. 46/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů	1
Náklad (počet výtisků v ks)	300
Počet titulů vydaných elektronických dokumentů včetně internetu	6 titulů e-publikací 2 tituly e-periodik
Počet studijních míst	537
vybavených počítačem	30
z toho s počítači napojenými na internet	19
vybavených jiným technickým zařízením	20
Počet míst v přednáškových sálech a učebnách	539
z toho vybavených počítačem	19
Počet míst k relaxaci a občerstvení	106
Plocha knihovny pro uživatele v m ²	7 098
Počet hodin pro veřejnost týdně	80
Pracovníci knihovny (přepočtený stav)	450,9

Finanční hospodaření

NK ČR dosáhla k 31. 12. 2025 zlepšeného hospodářského výsledku.

Základní údaje z výkazu zisku a ztráty v tis. Kč

Název položky	Hlavní činnost
Náklady celkem	731 199
Náklady z činnosti	724 844

Název položky	Hlavní činnost
v tom: věcné náklady	371 503
osobní náklady	353 341
Finanční náklady	200
Daň z příjmů	6 155
Výnosy celkem	731 479
Výnosy z činnosti	59 060
Finanční výnosy	19
Výnosy vybraných ÚVI z transferů	672 400
Výsledek hospodaření po zdanění	280

Podíl financování nákladů NK ČR z vlastní činnosti a z výnosů z transferů

Název položky	v tis. Kč
Výnosy z činnosti NK ČR a finanční výnosy	59 079
Výnosy vybraných ÚVI z transferů – poskytovatel MK ČR	667 570
Výnosy vybraných ÚVI z transferů – ostatní poskytovatelé	4 814
Výnosy celkem	731 479

Přehled čerpání neinvestičních a investičních prostředků (skutečnost k 31. 12. 2025 v tis. Kč)

Činnost/program	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Zdroj financování
I. Poskytnuto zřizovatelem – MK ČR	667 586	277 419	MK ČR
I.1 Příspěvek na provoz	613 075	0	MK ČR
Čerpání příspěvku na provoz včetně ČTK, Knihovny roku a rozpočtových úprav příspěvku na provoz	510 721	0	MK ČR

Činnost/program	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Zdroj financování
Účelově vázané prostředky – NEVISK	8 964		
Úhrada státem kolektivním správcům za uživatele a užití děl podle Autorského zákona	55 758	0	MK ČR
Úhrada licence za zpřístupnění digitalizovaných děl nedostupných na trhu	37 632	0	MK ČR
I.2 Příspěvek Kulturní aktivity	5 946	0	MK ČR
Výstava k devátému výročí úmrtí kronikáře Kosmy	5 886	0	MK ČR
Nabídka interkulturních služeb v Masarykově knihovně Vsetín	60	0	MK ČR
I.3 Příspěvek ostatní – VISK	10 596	0	MK ČR
Rekvalifikační kurzy dle Národní soustavy kvalifikací	95	0	MK ČR
Technická správa, revize a doplňování báze ANL	116	0	MK ČR
Provoz Koordinačního centra programu VISK při NK ČR	588	0	MK ČR
Retrospektivní konverze Generálního katalogu Univerzálního knihovního fondu I	600	0	MK ČR
Registr českých knih	2 824	0	MK ČR
Ochrana sbírky novin běloruské, ruské a ukrajinské emigrace z let 1918–1945 z fondu Slovanské knihovny	250	0	MK ČR
Multilicenční zpřístupnění elektronických informačních zdrojů	4 080	0	MK ČR
Ochrana fyzických novodobých fondů NK ČR III.	1 854	0	MK ČR

Činnost/program	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Zdroj financování
Komplexní validátor NDK	189	0	MK ČR
Celkem za provoz	629 617	0	MK ČR
II. Věda, výzkum a inovace	21 757	1 450	MK ČR
IP DKRVO	14 828	1 450	MK ČR
NAKI účelová podpora	6 929	0	
III. Systémová a individuální dotace – programy ISO, výkupy	0	1 288	MK ČR
ISO C – výkupy – rukopis G. A. Laziera z roku 1718	0	120	MK ČR
ISO II/D 2025 – Doplněk rádiového systému Hanwell	0	109	MK ČR
ISO II/A 2025 – Výměna a doplnění stávajícího klíčového systému na vstupních cestách do depozitářů o certifikované prvky příslušných bezpečnostních tříd – Klementinum	0	635	MK ČR
ISO II/A 2025 – Modernizace EZS v prostorech trezorů, revizní chodby a oddělení Mozart	0	424	MK ČR
IV. Systémová a individuální dotace – programy obnovy	3 449	433 508	MK ČR
NK ČR – Rekonstrukce objízdné komunikace v areálu CDH	0	598	MK ČR
NK ČR – II. nový depozitář v Hostivaři	0	407 568	MK ČR
NK ČR – řešení havárie splaškové kanalizace v areálu CDH	3 449	15 796	MK ČR
Revitalizace Klementina – III. etapa	0	6 647	MK ČR

Činnost/program	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Zdroj financování
Realizace úsporných opatření v areálu CDH	0	2 899	MK ČR
V. Dotace spolufinancované EU	12 763	31 665	MK ČR
NPO – Posílení infrastruktury dlouhodobého úložiště LTP, včetně podpory	0	2 981	MK ČR
NPO – Implementace infrastruktury pro provoz digitalizační linky, včetně podpory	145	0	MK ČR
NPO – Pořízení HW pro sekundární instanci ČDK, včetně podpory	700	0	MK ČR
NPO – Nová řešení řídicích softwarových komponent digitalizační linky a jejich podpora	3 450	2 058	MK ČR
NPO – Inovace optických vlastností skenovacích zařízení digitalizační linky spolu se zajištěním jejich dostupnosti	1 782	7 320	MK ČR
NPO – Zajištění nových funkcionalit LTP pro správu obsahu, včetně servisní podpory	592	2 370	MK ČR
NPO – Vývoj programových částí LTP, včetně zajištění servisní podpory	1 453	4 345	MK ČR
NPO – Implementace nových programových částí zajišťujících management obsahu a jejich podpora	1 470	0	MK ČR
NPO – Vývoj a implementace mirroringu a loadbalancingu pro ČDK včetně podpory	534	0	MK ČR

Činnost/program	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Zdroj financování
NPO – Obsahové a metadataové obohacení ISO obrazů z optických nosičů po dlouhodobé uložení a zpřístupnění	0	1 615	MK ČR
NPO – Pořízení velkoformátového skeneru	0	6 654	MK ČR
NPO – Optimalizace a vylepšení CZIDLO	1 150	0	MK ČR
NPO – Implementace nové generace datového modelu NDK	0	1 174	MK ČR
NPO – Modernizace Registru digitalizace CZ	726	0	MK ČR
NPO – Implementace nové infrastruktury pro provoz LTP včetně podpory	192	0	MK ČR
VI. Cizí projekty	4 814	2 104	
Orbis Pictus – oživené knihy pro kulturní a kreativní odvětví	910	0	KNAV
Smart digilinka – strojové učení pro digitalizaci tištěného dědictví	1 107	0	KNAV
LINDAT/CLARIAH.CZ č. j. MŠMT-15002019	1 307	0	MŠMT
OP JAK – Přístrojové vybavení	242	2 104	MŠMT
Art of Reading in the Middle Ages (ARMA)	0	0	Národní a univerzitní knihovna v Lublani
Building a NetWork ComMunity cEntred li-brarianship (ERASMUS)	25	0	Nizozemská královská knihovna
Vzdělávání – projekty mobility osob (akreditace udělena od 1. 3. 2021 do 31. 12. 2027) (ERASMUS)	1 149	0	Dům zahraniční spolupráce
Odpisy z transferu	74		
Výnosy vybraných ÚVI z transferů + cizí	672 400	278 586	

Ostatní poskytovatelé: NK ČR se aktivně zapojila jako hlavní řešitel či partner do řady projektů financovaných z MŠMT, Akademie věd ČR a Dům zahraniční spolupráce. Jedná se zejména o projekty výzkumu, vývoje a inovací.

Závazné ukazatele: Příspěvek na provoz a účelové dotace poskytnuté v průběhu roku 2025 byly použity v souladu s účelem poskytnutí. V účetnictví byly sledovány odděleně.

Odvod z odpisů a stoveb: Do 31. 12. 2025 byla na příjmový účet MK ČR odvedena částka 41 590 tis. Kč jako odvod z odpisů z nemovitého majetku. Závazek stanovený rozpisem schváleného rozpočtu NK ČR pro rok 2025 byl v termínu splněn.

Schválený a upravený rozpočet příspěvku na provoz: V příspěvku na provoz bylo k 31.12.2025 přiděleno celkem 636 207 tis. Kč

1. Příspěvek – provoz:

schválený rozpočet 619 399 tis., z toho 55 758 tis. Kč na úhradu správcům za uživatele a užití děl podle Autorského zákona, 37 632 tis. Kč na úhradu licence za zpřístupnění digitalizovaných děl nedostupných na trhu, 9 027 tis. Kč na účelově vázané prostředky (NEVISK), 10 000 tis. Kč na Digitalizaci archivu ČTK a 12 100 tis. Kč na obnovu IT techniky a SW služby.

2. Příspěvek – kulturní aktivity:

schválený rozpočet 6 160 tis. Kč

3. Příspěvek – ostatní:

schválený rozpočet 10 648 tis. Kč na úhradu věcných nákladů na realizaci statutárních činností, které byly v minulosti financovány formou účelové dotace

z programu MK ČR Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Výdaje na pořízení dlouhodobého majetku v tis. Kč (investiční výdaje)

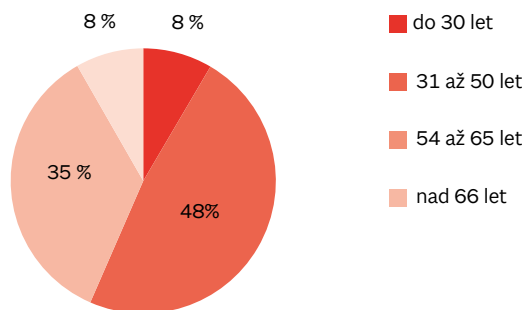
Poskytovatel MK ČR	
Program Výzkum, vývoj a inovace	
DKRVO	1 450
Program Obnova a rozvoj materiální základny NK ČR	
Revitalizace Klementina III. závěrečná etapa	6 647
Řešení havárie splaškové kanalizace v areálu CDH	15 796
II. nový depozitář v Hostivaři	407 568
Realizace úsporných opatření CDH	2 899
Program Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení	
Digitalizace fotoarchivu ČTK	0
Zajištění ICT infrastruktury	0
Program Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních kulturních zařízení	
Rekonstrukce objízdné komunikace v areálu CDH	599
Program ISO II/A	
Výměna a doplnění stávajícího klíčového systému na vstupních cestách do depozitářů o certifikované prvky příslušných bezpečnostních tříd – Klementinum	635
Modernizace EZS v prostorech trezorů, revizní chodby a oddělení Mozart	424
Program ISOII/C	
Výkupy – rukopis G. A. Lazier z roku 1718	120
Program ISOII/D	
D II 2022 – Doplněk rádiového systému Hanwell	109
OP JAK – Přístrojové vybavení LINDAT CLARIAH	2 104
NPO – Národní plán obnovy – rozvoj digitalizace v oblasti knihoven (16 projektů)	31 666
Investiční výdaje celkem bez FRM	470 017
Fond reprodukce majetku NK ČR	20 700
Investiční výdaje celkem	490 717

Limit přepočteného počtu úvazků v rámci regulace zaměstnanosti byl stanoven NK ČR na rok 2025 ve výši 447,3.

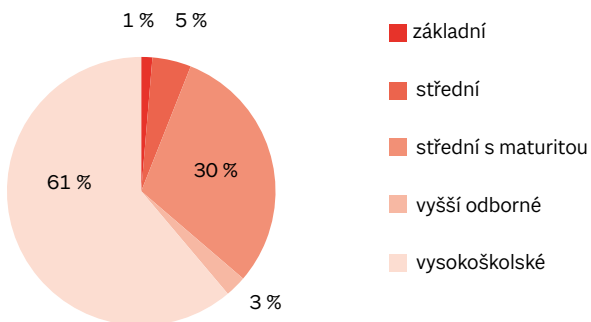
Celkový přepočtený počet úvazků včetně úvazků, jejichž mzdové náklady jsou hrazeny z mimorozpočtových zdrojů, pak v roce 2025 činil 450,9.

Personální údaje

Členění zaměstnanců podle věku

Členění zaměstnanců podle dosaženého vzdělání

Vnitřní kontrolní systém

Součástí vnitřního kontrolního systému v NK ČR je i interní audit. Výkon interního auditu zabezpečuje samostatný útvar Referát interního auditu, který je přímo podřízený generálnímu řediteli NK ČR, tím je plně zajištěna jeho funkční nezávislost a organizační oddělení od řídicích výkonných struktur. Výkon interního auditu zabezpečuje jedna zaměstnankyně na pozici interní auditor.

Plní zejména tyto úkoly:

- plní povinnosti vyplývající z ustanovení §§ 28–31 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o finanční kontrole“);
- provádí finanční audity, audity systémů a výkonu v útvarech NK ČR a předkládá generálnímu řediteli NK ČR písemné zprávy o svých zjištěních, včetně doporučení z vykonaných auditů;
- vypracovává roční a střednědobé plány auditorské činnosti a zpracovává souhrnné roční zprávy o své činnosti;
- podílí se na tvorbě a aktualizaci vnitřních právních předpisů;
- koordinuje proces řízení rizik a vyhodnocuje analýzu rizik;
- podílí se na realizaci postupů pro včasné podávání informací příslušným úrovním řízení o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných opatření k jejich nápravě (odstranění) v souladu se zákonem o finanční kontrole a dalšími právními předpisy;
- v oblasti výkonu interního auditu vykonává zejména metodickou, konzultační a zjišťovací činnost, a to formou nezávislého a objektivního přezkoumávání a vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému.

V roce 2025 Referát interního auditu vykonal 4 plánované interní audity, které byly zpracovány na základě „Ročního plánu interního auditu“. Roční plán vycházel z konkretizace cílů a záměrů vyjádřených ve „Střednědobém plánu interního auditu na období 2025–2027“, „Analýzy rizik 2024“ s přihlédnutím k výsledkům veřejnosprávních a jiných kontrol uskutečněných v NK ČR a ke zjištěním vnitřního kontrolního systému. Roční plán interního auditu obsahuje i další úkol vyplývající z funkce interního auditu jako je konzultační a metodická činnost v rámci NK ČR, ale v případě zájmu i pro jiné knihovny.

Tituly neperiodických publikací podle tematických skupin

Tematická skupina		Znak MDT ¹⁾	Č. ř.	Tituly celkem			z toho první vydání			E-tituly	Audio tituly
				knihy	brožury	celkem	knihy	brožury	celkem	celkem	celkem
a		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Všeobecnost	0	0101	328	79	407	292	75	367	Nesleduje se	Nesleduje se
2.	Filozofie, psychologie	1	0102	376	15	391	317	14	331		
3.	Náboženství, teologie	2	0103	391	54	445	327	48	375		
4.	Sociologie, statistika	30 - 31	0104	230	16	246	209	16	225		
5.	Politika, ekonomie	32 - 33	0105	333	18	351	259	15	274		
6.	Právo, veřejná správa, sociální zabezpečení a sociální péče, pojištnictví	34, 36, 351 - 354	0106	493	15	508	370	12	382		
7.	Vojenství a vojenské vědy	355 - 359	0107	184	20	204	162	18	180		
8.	Školství, pedagogika, volný čas	37	0108	741	315	1 056	381	184	565		
9.	Obchod, spoje, doprava, cestovní ruch	338, 339, 654, 656	0109	125	24	149	93	22	115		
10.	Etnografie, kulturní antropologie (obyčej, folklor, tradice)	39	0110	75	6	81	63	6	69		
11.	Filologie, jazyky, jazykověda	80 - 81	0111	183	11	194	136	9	145		
12.	Matematika	51	0112	64	9	73	47	8	55		
13.	Přírodní vědy	52 - 59	0113	328	153	481	275	140	415		
14.	Lékařské vědy, zdravotnictví	61	0114	362	95	457	299	87	386		
15.	Strojrenství, technologie, stavebnictví, průmysl, obchod a řemesla	62, 66 - 69	0115	213	44	257	196	41	237		
16.	Zemědělství, lesnictví, chov dobytka, lov zvěře a rybolov	63	0116	224	99	323	193	92	285		
17.	Domácí hospodaření	64	0117	148	9	157	138	9	147		
18.	Management, řízení a organizace	005	0118	82	2	84	72	2	74		
19.	Územní plánování, urbanismus a tvorba krajiny, architektura	70 - 72	0119	210	63	273	193	59	252		
20.	Sochařství, výtvarné umění, grafika, fotografie	73 - 77	0120	467	116	583	458	116	574		
21.	Hudba, divadlo, film apod. umění	78, 791 - 792	0121	224	19	243	206	19	225		
22.	Hry a sport	793 - 799	0122	233	32	265	203	29	232		
23.	a) Dějiny literatury a literární kritika	82	0123	90	8	98	86	7	93		
	b) Literární texty	821	0124	4 997	813	5 810	4 164	750	4 914		
24.	Geografie	91	0125	312	41	353	252	35	287		
25.	Historie, biografie	92 - 94	0126	1 125	94	1 219	1 017	89	1 106		
Úhrnem		0 - 94	0127	12 538	2 170	14 708	10 408	1 902	12 310		
z toho	školní učebnice		0128	567	165	732	184	48	232		
	dětské knihy		0129	1 514	963	2 477	1 204	873	2 077		
	vysokoškolská skripta a VŠ učebnice		0130	200	2	202	120	2	122		
Kontrolní součet (ř. 0101 až 0130)			0139	27 357	5 470	32 827	22 324	4 727	27 051		

¹⁾ Znak Mezinárodního desetinného třídění.

Odbor doplňování fondů

Statistika domácí neperiodické produkce za rok 2025

Roční výkaz o neperiodických publikacích zpracovávaný každoročně NK ČR je určen pro oficiální statistické výkaznictví České republiky. Zasilán je MK ČR, které jej postupuje Českému statistickému úřadu. Vykazované údaje reprezentují knižní produkci České republiky také v zahraničí, přebírá je EUROSTAT i UNESCO.

Tabulky výkazu informují o neperiodických publikacích vydaných v České republice. Údaje jsou zpracovány podle dané metodiky*, a to na základě povinných výtisků, které NK ČR získala v roce 2025.

Neperiodické publikace podle jazyka vydání

Jazyk vydání	Č. ř.	Počet			
		tištěných titulů	e-titulů	audio titulů	
a	1	2	3	4	
Celkem	0201	14 708	Nesleduje se	Nesleduje se	
v tom podle jazyka vydání	čeština	0202	12 909		
	čeština a jiné jazyky	0203	737		
	angličtina	0204	480		
	slovenština	0205	243		
	němčina	0206	39		
	španělština	0207	32		
	poština	0208	26		
	francouzština	0209	24		
	ruština	0210	20		
	italština	0211	16		
	ukrajinština	0212	14		
	běloruština	0213	8		
	maďarština	0214	8		
	rumunština	0215	7		
	turečtina	0216	4		
	bulharština	0217	3		
	portugalština	0218	3		
	nizozemština	0219	2		
	švédština	0220	2		
	arabština novodobá	0221	1		
	esperanto	0222	1		
	hebrejština nová (ivrit)	0223	1		
	chorvatština	0224	1		
	mongolština	0225	1		
	romština	0226	1		
	svahilština	0227	1		
	vícejazyčné publikace (kromě češtiny)	0228	124		
	Kontrolní součet (ř. 0201 až 0228)	0229	29 416		

Neperiodické publikace – překlady z jiných jazyků

Jazyk originálu	Č. ř.	Počet		
		tištěných titulů	e-titulů	audio titulů
a	1	2	3	4
Překlady celkem	0301	5 766	Nesleduje se	Nesleduje se
v tom podle jazyka originálu	angličtina	0302	3 171	
	němčina	0303	821	
	francouzština	0304	324	
	slovenština	0305	266	
	japonština	0306	186	
	italština	0307	132	
	španělština	0308	118	
	poština	0309	115	
	ruština	0310	71	
	švédština	0311	49	
	ukrajinština	0312	42	
	nizozemština	0313	27	
	latina novodobá a středověká	0314	25	
	korejština	0315	23	
	norština	0316	20	
	čínština	0317	18	
	dánština	0318	15	
	latina klasická	0319	10	
	finština	0320	9	
	maďarština	0321	9	
	portugalština	0322	9	
	běloruština	0323	8	
	katalánština	0324	8	
	rumunština	0325	7	
	řečtina klasická	0326	7	
	bulharština	0327	6	
	islandština	0328	6	
	řečtina nová	0329	6	

v tom podle jazyka originálu	hebrejščina stará	0330	5		
	litevština	0331	5		
	slovinština	0332	5		
	ostatní staré jazyky	0333	3		
	arabština novodobá	0334	2		
	esperanto	0335	2		
	estonština	0336	2		
	hebrejščina nová (ivrit)	0337	2		
	chorvatština	0338	2		
	lotyština	0339	2		
	makedonština	0340	2		
	mongolština	0341	2		
	perština klasická	0342	2		
	albánština	0343	1		
	arabština klasická	0344	1		
	filipínština	0345	1		
	indonéština	0346	1		
	jidiš	0347	1		
	ostatní evropské jazyky	0348	1		
	staročeština	0349	1		
staroslověnština	0350	1			
turečtina	0351	1			
vlámština	0352	1			
waleština	0353	1			
více jazyků	0354	211			
Kontrolní součet (ř. 0301 až 0354)	0355	11 532			

*Metodické vysvětlivky

Výkaz je sestaven v návaznosti na Revidované doporučení týkající se produkce a distribuce knih, novin a časopisů, přijaté na 23. zasedání Generální konference UNESCO v roce 1985. Týká se všech tištěných neperiodických publikací

dle zákona č. 37/95 Sb., které byly v daném roce vydány v ČR a jsou dostupné veřejnosti.

Nezahrnují se publikace pro reklamní účely, tj. např. obchodní katalogy, prospekty, obchodní, průmyslové a turistické reklamy, nabídkové publikace zboží a služeb, jízdni řády, ceníky, telefonní seznamy, programy divadelních aj. pořadů, stanovy společnosti, kalendáře, mapy apod.

Zahrnují se i státní publikace, tj. publikace vydané veřejnou správou aj. kromě těch, určených pouze pro zahraniční distribuci, školní učebnice, vysokoškolská skripta, přetisky částí knih nebo periodik už publikovaných, pokud mají vlastní titul, stránkování a pokud tvoří samostatné dílo, publikace, které jsou součástí série, ale které tvoří oddělenou bibliografickou jednotku, ilustrovaná díla, jako jsou soubory tisků, reprodukcí uměleckých děl, kreseb apod., pokud tvoří kompletní stránkované svazky a jsou doplněny alespoň stručným vysvětlujícím textem, obrázkové knihy pro děti, komiksy apod.

Kniha je neperiodická publikace o alespoň 49 stránkách, brožura je neperiodická publikace o 5 až 48 stránkách.

Údaje byly zpracovány na základě povinných výtisků neperiodických publikací zaslaných vydavateli do NK ČR v uvedeném roce.

Přírůstek domácí literatury za rok 2025

Nezahrnuje přírůstky Slovanské knihovny a Knihovnického institutu.

→ **Celkem: 40 016**

→ tištěné dokumenty: 38 296

→ netištěné dokumenty: 1 720

A. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

Podíl akvizičních zdrojů na celkovém přírůstku

povinný výtisk	34 090 (k. j.)	85,19 (%)
nákup	2 708	6,77
dary	2 833	7,08
interní zdroj	169	0,42
rezervní fondy	170	0,42
náhrady	46	0,12
Celkem	40 016	100,00

Rozebíraní celkového přírůstku podle určení

I. Knihy

k. j.

a) Národní konzervační fond		17 676
z toho	povinný výtisk (PV 1)	15 590
	nákup	698
	dary	1 374
	náhrady	0
	interní zdroj	0
	rezervní fondy	14
b) Univerzální knihovní fond		17 800
z toho	povinný výtisk (PV 2)	15 451
	nákup	960

b) Univerzální knihovní fond		17 800
dary		1 028
náhrady		46
interní zdroj		167
rezervní fondy		148

c) Půjčovní (Studijní) knihovní fond		1 209
z toho	nákup	864
	dary	341
	náhrady	0
	interní zdroj	0
	rezervní fondy	4

d) spotřební literatura		10
z toho	nákup	10
	dary	0
	interní zdroje	0
	rezervní fondy	0

II. Speciální dokumenty (povinný výtisk, nákup, dary)

k. j.

a) Národní konzervační fond		1 012
z toho	pohlednice	40
	plakáty	484
	kartografické dokumenty	134
	grafika	96
	hudebniny	258

b) Univerzální knihovní fond		589
z toho	plakáty	266
	kartografické dokumenty	93
	grafika	29
	hudebniny	201

c) fond speciálních (netištěných) dokumentů		1 720
z toho	zvukové snímky	1 580
	elektronické dokumenty	136
	videozáznamy	4

B. PERIODICKÝ TISK

Domácí periodický tisk

tituly

a) Národní konzervační fond		5 050
z toho	povinný výtisk (PV 1)	4 574

b) Univerzální knihovní fond		5 400
z toho	povinný výtisk (PV 2)	4 171
	nákup	76

c) Spotřební literatura		25
z toho	nákup	23
	dary	2

Komentář ke statistickým rozborům přírůstku domácí literatury za rok 2025

Akviziční činnost Oddělení doplňování domácích dokumentů (ODDD) je zaměřena především na získávání současné domácí produkce v plné druhové a tematické šíři, na doplňování nezbytných profilových multiplikátů a retrospektivně na doplňování bohemikálních deziderat. Získané dokumenty jsou zařazovány do Národního konzervačního fondu (NKF), Univerzálního knihovního fondu (UKF) a Studijního fondu (SF).

Celkový objem přírůstku domácích neperiodických publikací byl **40 016 knihovních jednotek** (dále jen k. j.). Velká většina přírůstku byla získána povinným výtiskem, dále nákupem, dary a dalšími zdroji zevnitř knihovny (interní zdroje, převod z rezervních fondů).

Povinné výtisky byly získávány na základě zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Podle tohoto zákona má Národní knihovna ČR právo na dva povinné výtisky z každého vydání. V roce 2025 bylo celkem evidováno **34 090 k. j.** povinných výtisků

neperiodických publikací, tj. **85,19 %** z celkového přírůstku. Z toho bylo 31 041 k. j. knih (91,05 %); kartografických dokumentů 181 k. j. (0,53 %); grafiky 16 k. j. (0,05 %); dále plakátů 750 k. j. (2,20 %); pohlednic 40 k. j. (0,12 %); hudebnin 342 k. j. (1,00 %) a netištěných dokumentů 1 720 k. j. (5,05 %).

Vzhledem k tomu, že výše citovaný zákon není stále plně respektován, probíhají v ODDD neustálé **urgence nedodaných titulů** (příp. exemplářů) a to osobně, telefonicky, písemně nebo e-mailem. Celkově bylo loni urgováno písemně 843 nakladatelů a 3 125 titulů neperiodických publikací, což je oproti předchozímu roku značný nárůst. Na výzvu kladně zareagovalo 596 (70,7 %) nakladatelů a vyurgováno bylo 2 391 titulů (76,5 %). I přes poměrně vysokou úspěšnost urgencí někteří nakladatelé na urgence nereagovali, a proto jsme přistoupili k **zasílání ředitelských upomínek** ve smyslu předžalobní výzvy. Vždy se snažíme s nakladatelem dohodnout a k ředitelské upomínce dochází až po vyčerpání všech možností, většinou u nekomunikujících dodavatelů. V roce 2025 bylo odesláno 32 ředitelských upomínek, dvojnásobek oproti roku 2024.

Stále je tolerována praxe většiny velkých vydavatelů, kteří odevzdávají povinné výtisky dávkově v kumulovaných zásilkách za delší časové období. U některých titulů není dodržována zákonná třicetidenní lhůta pro odevzdání, v běžné praxi však většinou nelze zjistit skutečný den vydání.

Pro roční statistiku o neperiodických publikacích vydaných v ČR za rok 2025 bylo v souladu s doporučeními UNESCO na základě přijatého povinného výtisku zpracováno 14 708 knižních titulů.

Nákupem bylo získáno celkem **2 708** k. j. za **1 829 889** Kč. Podíl nákupu na celkovém přírůstku činil 6,77 %. Průměrné náklady na jednu zakoupenou knihovni jednotku byly **676** Kč.

Z toho pro **retrospektivní doplňování** bylo nakoupeno celkem 1 409 k. j. (52,03 %) za 1 227 568 Kč (67,08 % z rozpočtu) včetně velmi vzácných bibliofilí a speciálních tištěných dokumentů. Průměrné náklady na jednu knihovni jednotku zakoupenou v antikvariátech činily 871 Kč.

Fondy NK ČR byly průběžně doplňovány profilovou soudobou literaturou v počtu 1 299 k. j. (47,97 %) celkem za 602 321 Kč (32,92 % z rozpočtu). Průměrné náklady na jednu knihovni jednotku soudobé literatury činily 464 Kč. Při nákupu dokumentů byly dojednávány a využívány slevy v celkové výši 269 201 Kč (12,82 %). Z aktuální i antikvární nabídky bylo nejvíce publikací zakoupeno pro UKF 999 k. j. (36,9 %), pro SF 864 k. j. (31,9 %) a pro NKF 835 k. j. (30,8 %). Zbýlá procenta tvoří nákup spotřební literatury.

Dary jsou nadále významným zdrojem pro retrospektivní doplňování fondů, zvláště u starší literatury. U aktuální produkce dary publikací nejsou tak běžné, nicméně i v rámci agendy povinného výtisku bývá občas nakladateli odevzdáno více exemplářů, které jsou pak po domluvě s nakladateli použity k doplnění fondů NK. Někdy mohou být předány dalším knihovnám podle jejich zaměření, či je NK ČR využije k digitalizaci, případně jsou na vyžádání vráceny. Oddělení doplňování domácích dokumentů doplňuje z darů také tištěné speciální dokumenty a speciální netištěné dokumenty, letos jsme získali darem 4 videozáznamy.

Celkem byly darem získány knihy, hudebniny, kartografické dokumenty, grafika i videozáznamy v počtu

2 833 k. j., tedy **7,08 % z celkového přírůstku**. Z toho do NKF bylo zařazeno 1 439 k. j. (50,8 %), do UKF 1 053 k. j. (37,2 %) a do SF pak 341 k. j. (12,0 %).

Z **rezervních fondů** bylo zařazeno včetně hudebnin, kartografických dokumentů a grafiky celkem **170** k. j. Výběr byl zaměřen na bohemikální deziderata. Podíl dokumentů z rezervních fondů na celkovém přírůstku byl **0,42 %**. Z toho do NKF bylo zařazeno 15 k. j. (8,84 %), do UKF 151 k. j. (88,8 %) a do SF pak byly doplněny 4 k. j. (2,36 %).

Z interních zdrojů byl letos doplněn dokumenty pouze UKF **169** k. j., což je **0,42 %** z ročního přírůstku domácích dokumentů. Jako čtenářské náhrady bylo do UKF zařazeno celkem **46** k. j. Podíl náhrad na celkovém přírůstku byl **0,12 %**.

Oddělení doplňování domácích dokumentů též významně přispívá na server Obálkyknih.cz prostřednictvím skenovacího klienta nebo přes webové rozhraní. V roce 2025 bylo od nás odesláno 1 559 náhledů obálek knih, 19 obsahů knih a 426 náhledů speciálních tištěných dokumentů.

Přírůstek zahraniční literatury za rok 2025

Nezahrnuje přírůstky Slovanské knihovny a Knihovnického institutu.

Celkem: 7 270 k. j.

- Tištěné dokumenty: 6 550 z toho:
- výměna 1 392 (21,25 %)
- dary 2 310 (35,27 %)

- nákup: 2 848 (43,48 %)
- Netištěné dokumenty: 14 z toho:
- mikrodokumenty:
- zvukové záznamy 12 (85,72 %)
- videozáznam 1 (7,14 %)
- elektronický zdroj 1 (7,14 %)

A. NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

Rozbor celkového přírůstku podle zemí (k. j.)

	Země	Výměna	Dary	Nákup	SDZ	Celkem
1.	Německo	167	503	518	4	1 192
2.	USA	169	393	573	0	1 135
3.	Velká Británie	25	164	473	1	663
4.	Slovensko	28	467	23	2	520
5.	Švýcarsko	3	120	199	3	325
6.	Francie	54	92	119	0	265
7.	Itálie	1	44	203	0	248
8.	Polsko	131	94	18	1	244
9.	Španělsko	26	8	150	0	184
10.	Rakousko	27	115	31	0	173
11.	Rumunsko	45	12	93	0	150
12.	Ukrajina	92	33	25	0	150
13.	Nizozemsko	3	20	119	0	142
14.	Maďarsko	74	11	50	0	135
15.	Srbsko	116	12	0	0	128
16.	Chorvatsko	49	65	0	3	117
17.	Belgie	1	14	78	0	93
18.	Rusko	60	14	6	0	80
19.	Portugalsko	0	0	76	0	76
20.	Jižní Korea	69	1	0	0	70
21.	Moldavsko	48	0	1	0	49
22.	Japonsko	41	5	0	0	46
23.	Ázerbájdžán	37	0	0	0	37
24.	Bulharsko	30	4	0	0	34

	Země	Výměna	Dary	Nákup	SDZ	Celkem
25.	Bělorusko	32	1	0	0	33
26.	Čína	0	29	2	0	31
27.	Singapur	0	1	27	0	28
28.	Finsko	20	0	0	0	20
29.	Švédsko	8	7	4	0	19
30.	Kanada	1	12	4	0	17
31.	Makedonie	11	0	0	0	11
32.	Austrálie	0	8	1	0	9
	Litva	8	0	1	0	9
33.	Dánsko	0	3	5	0	8
	Estonsko	5	3	0	0	8
	Slovinsko	3	4	1	0	8
34.	Brazílie	0	0	7	0	7
35.	neznámá země	0	2	4	0	6
36.	Bosna a Hercegovina	1	4	0	0	5
37.	Lucembursko	0	4	0	0	4
	Nový Zéland	0	4	0	0	4
38.	Gruzie	0	3	0	0	3
	Izrael	2	1	0	0	3
	Omán	0	3	0	0	3
	Turecko	1	0	2	0	3
	Vietnam	2	1	0	0	3
39.	Arménie	0	2	0	0	2
	Indie	0	1	1	0	2
	Jihoafrická republika	0	2	0	0	2
	Kolumbie	0	2	0	0	2
	Libanon	0	1	1	0	2
	Mexiko	0	2	0	0	2
	Norsko	0	2	0	0	2
	Řecko	0	1	1	0	2
	Tchaj-wan	0	2	0	0	2
	Venezuela	0	1	1	0	2

	Země	Výměna	Dary	Nákup	SDZ	Celkem
40.	Argentina	0	1	0	0	1
	Egypt	0	0	1	0	1
	Ghana	0	1	0	0	1
	Guam	0	1	0	0	1
	Indonésie	0	1	0	0	1
	Irsko	0	1	0	0	1
	Island	0	1	0	0	1
	Korejská lidová republika	0	1	0	0	1
	Lichtenštejnsko	0	1	0	0	1
	Lotyšsko	0	1	0	0	1
	Nepál	0	1	0	0	1
	Pákistán	1	0	0	0	1
	San Marino	0	0	1	0	1
	Spojené arabské emiráty	1	0	0	0	1
	Tanzanie	0	1	0	0	1
	celkem	1 392	2 310	2 848	14	6 564
	z celkového přírůstku	21,21 %	35,19 %	43,39 %	0,21 %	100,00 %

*) zahrnuje CD-ROM, mikrodokumenty, video a zvukové záznamy

Rozbor celkového přírůstku podle oborů (k. j.)

	Obory	Výměna	Dary	Nákup	SDZ*)	Celkem	
1.	všeobecnosti	110	117	221	0	436	6,70 %
2.	filozofie, psychologie	23	108	97	0	228	3,47 %
3.	náboženství, teologie	33	416	103	0	552	8,45 %
4.	sociologie, statistika	101	106	75	0	282	4,30 %
5.	politika, ekonomie	143	177	310	0	630	9,62 %
6.	právo, veřejná správa, pojištnictví	117	61	51	0	229	3,49 %
7.	vojenství a vojenské vědy	34	21	47	0	102	1,55 %

	Obory	Výměna	Dary	Nákup	SDZ*)	Celkem	
8.	školení, pedagogika, volný čas	16	39	13	0	68	1,04 %
9.	obchod, spoje, doprava, cestovní ruch	7	12	1	0	20	0,30 %
10.	etnografie, kulturní antropologie	51	52	26	0	129	1,97 %
11.	filologie, jazyky, jazykověda	35	58	33	0	126	1,92 %
12.	matematika	3	10	56	0	69	1,05 %
13.	přírodní vědy	35	96	136	1	268	4,12 %
14.	lékařské vědy, zdravotnictví	17	25	44	0	86	1,31 %
15.	technika, technologie, průmysl, řemesla	8	32	15	0	55	0,84 %
16.	zemědělství, lesnictví	2	9	2	0	13	0,20 %
17.	domácí hospodaření	3	8	1	0	12	0,18 %
18.	management, řízení a organizace	1	9	8	0	18	0,27 %
19.	urbanismus, architektura	17	42	106	0	165	2,51 %
20.	sochařství, výtvarné umění, grafika, fotografie	96	135	229	0	460	7,01 %
21.	hudba, divadlo, film apod. umění	62	172	180	12	426	6,49 %
22.	hry a sport	4	12	13	0	29	0,44 %
23.	literární věda	136	55	151	0	342	5,21 %
24.	geografie	26	114	11	0	151	2,30 %
25.	historie, biografie	258	246	626	0	1 130	17,25 %
26.	literární texty	54	178	293	1	526	8,01 %
	Celkem	1 392	2 310	2 848	14	6 564	100,00 %

*) zahrnuje CD-ROM, mikrodokumenty, video a zvukové záznamy

Rozbor celkového přírůstku podle určení (k. j.)

1.	Národní konzervační fond	1 244	18,50 %
2.	Studovny a příručky celkem	712	10,60 %
	z toho:		
	Všeobecná studovna	32	
	Studovna společenských a přírodních věd	621	
	Studovna rukopisů a starých tisků	177	
	Studovna hudebního oddělení	249	
	Studovna vědeckých pracovníků	21	
	Referenční centrum	62	
	Studijní zóna	109	
3.	Univerzální knihovní fond (včetně fondu OSN)	4 661	70,90 %

Rozbor aktivních výměnných kontaktů podle zemí

Výměnné kontakty celkem - 123 aktivních partnerů ve 34 zemích.

	země	počet partnerů
1.	Německo	11
2.	Španělsko	8
3.	Maďarsko	7
4.	Polsko	7
5.	Rumunsko	5
6.	USA	4
7.	Rusko	4
8.	Chorvatsko	4

Počet partnerů v ostatních zemích byl menší než 4.

B. PERIODICKÝ TISK

	tituly	%
výměna	54	24,10 %
dary	9	4,00 %
nákup	161	71,90 %
celkem	224	100,00 %

Komentář ke statistickým rozborům přírůstku zahraniční literatury

Akviziční činnost je zaměřena především na výběrové získávání dokumentů z profilových oborů (obory společenských věd, přírodních věd, kultury a umění). Získané publikace jsou zařazovány do Národního konzervačního fondu (NKF) a do Univerzálního knihovního fondu (UKF). Ve výjimečných případech jsou publikace předávány do fondu Slovanské knihovny a Knihovnického institutu.

Do fondů NK ČR bylo **získáno celkem 6 564 k. j. neperiodické literatury**, z toho činily tištěné dokumenty 6 550 k. j. a netištěné dokumenty 14 k. j.

V rámci tištěných dokumentů bylo získáno 16 kartografických dokumentů (4 NKF, 12 UKF), 5 grafik (1 NKF, 3 UKF, 1 ORST) a 143 hudebnin (15 NKF, 3 UKF, 125 Hudební oddělení). Během roku 2025 bylo ověřeno a uloženo do databáze **3 781** objednávek na zahraniční knižní produkci.

Všechny nové přírůstky byly akvizičně zpracovány (přírůstky získané nákupem a výměnou také v modulu ACQ).

V roce 2025 bylo v rámci výměny odesláno do zahraničí 1 249 svazků, z toho do EU 714 svazků. Pro tyto účely

bylo nakoupeno 1 088 publikací, zbytek jsme dostali darem.

Celkem jsme vyřídili 531 objednávek ze zahraničí.

V roce 2025 byly nakoupeny zahraniční dokumenty za cca 3 607 000 Kč. Procentuálně byl podíl nákupu zahraniční literatury v celkovém rozpočtu Oddělení doplňování zahraniční literatury (ODZD) opět vyšší než výměna, což potvrzuje tendenci tlumení výměny ve prospěch nákupu jako druhu doplňování zahraniční literatury. Celkem bylo akvizičně zpracováno **2 822** svazků získaných nákupem a 26 svazků přímého nákupu. Průměrné náklady na jeden zahraniční svazek činily 1 202,65 Kč. Přibližně 37 % nakoupených titulů bylo získáno cíleně do NKF (21 %) a volných výběrů v příručních fondech studoven.

V roce 2025 vynaložili pracovníci ODZD maximální úsilí na získávání profilových publikací pro fondy NK ČR za co nejnižší náklady díky využití větších akčních slev zahraničních dodavatelů/nakladatelů a veletržních slev. Přesto soustavný růst cen na knižním trhu, zvyšování poštovního a také kurz koruny ovlivnily nákupy zahraničních dokumentů. Pro zmírnění negativních důsledků výše zmíněných faktorů bude žádoucí se i nadále zaměřovat na přímé nákupy na veletrzích.

Velmi úspěšnou byla účast ODZD na mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem. Slevy při nákupu publikací dosahovaly běžně 40 %. Někteří frankfurtští nakladatelé, se kterými dlouhodobě spolupracujeme, nám objednané publikace zaslali s obvyklou veletržní slevou, i když se veletrhu nezúčastnili. Při nákupu zahraniční literatury bylo na slevách ušetřeno 767 125,46 Kč.

V roce 2025 se výměna podílela na celkové akvizici zahraniční literatury 21,25 % (1 392 sv.).

Výměna má stále své nezastupitelné místo v celkovém doplňování zahraničních dokumentů, a to hlavně ze států mimo EU, a významná je výměna periodik, která je finančně nepochybně přínosem pro NK ČR. V roce 2025 se podíl výměny na akvizici zahraničních tištěných periodik mírně snížil na 24,10 % (v roce 2024 to bylo 26,05 %). Oproti tomu výměna v rámci západní Evropy a USA již několik let stagnuje, či klesá. Hlavním druhem doplňování je v těchto oblastech nákup.

V roce 2025 bylo zaregistrováno 2 310 dokumentů od 51 dárců v celkové odhadní hodnotě 2 310 000 Kč.

Mezinárodní agentury

ISBN

Do mezinárodního systému standardního číslování knih (ISBN) se přihlásilo 216 nových nakladatelů. Celkový počet registrovaných českých účastníků systému ISBN k 31. 12. 2025 dosáhl čísla 8 633. Správnost čísel ISBN byla ověřena ve více než 16 000 dokumentech (kromě tištěných knih a map též v knihách na CD-ROM nebo DVD-ROM a v audioknihách), a to i ve starších publikacích získaných retrospektivním doplňováním. Pokračovalo přidělování čísel ISBN titulům vydávaným subjekty neregistrovanými v systému ISBN, ať už před vydáním knihy na základě online podané žádosti, anebo přidělování dodatečné. Takto bylo přiděleno 1 855 čísel ISBN. Za rok 2025 zpracovala Česká národní agentura ISBN a ISMN pro databázi ISN přes 11 770 záznamů publikací ohlášených k vydání s ISBN na fyzickém nosiči, z toho 119 záznamů audioknih). Bylo zpracováno 12 018 záznamů ohlášených e-knih a 485 záznamů ohlášených

„e-audioknih“ (viz databáze ISN-e); od července 2010 báze ohlášených e-knih a nově také „e-audioknih“ čítá celkem 170 201 záznamů. Mechanismus přidělování a hlášení čísel ISBN je u e-knih a „e-audioknih“ stejný jako u tištěných publikací a u knih/audioknih vydávaných na datovém nosiči: nakladatel přidělená ISBN hlásí prostřednictvím online formuláře, poté probíhá korektura záznamů. Záznamy e-knih a „e-audioknih“ s přidělenými čísly ISBN se zveřejňují v samostatné databázi: ISN-e. Nakladatelům byly spolu s přiděleným ISBN zasílány i čárové kódy na knihy. Byl průběžně aktualizován Adresář nakladatelů v ČR (NAK).

Pokračovaly pracovní kontakty s Mezinárodní agenturou ISBN v Londýně. Byla odeslána úplná aktualizovaná databáze českých nakladatelů/vydavatelů pro Mezinárodní adresář vydavatelů (Global Register of Publishers – GRP).

ISMN

Do systému ISMN se nově přihlásili 2 hudební vydavatelé. Celkový počet účastníků systému ISMN v ČR k 31. 12. 2025 dosáhl čísla 156. Správnost čísel ISMN byla ověřena ve 109 hudebninách a 10 hudebninám bylo přiděleno číslo ISMN ze sběrného identifikátoru. Bylo zpracováno 164 záznamů hudebnin ohlášených k vydání na fyzickém nosiči a 44 záznamů ohlášených e-hudebnin (viz databáze ISN-e). Celkem databáze ohlášených e-hudebnin čítá 253 záznamů. Nakladatelům byly spolu s ISMN zasílány i čárové kódy na hudebniny. Byla aktualizována dílčí báze Adresáře nakladatelů v ČR (NAK) věnovaná hudebním vydavatelstvím.

Pokračovaly pracovní kontakty s Mezinárodní agenturou ISMN v Berlíně. Byla průběžně aktualizována databáze českých nakladatelů/vydavatelů v Mezinárodním adresáři hudebních vydavatelů (Music Publishers' International ISMN Database).

Oddělení mezinárodních agentur poskytlo v roce 2025 více než 3 200 telefonických, emailových a osobních konzultací nejrozličnějším nakladatelům a pořadatelsky se podílelo na dvou seminářích pro nakladatele.

Výroční zasedání Mezinárodní agentury ISBN i výroční zasedání Mezinárodní agentury ISMN se konala v září v São Paulu. Česká národní agentura ISBN a ISMN se účastnila online přenášené části zasedání.

Statistiky zpracovatelských útvarů

Novodobé fondy

Tabulka zahrnuje dokumenty zpracované v Odboru doplňování a zpracování fondů (domácí knihy, hudebniny a mapy částečně v rámci sdílené katalogizace ve spolupráci s MZK v Brně, VKOL a MLP), Knihovnickém institutu, Slovanské knihovně, Hudebním oddělení, Oddělení periodik a Oddělení archivace webu).

Knihy	33 620
Periodika	544
Články v českých novinách a časopisech	1 413
Grafika	2 553
Kartografické dokumenty	506
Zvukové záznamy	1 569
Hudebniny	265
Elektronické zdroje	612
Mikrodokumenty	0
Videodokumenty	7

Historické fondy

Tabulka zahrnuje dokumenty zpracované v odboru HHF, malý podíl starých tisků zpracovala i Slovanská knihovna.

Rukopisy	1
Inkunábule a staré tisky	629
Historické mapy	0

Přírůstek záznamů do souborných katalogů a databází

Souborný katalog ČR	220 294
Soubory národních autorit	46 084
Články v českých novinách a časopisech	36 065

Statistické ukazatele služeb

Národní knihovna ČR poskytuje knihovnické a informační služby jako základní statutární činnost za podmínek vymezených Knihovním řádem. Spektrum základních služeb je stabilní. Významnou novinkou předchozího roku bylo zavedení samoobslužných služeb založených na RFID technologii. V implementaci RFID jsme pokračovali i v roce 2025. Díky tomu mohou uživatelé NK ČR od dubna 2025 své absenční výpůjčky vrátit nejen přímo u pultu v Hale služeb, Slovanské knihovně či Knihovně knihovnické literatury, ale také prostřednictvím návratového automatu umístěného v prostorách šatny. Samoobslužně mohou na selfchecku v šatně též uhradit své závazky. Další „technickou“ novinkou je i akceptování eDokladu při ověřování totožnosti v Hale služeb. Potěšitelné je, že trvá trend postupného růstu zájmu o knihovnu i v její fyzické podobě. Ze srovnání fyzické návštěvnosti je možné dovozovat, že pro řadu uživatelů je i samotný prostor službou, o kterou mají zájem. Důležitou součástí služeb jsou fondy dostupné pro uživatele online, ať již jde o digitalizované dokumenty, nebo

licencované databáze. Meziročně výrazně poklesl počet fyzických výpůjček, nicméně v roce 2025 se poprvé do tohoto údaje nezapočítaly prolongace, což samozřejmě výsledný objem evidovaných výpůjček výrazně ovlivnilo. Při interpretaci počtu výpůjček v meziročním srovnání je proto nutné mít zmíněnou změnu metodiky na mysli.

Fyzická návštěvnost studijních prostor v roce 2025 opět mírně vzrostla (nárůst na 107 % objemu roku 2024, viz tabulka Přehled poskytnutých služeb... a grafy 3 a 8). Ačkoliv u některých prostor jejich fyzické využívání pokleslo, obecně je potěšitelné, že se celková návštěvnost knihovny od roku 2022 kontinuálně zvyšuje. Nejnavštěvovanějším čtenářským prostorem je trvale Hala služeb jako centrum prvního přijetí uživatelů, která zaznamenala 78 891 čtenářských návštěv. Od začátku roku 2025 je součástí Haly služeb malý volný výběr, který prezentuje zajímavé tituly určené pro absenční výpůjčky a stal se dalším prvkem, který pomáhá zvýšit atraktivitu Haly služeb jako prostoru pro studium či obecně trávení času.

U vybraných studoven poskytujících základní služby došlo oproti roku 2024 ke zvýšení návštěvnosti. Mezi studovnami je dlouhodobě nejvyužívanější Všeobecná studovna, jejíž návštěvnost však klesla na 93 % objemu roku 2024. Tato studovna disponuje nejvyšším počtem studijních míst a společně s Individuální studijní zónou a Studijně relaxační zónou též nejdelší otevírací dobou – 75 hodin týdně. Prostory Studijně relaxační zóny jsou mezi návštěvníky Klementina i nadále velmi oblíbené (101 % návštěvnosti v roce 2024) a větší počet uživatelů v roce 2025 můžeme spojit také se Studovnou vědeckých pracovníků (109 % návštěvnosti roku 2024). Výrazně se oproti loňskému roku zvedla návštěvnost Studovny Hostivař (125 % návštěvnosti v roce 2024) a též Studovny rukopisů a starých tisků (113 % návštěvnosti v roce 2024). Na opačném pólu se nachází část specializovaných

studoven, které v roce 2025 navštívilo znatelně menší množství uživatelů (Studovna hudebního oddělení – 74 % návštěvnosti roku 2024 a Knihovna knihovnické literatury – 70 % návštěvnosti roku 2024). Návštěvnost dalších základních či specializovaných studoven se v porovnání s předchozím rokem pohybovala mezi 93–99 %.

Počet výpůjček fyzických svazků – další ze sledovaných ukazatelů – je pro rok 2025 vzhledem ke změně metodiky výpočtu poměrně obtížně srovnatelný s předchozím obdobím. Dlouhodobě byly do výpůjček fyzických svazků započítávány nejen samotné výpůjčky, ale též i jejich prolongace. Od roku 2025 prolongace již nejsou do počtu výpůjček zahrnovány. Další adekvátní srovnání tedy bude možné provést až s daty za rok 2026. Vzhledem ke snížení objemu objednávek můžeme předpokládat, že oproti předchozímu roku poklesl též objem fyzických výpůjček.

V roce 2025 podali čtenáři 96 940 objednávek, tj. cca o 13 % méně než v předchozím období. Většina objednávek byla podána online. Standardně vysoké úrovně procentuální úspěšnosti dosahuje kladné vyřízení požadavku, v roce 2025 to bylo 99,95 %. Uživatelé využívají komfortu připomínek a upozornění, kterých automatizovaný výpůjční systém rozešle desítky tisíc.

Potěšující v tomto kontextu je, že se stabilizoval zájem o registraci v NK ČR či její prodloužení. Počet registrovaných uživatelů poklesl oproti předchozímu roku téměř zanedbatelně, a to o 0,4 % (viz tabulka Přehled základních služeb... a tabulka Základní služby NK ČR v číslech... a graf 2). Zvyšuje se počet uživatelů, kteří si svou registraci v NK ČR prodloužují online, tj. bezkontaktně. V roce 2025 tímto způsobem proběhlo 41 % všech prodloužení registrace. Všechny dostupné způsoby vzdálené registrace pak v roce 2025 využilo celkem 1 150 nových uživatelů (nárůst o 10 % proti roku 2024).

Tj. přicházejí noví uživatelé či přetrvává jejich zájem o využívání NK ČR – ať již v rovině fyzické služby a fyzického prostoru nebo v oblasti online služeb. Hladký průchod registračním procesem od poloviny října také podpořila modernizovaná podoba online formulářů pro předregistraci a vzdálenou registraci.

Meziknihovní služby ve světě internetu, online zpřístupňovaných předplacených databází a narůstajícího významu digitálních knihoven pokrývají zejména velmi specializované požadavky na získání výpůjček a kopií. Zpravidla se pak jedná o obtížně zjistitelné dokumenty, jejichž získání je vysoce finančně náročné, a to zejména u těch, které je nutné dodat ze zahraničí. V roce 2025 počet požadavků na meziknihovní služby vnitrostátní a zahraniční poklesl pouze o cca 2 % oproti přechozímu roku (viz tabulka Přehled poskytnutých služeb... graf 5).

V oblasti reprografických služeb pokračuje od roku 2022 nárůst počtu zejména tištěných výstupů (viz tabulka Přehled poskytnutých služeb... a graf 6), v roce 2025 se počet kopií dostal na úroveň 110 % roku předchozího. V roce 2025 se NK ČR zapojila do služby INTOSH provozované Národní technickou knihovnou a kladně vyřídila 15 požadavků. Uživatelé akademických knihoven mohou prostřednictvím služby INTOSH získat článek ve formátu PDF z e-časopisu, který není dostupný v jejich domovské knihovně. Služba nyní pracuje s fondy knihoven zapojených do projektu CzechElib. Mezi reprografické služby patří i služba eBooks on Demand (EOD), která nabízí digitalizaci autorsky volných děl na objednávku. V rámci EOD se digitalizuje dokument vždy jako celek, po uplynutí dvouměsíční lhůty od předání e-knihy objednateli je možné digitální kopii zveřejnit. NK ČR se i letos zapojila do mezinárodní vánoční akce EOD (24. 11. – 7. 12. 2025), která nabídla zhotovení digitálních kopií za zvýhodněnou jednotnou cenu 250 Kč (10 EUR). Během této akce si uživatelé objednali

digitalizaci 7 titulů. Celkem bylo prostřednictvím EOD v roce 2025 naskenováno 4 624 stránek, tj. o 25 % méně než v předchozím roce, i když počet realizovaných objednávek byl o 42 % vyšší (celkem 50) než v roce 2024. Většina digitalizovaných titulů byla v češtině či němčině. Službu EOD je nově možné objednat nejen z vybraných katalogů NK ČR v rozhraní knihovního systému Aleph, ale také z nového rozhraní katalogu NK ČR a portálu *Knihovny.cz*. Pokračovala spolupráce se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých (SONS) a NK ČR pro nevidomé uživatele a uživatele s těžkým poškozením zraku digitalizovala 19 463 stran textu.

Počet návštěv vybraných webů a online služeb NK ČR poměrně výrazně stoupl. Oproti předchozímu roku se zvýšila návštěvnost stránek www.nkp.cz o 61 %. Tento nárůst můžeme spojit i s dokončováním přípravy nové webové prezentace NK ČR, která byla pro veřejnost zpřístupněna na začátku března 2025. Překvapivě o 44 % naopak poklesla návštěvnost stránek Informace pro knihovny (<https://ipk.nkp.cz>), na něž se v rámci přípravy nové podoby stránek www.nkp.cz postupně přesouvaly veškeré materiály metodického charakteru určené pro knihovny (ke katalogizaci, meziknihovním službám atd.). Vysoký nárůst návštěvnosti vykazují i stránky <https://autority.nkp.cz> (nárůst o 68 %), u kterých může jít mimo jiné i o vazbu na přípravu nového technického řešení tvorby databáze národních autorit. U digitálních knihoven zůstává zachovaný trend rostoucího využívání NDK, u níž se počet návštěv více než zdvojnásobil. Z databází pozorujeme zvýšení návštěvnosti u Souborného katalogu ČR (nárůst o 20 %). Návštěvnost jednotlivých katalogů a databází NK ČR v systému Aleph naopak poklesla v průměru o cca 15 %. Část poklesu může souviset se snižujícím se počtem požadavků na fyzické fondy NK ČR. Od konce května 2025 je paralelně zároveň v provozu nové rozhraní katalogu NK ČR, které je založeno na nástrojích a datech portálu *Knihovny.cz*

a vytvářeno ve spolupráci s MZK. Tento nový katalog (<https://katalog.nkp.cz>) umožňuje v jednom rozhraní prohledávat data z vybraných bází NK ČR (NKC, SLK, KKL, STT, ANL), v záložce Zahraniční e-zdroje nabízí prostřednictvím centrálního indexu Summon i hledání v licencovaných databázích. Další výhodou nového katalogu je jeho uživatelská vstřícnost, jednoduchost a shodné ovládání s portálem *Knihovny.cz*. Díky datům z tohoto portálu jsou záznamy v katalogu obohaceny o odkazy do digitálních knihoven i mimo NDK. Pro registrované uživatele NK ČR je v katalogu k dispozici čtenářské konto se všemi standardními funkcemi. Přívětivou podobu získaly nástroje pro rezervování týmových studoven a počítačů, novinkou je integrace přehledu požadavků na služby ZÍSKEJ. Nové rozhraní katalogu NK ČR je pro veřejnost k dispozici paralelně s možností využívat jednotlivé databáze prostřednictvím rozhraní knihovního systému Aleph.

Elektronické informační zdroje (EIZ) již řadu let patří mezi jednu z oblastí, která nejméně ovlivňuje uživatele a veřejnost při hodnocení kvality online informačních služeb knihovny. Standardní součástí služeb knihovny jsou výpůjčky do vlastních čtecích zařízení z elektronických knihoven (zejména ProQuest Ebook Central, EBSCO eBook Collection). V roce 2025 měli registrovaní uživatelé rozšířený přístup do plných textů v jednotlivých kolekcích JSTOR, prostřednictvím zkušebních přístupů si také mohli vyzkoušet různé databáze (ProQuest One Academic, LibBase, Britannica Library nebo službu Web of Science Research Assistant). V již zmíněném novém rozhraní katalogu NK ČR je k dispozici i centrální index Summon. Vysokou oblíbenost v roce 2025 vykazují databáze společnosti EBSCO (32 666 připojení a 53 117 vyhledávání). Mezi nejčastěji využívané zdroje dále patří i ProQuest Central (36 195 vyhledávání) a česká databáze NewtonOne (dříve Anopress, 36 843 vyhledávání), u níž bylo v roce 2025 zobrazeno o 8 % více plných textů.

Přehled poskytnutých služeb v půjčovnách a studovnách Národní knihovny ČR v roce 2025

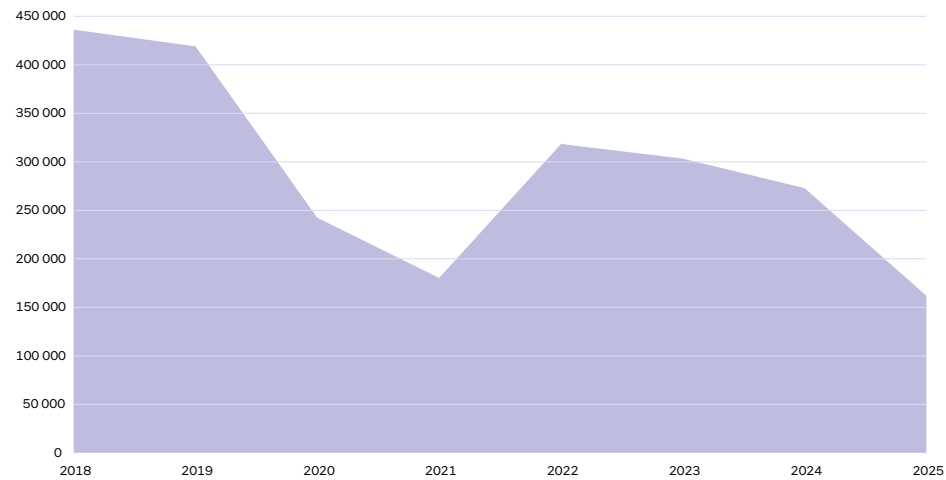
Sledované položky	Hala služeb	Všeobecná studovna	Studovna společenských a přírodních věd	Studovna vědeckých pracovníků	Studijně relaxační zóna	Referenční centrum	Studovna periodik	Studovna rukopisů a starých tisků	Studovna Hudebního oddělení	Studovna Hostivař	Knihovna knihovnické literatury	Slovanská knihovna*	Archiv NK ČR
Protokolované výpůjčky	43 342	65 138	323	34 160		2 070	16 923	959	1 278	2 472	383	36 044	328
z toho: absenční	39 832	0	0	0		1 541	376	0	36	0	167	15 674	11
z toho: prezenční	3 510	65 138	323	34 160		529	16 547	959	1 242	2 472	216	10 258	317
Registrovaní čtenáři	18 335					1 794						1 325	15
z toho: nové průkazy	5 220											201	
Čtenářské návštěvy	78 891	37 460	7 233	4 751	11 403	5 942	3 443	428	564	410	516	5 495	20
Objednávky čtenářů	96 940												
z toho: vyřízeno kladně	96 894												
Požadavky na meziknihovní služby						4 414						293	
z toho: objednáno v zahraničí						1 657						8	
Upomínky přes advokátní poradnu	26 uživ., 69 k. j.											0	
Kopie a tisky pro uživatele	7 001		23 553			41 280	2 204			40		1 270	

Základní služby NK ČR v číslech od roku 2001 do roku 2025*

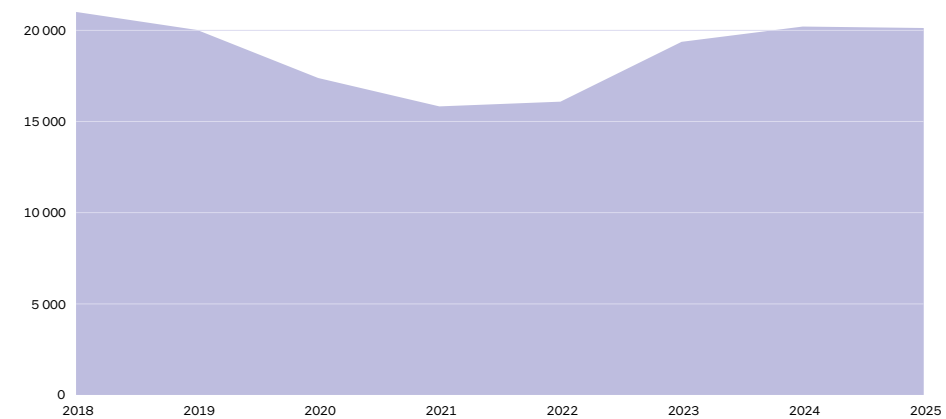
Sledované položky		Protokolované výpůjčky	Registrovaní čtenáři	Čtenářské návštěvy (návštěvníci Haly služeb a hlavních studoven)	Objednávky čtenářů	z toho kladně vyřízených	Úspěšnost objednávky v procentech	Požadavky na meziknihovní služby	z toho objednané v zahraničí	Kopie a tisky pro uživatele
Průměr let 2001 až 2017	počet	573 890	28 424	320 169	293 195	289 596	98,77 %	16 168	4 713	327 432
2018	počet	436 287	21 013	140 505	205 886	205 103	99,62 %	9 625	2 712	127 530
2019	počet	419 067	20 021	139 854	173 721	173 174	99,69 %	8 635	2 451	147 230
2020	počet	242 473	17 386	84 427	102 124	101 783	99,67 %	5 965	1 439	76 162
2021	počet	180 259	15 827	58 281	77 675	77 502	99,78 %	5 532	1 419	61 266
2022	počet	318 376	16 086	111 159	113 166	112 746	99,63 %	5 059	1 359	80 775
2023	počet	303 393	19 371	126 369	131 043	130 663	99,71 %	5 720	1 782	91 609
2024	počet	272 947	20 207	145 873	111 703	111 401	99,70 %	4 488	1 741	100 535
2025	počet	161 956	20 129	149 123	96 940	96 894	99,95 %	4 414	1 657	111 495

* V základních službách jsou zahrnuty: Hala služeb, Všeobecná studovna, Studovna vědeckých pracovníků, Studovna společenských a přírodních věd, Referenční centrum a Studovna periodik.

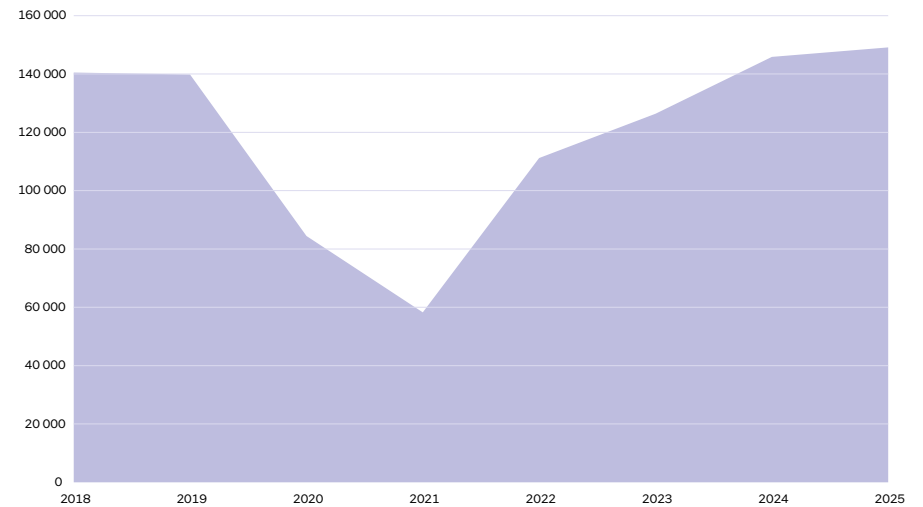
1. Výpůjčky

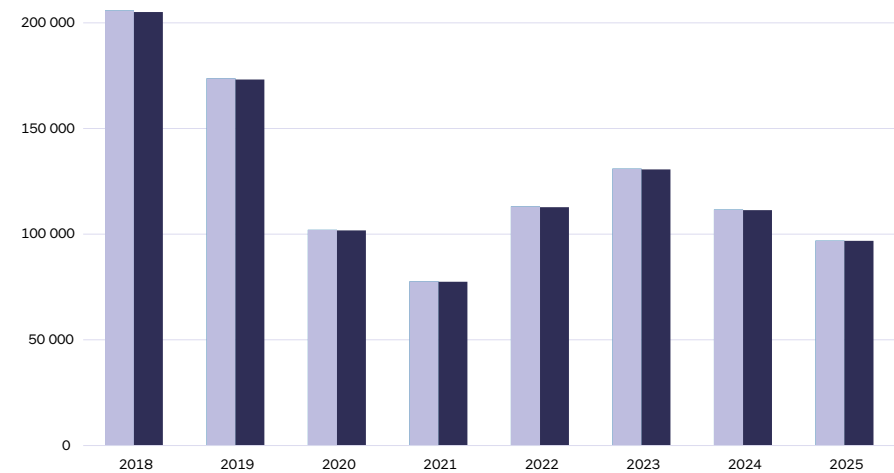
2. Registrovaní čtenáři

3. Návštěvnost půjčoven a studoven

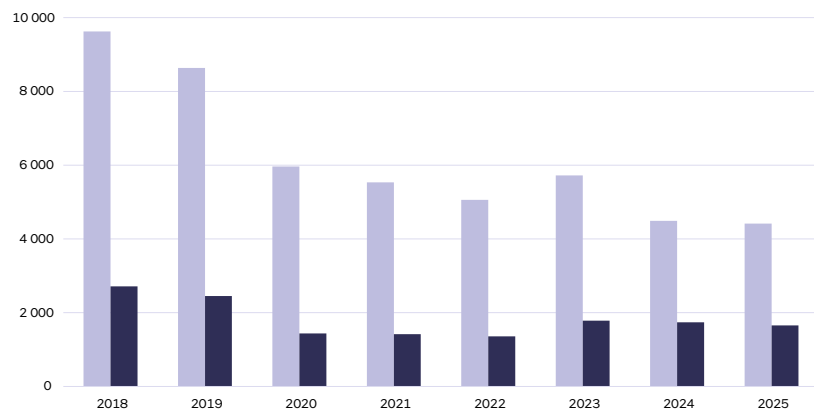

4. Objednávky

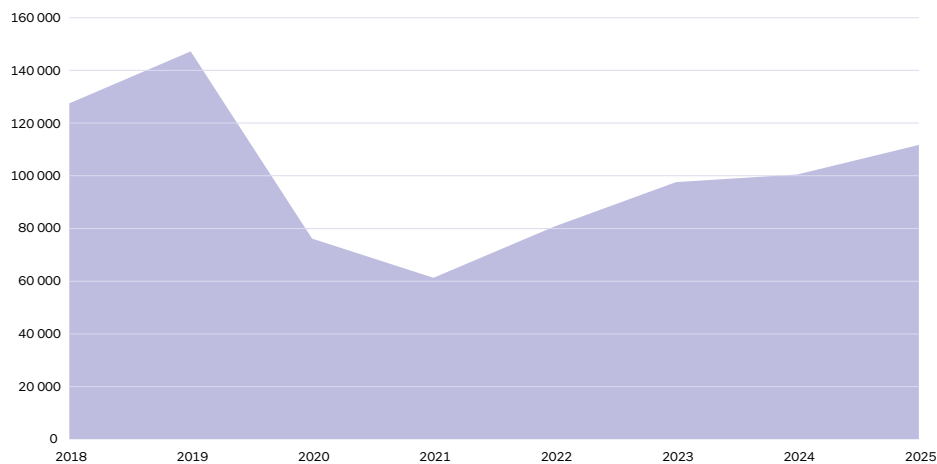
Objednávky Kladně vyřízené objednávky

5. Meziknihovní služby

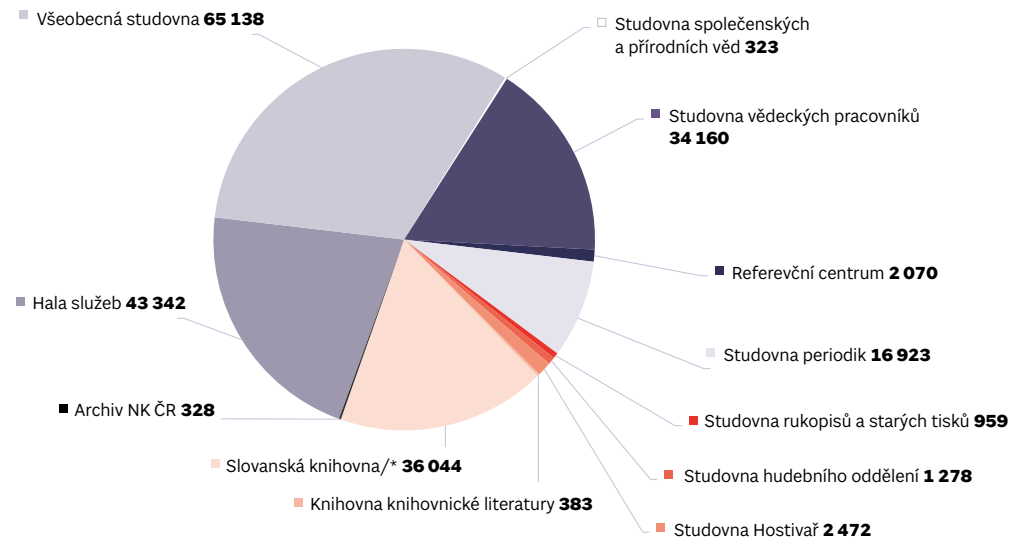

■ Požadavky na meziknihovní služby ■ z toho objednané v zahraničí

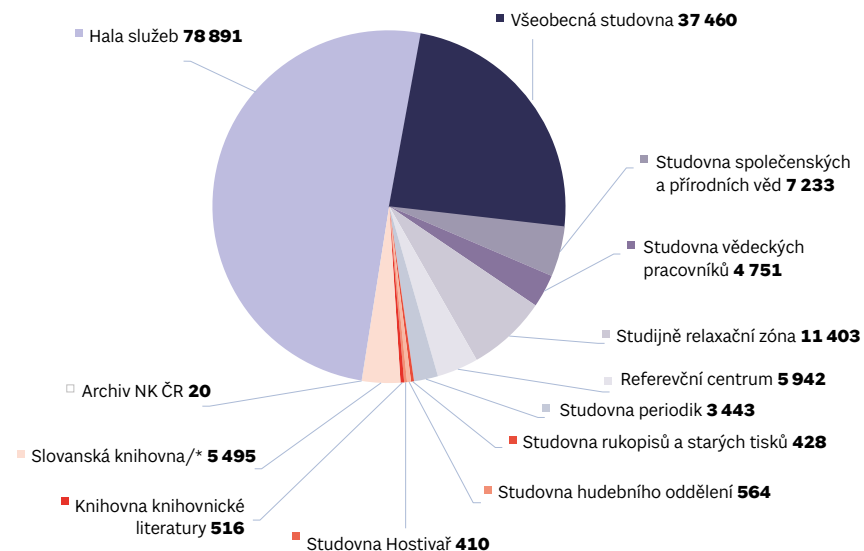
6. Kopie a tisky

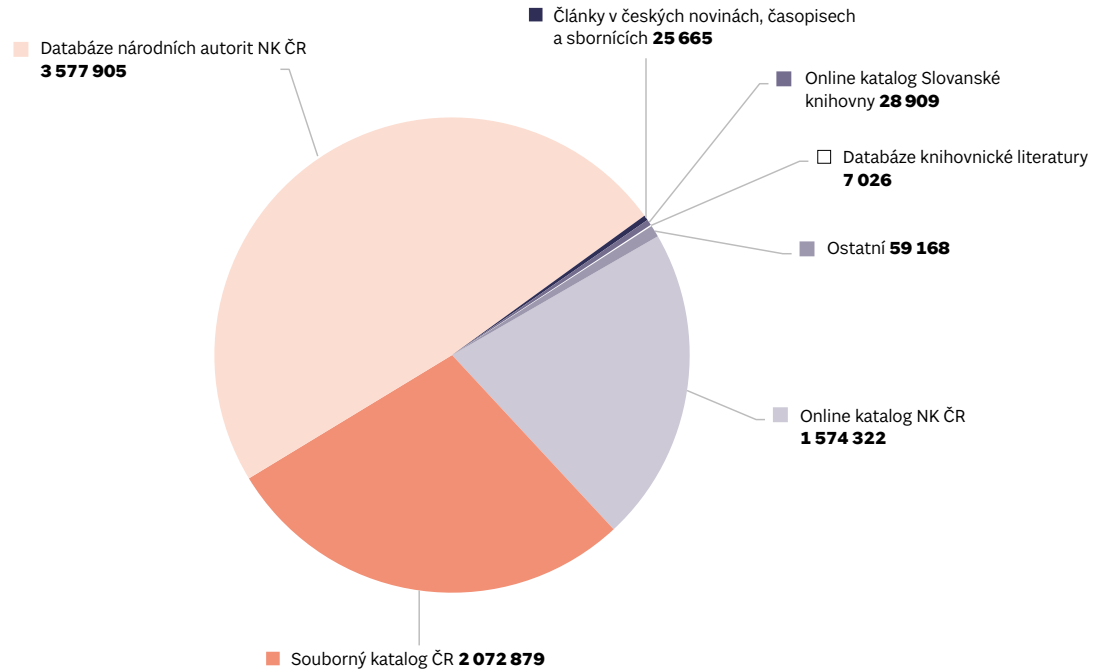
7. Protokolované výpůjčky

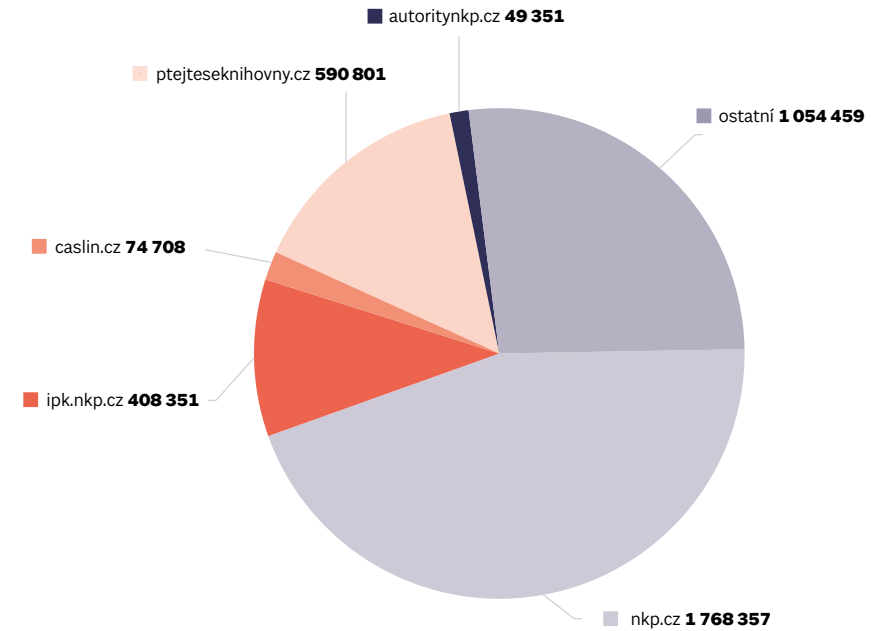
8. Čtenářské návštěvy

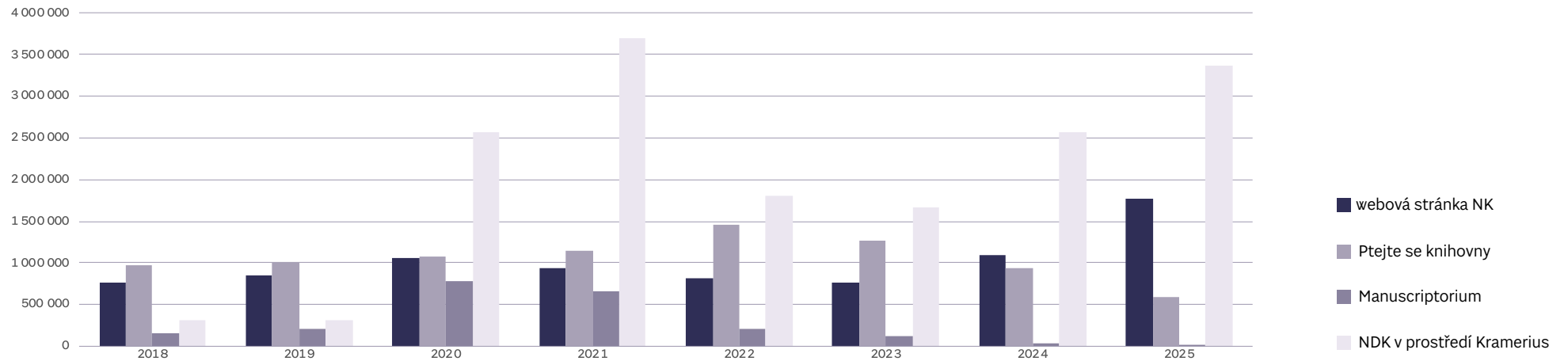
9. Využívání katalogů aází NK ČR

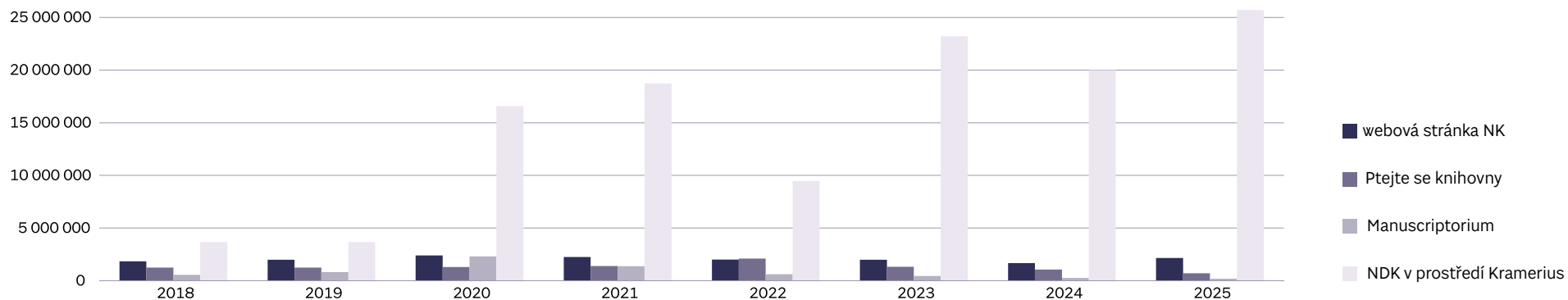
10. Návštěvnost domén NK ČR

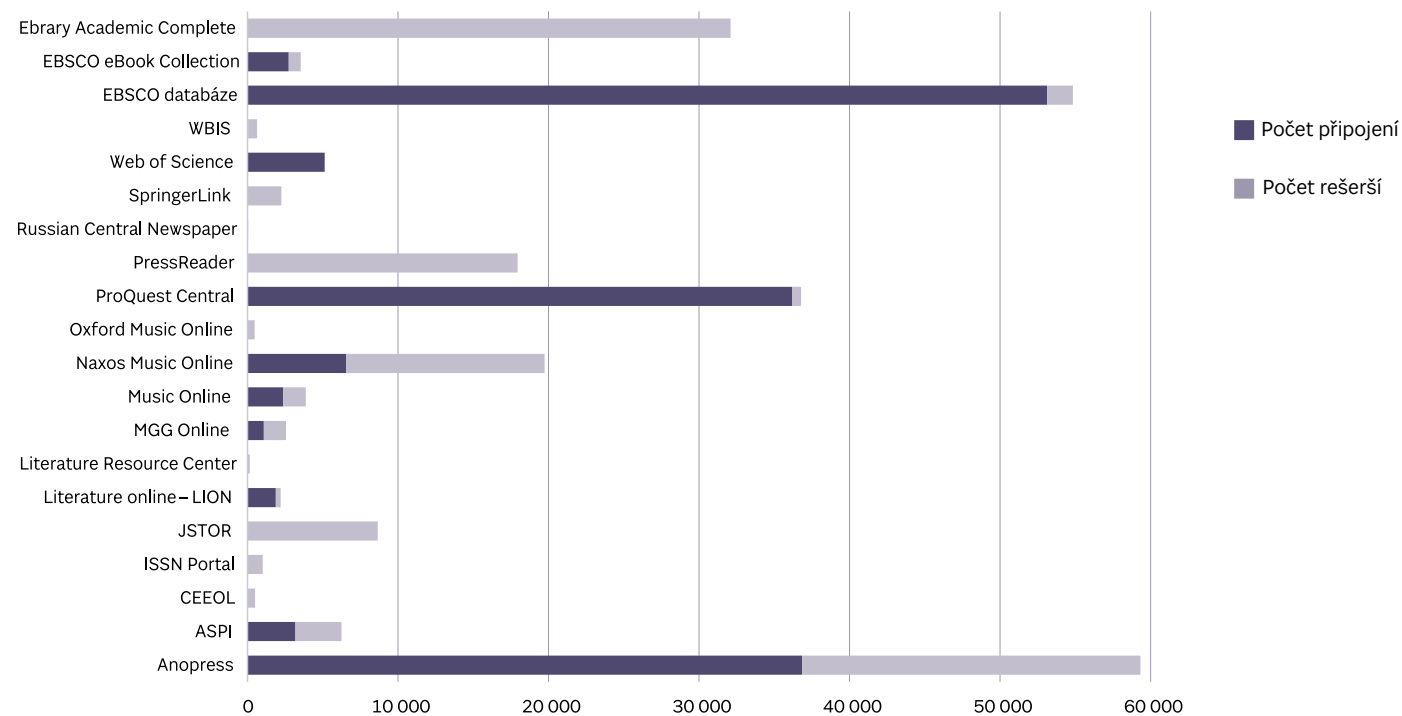
11. Návštěvnost webů a digitálních knihoven NK ČR

12. Stažené/zobrazené stránky z webů a digitálních knihoven NK ČR

13. Využití licencovaných elektronických informačních zdrojů

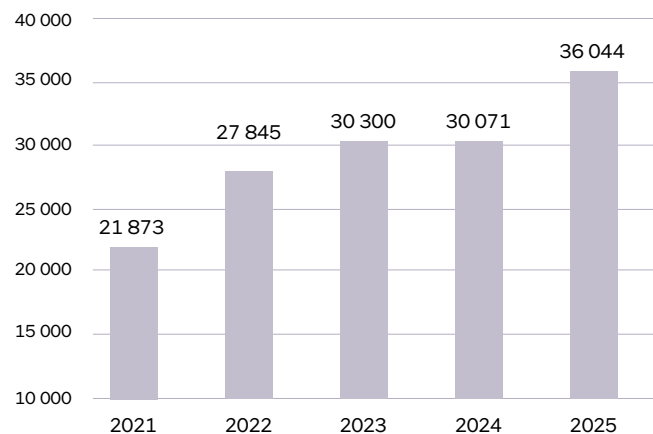

Slovanská knihovna

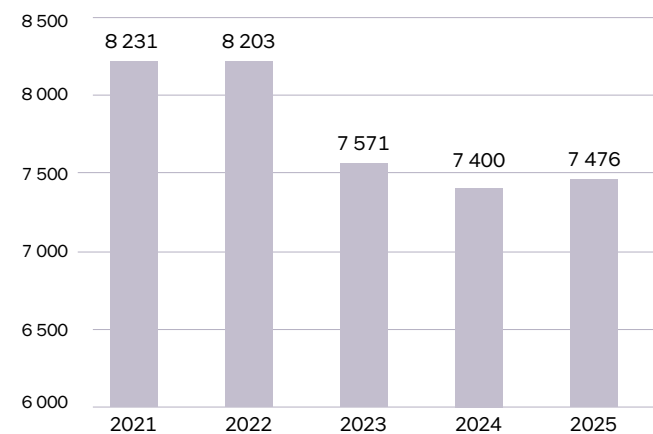
Služby

Počet registrovaných uživatelů k 31. 12. 2025	1 325
Počet čtenářských návštěv	5 495
Počet evidovaných výpůjček	36 044

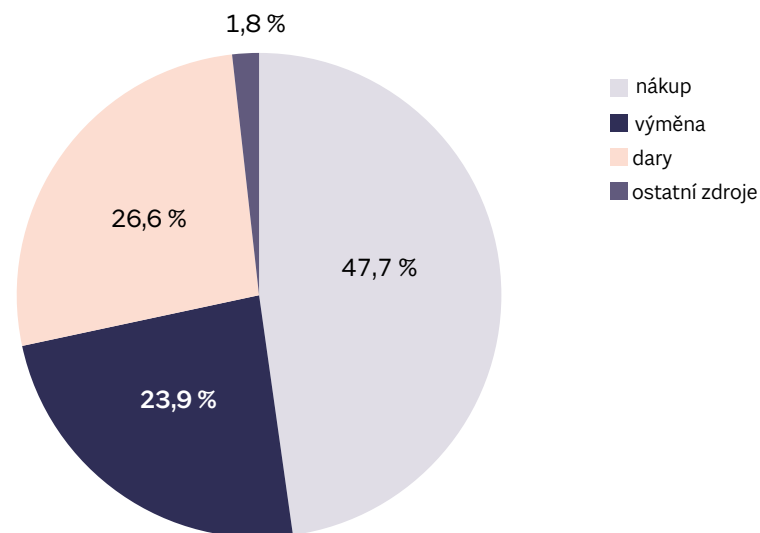
Registrované výpůjčky v letech 2021–2025 (počet k. j.)

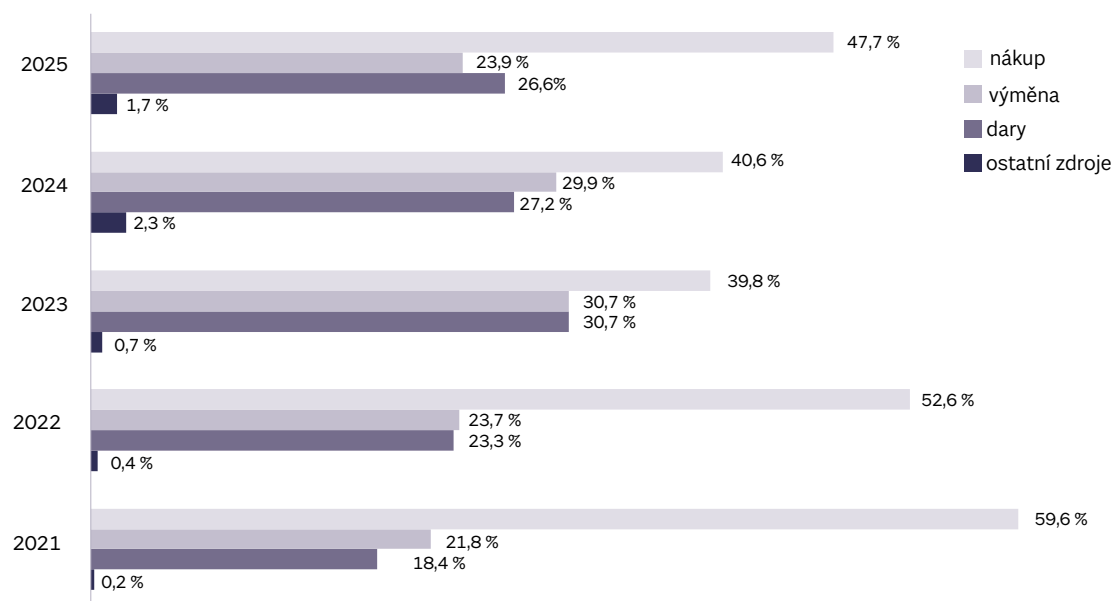
Přírůstek knihovních fondů (počet k. j.)

Podíl nákupu, výměny, darů a ostatních zdrojů v roce 2025

Struktura přírůstku v letech 2021–2025

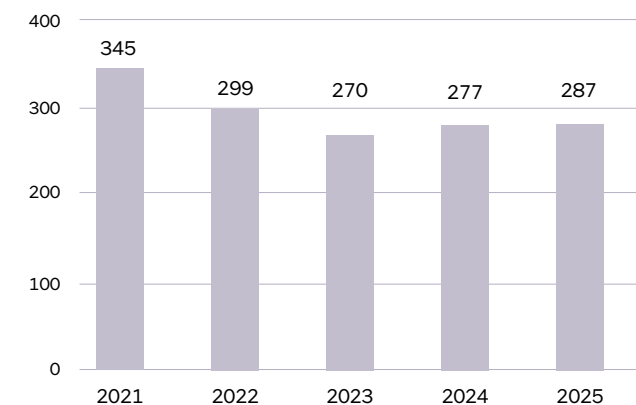

Knihovna knihovnické literatury

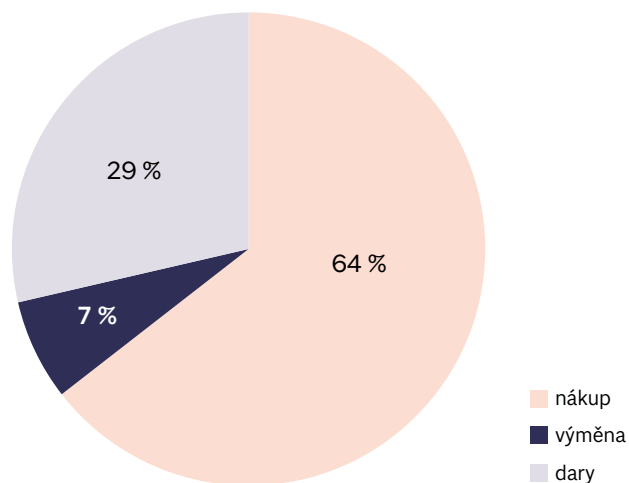
Služby

Počet čtenářských návštěv	336
Počet evidovaných výpůjček	1 478

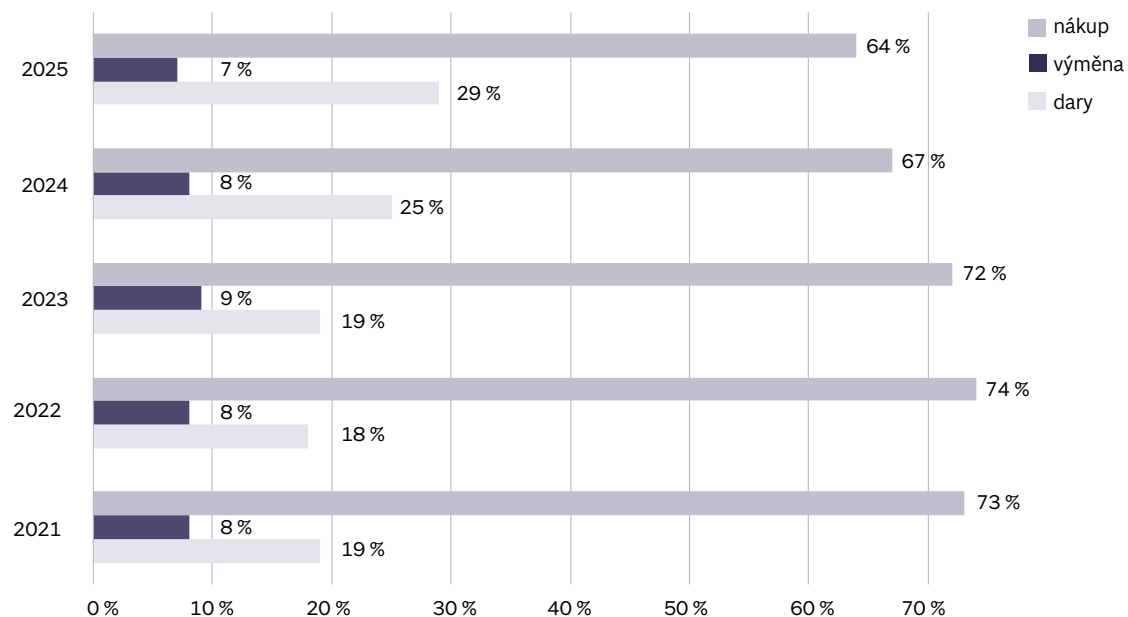
Přírůstek knihovních fondů (počet k. j.)

Podíl nákupu, výměny a darů v roce 2025

Struktura přírůstku v letech 2021–2025 (v %)

Odbor správy fondů

Správa knihovních fondů

Signování přírůstků UKF	31 988
Signování přírůstků NKF	26 143
Zpracování dokumentů 19. století	1 285
Zpracování dokumentů Rezervní fondy	5 696
Příprava dokumentů pro účely digitalizace (svazky)	8 182
z toho tlačítko pro čtenáře Navrhnout k digitalizaci	463
Externí vazba	8 729
Pátrání po neznámých dokumentech	250
Počet zveřejňovaných svazků	325 760
Odpisy knihovních fondů (svazky)	916
Expedice Odd. správy UKF celkem	114 079
Expedice UKF Klementinum vč. SF	97 295
Expedice UKF CDH	16 784
Expedice Studijní fond	17 041
Expedice Odd. správy NKF celkem	8 788

Činnosti Oddělení správy NKF

Signování

čtvrtletí	knihy	periodika	speciální dokumenty	celkem
I.	5 215	1 856	1 117	8 188
II.	4 152	1 215	324	5 691
III.	4 544	907	416	5 867
IV.	4 689	1 256	452	6 397
celkem	18 600	5 234	2 309	26 143

Ostatní činnosti

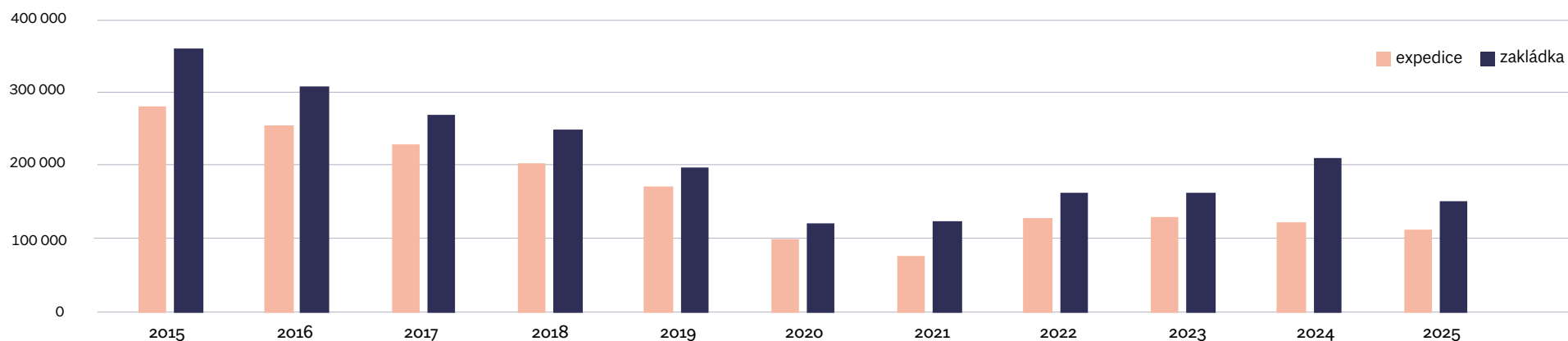
čtvrtletí	vytvořené jednotky	služební výpůjčky NKF	kopie a skeny služební
I.	11 668	787	0
II.	11 340	648	0
III.	8 944	453	3
IV.	5 016	444	5
celkem	36 968	2 332	8

čtvrtletí	kopie badatelé	dohledání, opravy, prověření
I.	19	355
II.	0	417
III.	0	333
IV.	21	325
celkem	40	1 430

Studovna – 35 hodin/týden

měsíc	badatelé	počet svazků
leden	45	292
únor	22	155
březen	33	124
duben	27	148
květen	31	156
červen	45	265
červenec	44	173
srpen	25	120
září	45	526
říjen	39	159
listopad	30	156
prosinec	24	198
celkem	410	2 472

Souhrnný dlouhodobý přehled expedice a zakládka prováděné Oddělením správy UKF

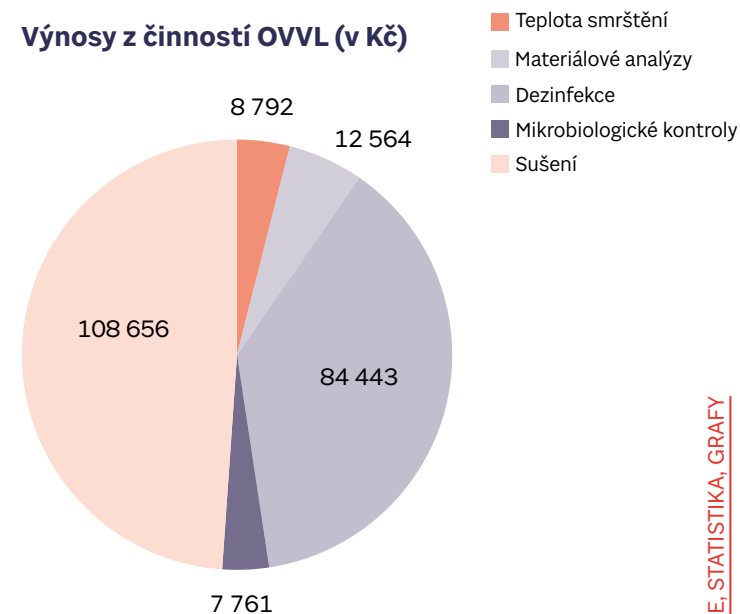

Odbor ochrany knihovních fondů

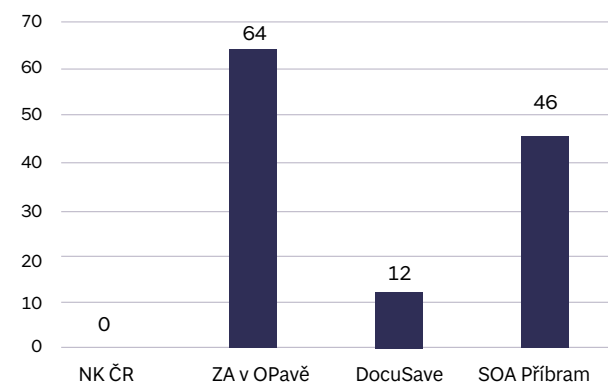
Typ činnosti	Počet
Odborné konzultace – mimo NK ČR	98
Exkurze	13
Účast na konferencích – pasivní (online i fyzicky)	54
Účast na konferencích – aktivní (přednášky, poster)	9
Organizace konferencí/workshopů	11
Vzdělávání (přednášky pro veřejnost)	2
Mikrobiologické stěry – celkem	69
Stěry v rámci NK ČR	45
Stěry mimo NK ČR	24
Kontrola kvality ovzduší – celkem	598
Kontrola kvality ovzduší v rámci NK ČR	580
Kontrola kvality ovzduší mimo NK ČR	19
Vysoušení knih – celkem	
Vysoušení knih – interní	1
Vysoušení knih a dokumentů – externí	122 bm + 17 knih
Výroba ochranných obalů v OOKF – celkem	11 811
Výroba ochranných obalů na plotru – pro interní potřebu	11 780
Výroba ochranných obalů ruční – pro interní potřebu	31
Výroba ochranných obalů na plotru – pro externí potřebu	0

Typ činnosti	Počet
Mechanická očista knihovních fondů (Klementinum, CD Hostivař, Neratovice)	10 467
Opravených knih – interní vazba	1 021
Konzervace, ambulantní zásahy	519
Restaurování pro interní potřebu	30
Restaurování pro výstavy	108
Výstavy připravené / výstavy realizované	5 + 10 expo-nátů měsíce
Condition reports	12
Facility reports	1
Výroba výstavních stojanů	4
Vložených archivních dokumentací restaurování do systému ResIS	132
Analýzy pro externí subjekty	46
Analýzy interní	47
Projekty – podílíme se na:	3
Vedení výzkumných projektů	2
Odpovědný řešitel výzkumných projektů za NK ČR	Ing. Petra Vávrová, Ph.D.
Řešitel výzkumného projektu	Ing. Petra Vávrová, Ph.D.
Příprava projektu	1
Dezinfekce v parách butanolu – celkem	1 501
Dezinfekce v parách butanolu – v rámci NK ČR	26
Dezinfekce v parách butanolu – mimo NK ČR	1 475

Výnosy z činností OVVL (v Kč)

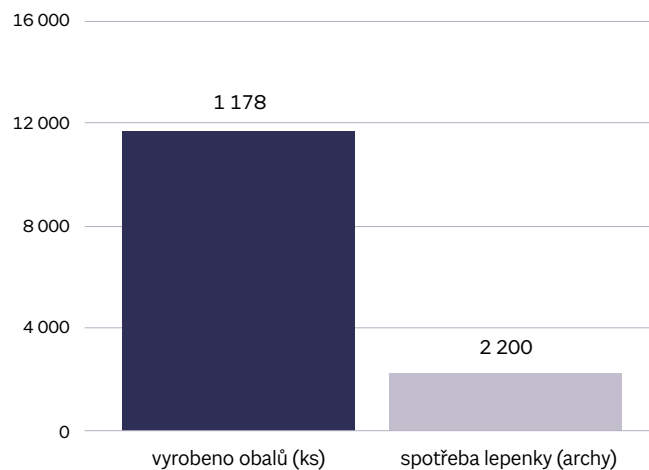
Množství vysoušeného materiálu pro jednotlivé instituce v bm

Výroba ochranných obalů pro jednotlivá oddělení

Oddělení	Celkem archů lepenek	Celkem ks obalů
Slovanská knihovna	81	254
ORST	568	3 606
Oddělení organizace fondů	222	1 161
OVVL	0	0
OVKFR	62	326
Hudební oddělení	56	352
UKF a Konzervační fond 19. století	209	1 215
NKF	849	4 576
OPK	19	153
Archiv NK ČR	134	137
Celkem	2 200	11 780

Výroba ochranných obalů

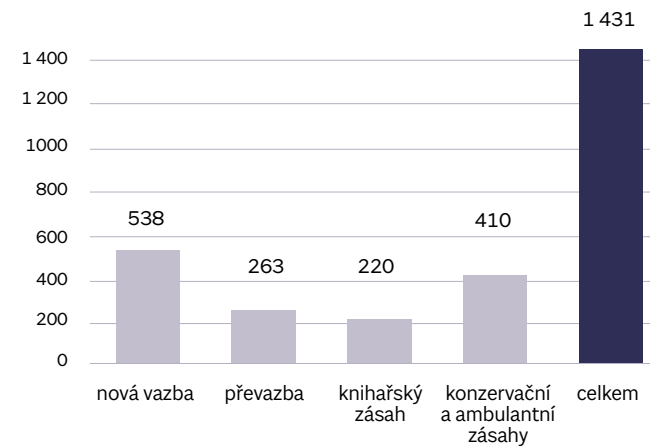
Vazba a konzervace pro jednotlivá oddělení

Oddělení	celkem vazba	konzervační zásahy
Oddělení organizace fondů	256	3
Národní konzervační fond	234	1
Slovanská knihovna	39	127
Hudební oddělení	18	152
Univerzální knihovní fond a konzervační fond 19. století	247	45
Odbor komunikace	0	8
Oddělení rukopisů a starých tisků	3	21
Knihovna knihovnické literatury	28	0
Oddělení periodik	2	0
Oddělení strategického plánování a digitalizace	115	44
Oddělení doplňování	16	1
Oddělení referenčních a meziknihovních služeb	2	0
Oddělení studoven	17	2
Archiv NK	0	6
Oddělení preventivní konzervace	44	0
celkem	1 021	410
celkem vazba a konzervace	1 431	

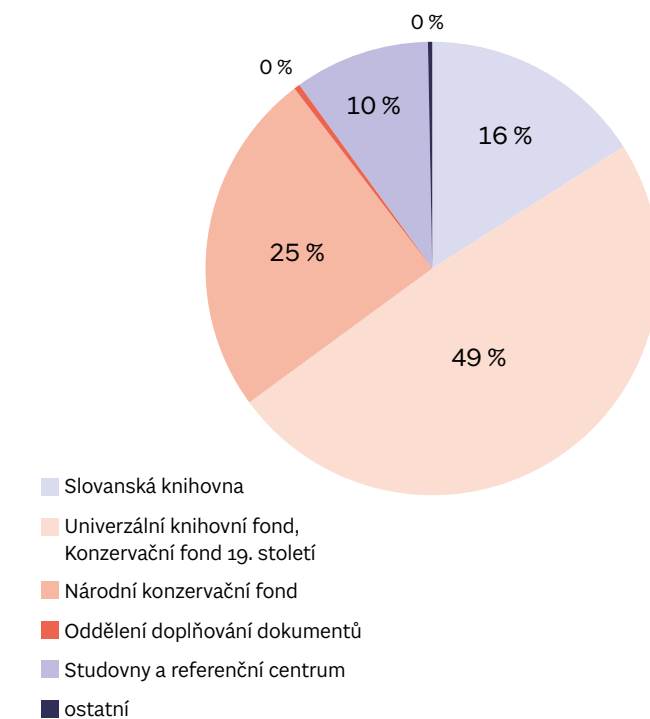
Očista pro jednotlivá oddělení

Oddělení	Celkem
Slovanská knihovna	1 650, 85
UKF, Konzervační fond 19. století	5 060, 40
NKF	2 548, 60
ORST a Hudební oddělení	44, 10
Studovny a referenční centrum	999, 29
ostatní	31, 52

Přehled vazby a konzervace

Očista pro jednotlivá oddělení

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.

Údaje za rok 2025 ve smyslu § 18 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů:

- § 18 odst. (1) písm. a):
 - počet podaných žádostí o informace: 5
 - počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí (částečném) žádosti: 0

- § 18 odst. (1) písm. b):
 - počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

- § 18 odst. (1) písm. c):
 - opis podstatných částí každého rozsudku soudu: 0
 - výdaje v souvislosti se soudním řízením a náklady: 0 Kč

- § 18 odst. (1) písm. d):
 - výčet poskytnutých výhradních licencí: 0

- § 18 odst. (1) písm. e):
 - počet stížností podaných podle § 16a: 0

5

KULTURNÍ, VZDĚLÁVACÍ
A PUBLIKAČNÍ AKTIVITY
KNIHOVNY

Kalendárium významných akcí

11. 1.

Slavnostní večer Národní knihovny ČR ve Všeobecné studovně Klementina.

14. 1.

Návštěva rakouské velvyslankyně J. E. Bettiny Kirnbauer.

21. 1.

Literární večer **Ženy bez svobody**, který se konal u příležitosti výstavy Nitky vzpomínek – Osudy žen v Gulagu. V rámci programu, jehož hostem byla spisovatelka a dokumentaristka Kamila Hladká, proběhlo také psaní dopisů politickým vězeňkyním a vězňům nespravedlivě vězněným současným ruským režimem. Uspořádaly Slovanská knihovna a spolek Gulag.cz.

27. 1.

Proběhlo **slavnostní předání mobilního konzervátorského pracoviště Archa I** Národní knihovně Jaroslava Moudrého v Kyjevě. NK ČR zastupovala při předání Jitka

Neoralová, vedoucí OVVL, která následující dny školila personál ukrajinských knihoven pro práci s konzervátorským vybavením.

5. 2.

Literární večer **Věčný cyklus slov** věnovaný bulharskému spisovateli a publicistovi Aleku Popovovi (1966 až 2024). Uspořádaly Slovanská knihovna a Bulharský kulturní institut.

2. 3.

Návštěva francouzského velvyslance J. E. Stéphana Crouzata a kulturních atašé.

26. 3.

Beseda se spisovatelem Eitanem Finkelsteinem (Mnichov) **Co je náš život? Hra!** konaná u příležitosti českého vydání Finkelsteinovy sbírky „staremodních povídek“ *Hra na celý život* (2025). Uspořádaly Slovanská knihovna a nakladatelství Pavel Mervart.

27. 3.

Návštěva chorvatské velvyslankyně J. E. Ljiljany Pancirov; velvyslankyně předala NK ČR knižní dar (současnou chorvatskou literaturu).

2. 4.

Návštěva kancléře prezidenta republiky Milana Vašiny, díky které se rozvíjí další spolupráce s Oddělením nakladatelství a výstavnictví v rámci přípravy oslav 250. výročí založení knihovny.

8. 4.

Přednáška ukrajinské badatelky Tiny Peresuňko **Oleksandr Košyc (1875–1944) – duchovní otec skladby Ščedryk / Carol of the Bells**. Akci, která byla součástí cyklu Přednášky hostujících profesorů, uspořádaly Slovanská knihovna a Ústav východoevropských studií FF UK.

9. 4.

Vernisáž výstavy **Čtyři noty z Ukrajiny**, kterou pořádaly kyjevský Ústav Mykoly Leontovyče a Slovanská knihovna.

23.–25. 4.

Zapojení NK ČR do celosvětové kampaně **Týden 17**. V jejím rámci uspořádala akce Noviny pro volně žijící živočichy, online debatu Národní knihovna proti domácímu násilí s Klárou Šimáčkovou a generálním ředitelem NK ČR Tomášem Foltýnem a přednášku Hlína – tradiční materiál v současné architektuře.

26. 4.

Nezávislý festival ruskojazyčného dramatu **Echo Ljubimovky**. Na programu byla četba scénářů čtyř divadelních her, jejichž autory byly Ksenija Osipova (Minsk), Natalija Lizorkina (Tbilisi), Irina Serebrjaková (Kyjev) a Esther Bol [Asja Vološina] (Paříž). Uspořádaly Slovanská knihovna a spolek „Budět tolk“.

5. 5.

Prezident Ukrajiny Volodymyr Zelenskij s první dámou Olenou Zelenskou navštívili NK ČR, kde se setkali s generálním ředitelem Tomášem Foltýnem

a ministrem kultury Martinem Baxou. V rámci návštěvy první dáma předala tzv. ukrajinskou knižní polici; dar čítá celkem 75 knih a je k dispozici v Hale služeb.

5. 5.

Vernisáž putovní výstavy **Martinů kráčí Prahou.**

14. 5.

Návštěva ukrajinského velvyslance J. E. Vasyla Zvaryče.

15. 5.

Návštěva velvyslance Republiky Kazachstán J. E. Bakyt Dyussenbayeva.

15.–18. 5.

Národní knihovna na veletrhu Svět knihy Praha 2025. Program stánku připomněl 900. výročí úmrtí Kosmy a jeho *Kroniku Čechů*. Zároveň se NK ČR zapojila i do odborné části programu.

21. 5.

Vernisáž venkovní výstavy **V Klementinu bylo naměřeno.** ČHMÚ připravil ve spolupráci s NK ČR panelovou výstavu, publikaci i cyklus přednášek, které připomněly 250 let souvislého měření teploty.

21.–28. 5.

Letní škola Cultural Exchanges in the Middle Ages. Fakulta humanitních studií UK pořádala ve spolupráci s NK ČR v Klementinu letní školu zaměřenou na materiální kulturu rukopisů, její kontexty a prezentaci.

24. 5.

Filtruj! Den s výběrovou kávou a knihou na Révovém nádvoří Klementina se konal ve spolupráci Prague Coffee Festivalu a NK ČR.

26.–27. 5.

Dny paměti České alzheimerovské společnosti v Národní knihovně ČR opětovně upozornily na důležitost včasné diagnózy demence a nabídly veřejnosti vyšetření paměti.

4. 6.

Setkání věnované **111. výročí Sarajevského atentátu.** Jeho součástí bylo představení dvousvazkové encyklopedie bosenského historika Volerijana Žuji Glosar *Sarajevskog atentata* (Sarajevo, 2024). Uspořádaly Slovanská knihovna a agentura ZM Art.

11. 6.

Pre-workshop konference GLOBSEC Fórum v Klementinu.

30. 6.–4. 7.

Třetí letní škola k historii anglického jazyka (SSHOE 2025). FF UK pořádala v Klementinu ve spolupráci s NK ČR letní školu s cílem podpořit výuku historie angličtiny přímým kontaktem se středověkými materiály.

1. 7.

Jednání **Pracovní komise pro posouzení fyzického stavu významných kulturních památek.**

1.–4. 9.

Návštěva delegace z Lotyšské národní knihovny.

1.–5. 9.

Pražská mezinárodní letní škola papyrologů. V NK ČR proběhlo mezinárodní pracovní setkání odborníků z oblasti papyrologie a příbuzných disciplín.

12.–14. 9.

Účast Slovanské knihovny na veletrhu **Pražská knižní věž** (Spojka Karlín).

17. 9.

Osobní návštěva spisovatele Dana Browna v Barokní knihovně Klementina.

18. 9.

Tisková konference spisovatele Dana Browna pro novináře v Zrcadlové kapli, na níž představil svůj román *Tajemství všech tajemství*.

24. 9.

Slavnostní zahájení výstav **KOSMAS goo: Kronika v čase v Galerii Klementinum** a **KOSMAS goo: Nejstarší rukopisy v Zrcadlové kapli**.

30. 9.

Slavnostní udělení Ceny Rudolfa Medka pro rok 2025. Cena pojmenovaná po českém spisovateli, vojákovi, legionáři dlouholetém řediteli Památníku odboje byla předána historikovi Tomáši Jaklovi a městu Moravská Třebová. Cenu udělují Slovanská knihovna a spolek Ruská tradice s partnerskou podporou Československé obce legionářské a nakladatelství Pavel Mervart.

5. 10.

Den architektury: Machoňova přestavba Klementina. NK ČR uspořádala jako partnerská organizace komentované prohlídky po stopách adaptace areálu Ladislavem Machoněm.

7.– 8. 10.

Delegace z Polské národní knihovny v čele s generálním ředitelem Tomaszem Makowskim navštívila odborná pracoviště NK ČR.

11.–19. 10.

Další ročník mezinárodního festivalu **Deskohraní** se konal v areálu Klementina.

14. 10.

Podpis memoranda o spolupráci mezi NK ČR a společností Microsoft o dlouhodobém partnerství v oblasti kultury, vzdělávání a efektivního využití moderních technologií.

15. 10.

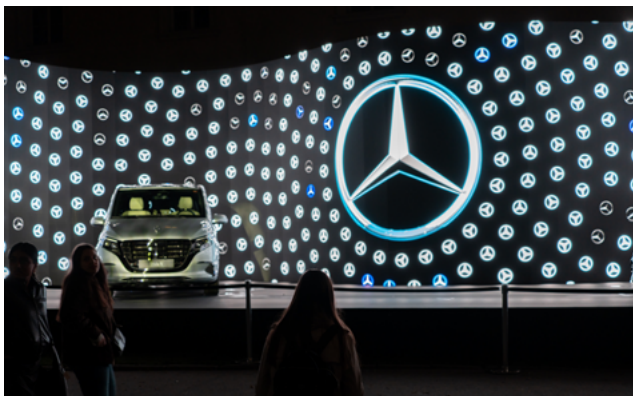
Národní knihovna vyhlásila ve spolupráci s organizací Czechdesign otevřenou dvoufázovou soutěž na novou vizuální identitu. Zájemci z řad grafických designérů mohli své návrhy odevzdávat do 27. ledna 2026.

16. 10.

Návštěva rakouské velvyslankyně J. E. Bettiny Kirnbauer.

16.–19. 10.

V rámci **Signal Festivalu** byla v Klementinu umístěna instalace Echoes of Motion by Mercedes-Benz.

21.–23. 10.

Kosmas a středověké kronikářství. Předlohy – narativy – recepce. Konference k 900. výročí úmrtí svatovítského děkana Kosmy. Za účasti předních odborníků z různých oborů se v Klementinu konala konference věnovaná Kosmovi a středověkému kronikářství. Na pořádání se podílela NK ČR, Filosofický ústav AV ČR – Centrum medievistických studií, Historický ústav AV ČR, Archeologický ústav AV ČR a Masarykova univerzita.

31. 10.

Vernisáž výstavy **Odkazy ženských klášterů v Klementinu.**

4. 11.

Slavnostní vyhlášení **Knihovny roku 2025** proběhlo v Zrcadlové kapli za účasti ministra kultury Martina Baxy.

12. 11.

Setkání NK ČR, MZK a krajských knihoven.

20. 11.

Vernisáž výstavy **Polská fantastika**, kterou připravily Slovanská knihovna a Polský institut v Praze u příležitosti stého výročí úmrtí spisovatele a nositele Nobelovy ceny za literaturu Władysława Reymonta (1867–1925).

28. 11.

SHK 60. Muzikologické kolokvium k 60. výročí založení a budoucímu směřování Souborného hudebního katalogu. K výročí založení SHK připravilo Hudební oddělení výstavu 60 let Souborného hudebního katalogu NK ČR a uspořádalo odborné kolokvium s mezinárodní účastí.

6. 12.

Přednáška antropoložky Aleksandry Archipovové **Původ Vánoc a Nového roku.** Uspořádaly Slovanská knihovna a spolek Echo.

Pravidelné akce pořádané v Klementinu**Z klementinských pokladů**

Cyklus přednášek ORST konaných v souvislosti s vystavením exponátu měsíce, vztahujícímu se k prezentovanému tématu. Přednášky jsou veřejně přístupné a zároveň živě vysílané na internetu a jejich záznamy jsou umístěny na YouTube kanálu NK ČR.

- 14. 1. Hudba ke svatořečení Jana Nepomuckého v Praze 1729: nové prameny a souvislosti
- 11. 2. Středověká knihovna řeholních kanovníků sv. Augustina v Praze na Karlově
- 11. 3. Rozhněvaný zpovědník a příruční kniha klášterní učitelky
- 8. 4. Nejstarší rukopisy českého překladu Bible
- 13. 5. Hudební sbírka rodu Strachotů
- 14. 10. Rukopisné bohatství Kosmovy kroniky
- 11. 11. Odkazy ženských klášterů v Klementinu
- 9. 12. Rukopisy Antonína Dvořáka v Hudebním oddělení NK ČR

Genealogie+

Cyklus přednášek pořádané prezenčně i online

- 22. 1. Protektorát Čechy a Morava
- 12. 2. První nikájský koncil
- 26. 2. Bitva u Jankova
- 5. 3. Šumavo, Šumavo...
- 19. 3. Český olympijský výbor 1899–1912
- 9. 4. Od trůnu k Oválné pracovně
- 23. 4. Kuriozity a pozoruhodnosti v uherské rodové heraldice
- 14. 5. Čeněk z Vartenberka
- 28. 5. Zapomenutý světoběžník
- 11. 6. Pod bičem hákového kříže (2)

- 1. 10. Kosmas, děkan pražský, připomínka 900. výročí úmrtí
- 8. 10. Pašeráctví a boj proti podloudnictví na území historických zemí (1835–2016)
- 22. 10. České nástupnické právo
- 5. 11. Světem jdoucí
- 19. 11. Genetická genealogie ve službách vědy a justice
- 3. 12. Česká policie a četnictvo. Pod bičem hákového kříže (3)

Besedy, promítání a přednášky připravované ve spolupráci se spolkem Fresh Senior

Komentované prohlídky **To nejlepší z Klementina** pořádané Odborem komunikace

Exkurze v areálu Klementina **pro pohybově či zrakově znevýhodněné**

Výstavní činnost

Chodby v přízemí Klementina

27. 11. 2024 – 31. 1. 2025

Nitky vzpomínek – Osudy žen v Gulagu

Výstava prostřednictvím autentických předmětů a fotografií přiblížila několik příběhů žen, které prošly peklem sovětských koncentračních táborů. Výstavu připravily organizace Memorial, Gulag.cz a Slovanská knihovna.

6. 2.–30. 3.

Supercharged by AI

Obsah vygenerovaný nástroji umělé inteligence zaplavuje internet. Tyto nástroje navíc zvyšují rychlost

a efektivitu online podvodů i obtěžování. Výstava ukázala, jak skutečně fungují nástroje umělé inteligence a jak nás jejich produkty ovlivňují.

10. 4.–23. 5.

Čtyři noty z Ukrajiny**Ke 150. výročí narození ukrajinského dirigenta a kulturního diplomata Oleksandra Košyce**

Výstava věnovaná mezinárodnímu turné Ukrajinské republikové kapely a smíšeného pěveckého sboru vedeného dirigentem Oleksandrem Košycem, které probíhalo v letech 1919–1924. Pozornost se soustředila především na triumf ukrajinské písně *Ščedryk*, která proslula jako anglicky zpívaná koleda *Carol of*

the Bells. Prostřednictvím tohoto tématu poukázala výstava na neutuchající boj Ukrajiny za nezávislost. Projekt vznikl ve spolupráci Ústavu Mykoly Leontovyče (Kyjev) a Slovanské knihovny.

9. 6.–24. 10.

KOSMAS goo: Proměny textu

Panelová výstava byla součástí výstavního projektu k goo. výročí úmrtí prvního českého kronikáře Kosmy, jehož koncept našich nejstarších dějin najdeme v mladších kronikách od středověku po dnešek. Na ni navázaly od 25. 9. dvě další části situované do Galerie Klementinum a do Zrcadlové kaple s unikátními historickými exponáty. Více k projektu na <https://www.nkp.cz/o-knihovne/aktuality/unikatni-vystavni-projekt-kosmas-goo>.

21. 11. 2025 – 31. 1. 2026

Polská fantastika

Fantastika a horor první poloviny 20. století v polské literatuře

Tématem výstavy byla nepříliš známá, ale fascinující kapitola polské literatury – fantastika a horor první

poloviny 20. století. Tajemné příběhy plné démonů, smrti, šílenství i okultních sil tehdy silně rezonovaly nejen v Polsku, ale i v českém a německém prostředí. Seznámila návštěvníky jak s díly předních autorů tohoto žánru, jako byli Jerzy Żuławski, Stefan Grabiński, Władysław Reymont nebo Stanisław Przybyszewski, tak s bohatou výtvarnou kulturou, která jejich texty doprovázela. Slovanská knihovna a Polský institut v Praze výstavu uspořádaly u příležitosti 100. výročí úmrtí spisovatele a nositele Nobelovy ceny za literaturu Władysława Reymonta (1867–1925).

Galerie Klementinum

25. 9.–23. 10.

KOSMAS goo: Kronika v čase

Výstava nabídla pohled na Kosmův vliv na české dějepisectví i kulturní paměť. Cílem bylo představit tuto osobnost středověkého intelektuála v celé její šíři – jako učenice, vypravěče i tvůrce české historické paměti.

1. 11. 2025 – 29. 1. 2026

Odkazy ženských klášterů v Klementinu

Výstava se zaměřila na ženské kláštery v Čechách, které byly zrušeny v době josefínských reforem. V rámci výstavy bylo snahou představit ženské kláštery a jejich písemné bohatství. Pozornost byla věnována také řeholnímu životu nebo osudu kláštera a komunity

po zrušení. Důraz byl kladen na knihovny vybraných řeholních domů, především bohatou knihovnu kláštera benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě, jejíž dochované rukopisy patřily mezi hlavní exponáty výstavy, dále pak na knihovnu kláštera premonstrátek v Chotěšově, cisterciáček v Pohledu, dominikánek u sv. Anny, klarisek v Chebu a Českém Krumlově nebo karmelitánek v Praze.

Zrcadlová kaple

25. 9.–23. 10.

KOSMAS goo: Nejstarší rukopisy

V rámci této výstavy byly soustředěny téměř všechny dochované středověké rukopisy Kosmovy kroniky, včetně vzácného lipského rukopisu s jediným známým vyobrazením autora. Jediné zahraniční exponáty byly doplněny o unikáty ze sbírek Národní knihovny ČR.

Předsálí Všeobecné studovny

– Exponát měsíce

Každý měsíc byl představen jeden exemplář z bohatých sbírek ukrytých v klementinských trezorech. ORST tímto cyklem pokračuje už více než stoleté tradici

prezentace vzácných originálů z historických knižních fondů, které jsou v českých zemích ze všech pamětových institucí nejrozsáhlejší. Vystavený exponát se vždy vztahoval k tématu prezentovanému v cyklu přednášek *Z klementinských pokladů*.

Hala služeb, přízemí

5. 8. 2024 – 31. 5. 2026

Proměny Klementina ve fotografiích

Vybrané fotografie zachycují podobu Klementina od konce 19. století do cca poloviny 20. století. Vyprávějí

dávno zapomenuté příběhy, připomínají místa, která zanikla nebo v souvislosti s přestavbou Klementina pro potřeby tehdejší Veřejné a univerzitní knihovny změnila svou podobu.

Chodba 1. patro

6.–29. 5.

Martinů kráčí Prahou

Putovní výstava přibližující život a dílo Bohuslava Martinů spjaté s Prahou, kde mladý skladatel studoval a působil v letech 1906–1923. Výstava byla připravena u příležitosti 30. výročí založení Institutu Bohuslava Martinů.

Chodba před studovnou Hudebního oddělení

27. 11. 2025 – 28. 08. 2026

60 let Souborného hudebního katalogu NK ČR

Výstava dokumentů, fotografií, vydaných publikací i trojrozměrných předmětů připomněla 60. výročí zahájení pramenných průzkumů a zpracování historických hudebních sbírek pro tzv. Souborný hudební katalog (SHK), centrální evidenci historických hudebních pramenů, uložených na území Čech a Moravy.

Exteriéry – Studentské nádvoří

21. 5.–29. 9.

V Klementinu bylo naměřeno...

Výstava pořádaná Českým hydrometeorologickým ústavem k 250. výročí zahájení pravidelných meteorologických měření na stanici v Klementinu nabídla zajímavý pohled na dějiny meteorologie v Čechách i ve světě. Představila osobnosti, které stály u zrodu těchto měření, vývoj meteorologických přístrojů, příběhy prvních organizovaných sítí, fenomény a prvky, které byly a stále jsou měřeny, i výjimečné klimatické události zapsané do historie. Zvláštní pozornost byla věnována dlouhé teplotní řadě Klementina, která patří k nejstarším nepřerušným řadám na světě. Výstava zároveň informovala o práci Českého hydrometeorologického ústavu.

Výstavy konané mimo Klementinum

Sto let Slovanské knihovny (1924–2024)

Jubilejní výstava zpracovaná ke 100. výročí vzniku Slovanské knihovny. Výstavu připravily Slovanská knihovna a České centrum Sofie.

- Termín: 17. 9.–31. 10.
- Místo konání: České centrum Sofie, výstavní prostory centra

Výstavy, na něž NK ČR zapůjčila dokumenty ze svých fondů

Slovenská národná galéria

Plody sváru. Obraz osmanské přítomnosti

- Termín: 6. 12. 2024 - 18. 5. 2025
- NK ČR, sign. Th. 134

Conclusiones ex Universa Philosophia. Quas In Antiquissima ac Celeberrima Universitate Viennensi Publice defendendas suscepit MDCLXVII. Mense Die Spectabilis ac Magnificus D[omi]nus Stephanus Kohari L. B. Praeside R. P. Ludovico Wechter e Soc. Jesu Phil. Doctore, ejusdemq[ue] Professore Ordinario. [grafika]. [Německo]: [s.n.], 1667. – 1 f.; 92 x 64,2 cm

Regionální muzeum v Chrudimi

Královný, šlechtičny, měšťanky – kulturní aktivity žen ve středověku.

- Termín: 23. 5.–7. 9. 2025
- 5 uměleckých maket

Vydavatelská činnost

I. Odborné texty z oblasti knihovnictví, informační vědy a knižní kultury

a) sborníky, příručky, studie, bibliografie, propagační materiály

Kalifornský poloostrov na starých mapách

Jakub Fryje

Publikace, třetí svazek ediční řady Z klementinských pokladů, líčí vývoj kartografického vyobrazení Kalifornského poloostrova v renesančním a zejména pak v barokním období. Obsahuje bohatý obrazový doprovod s ukázkami historických map uložených ve sbírkách Národní knihovny ČR, dobové portréty kartografů, původních obyvatel Mexika i fotografie glóbulů z klementinského Barokního sálu.

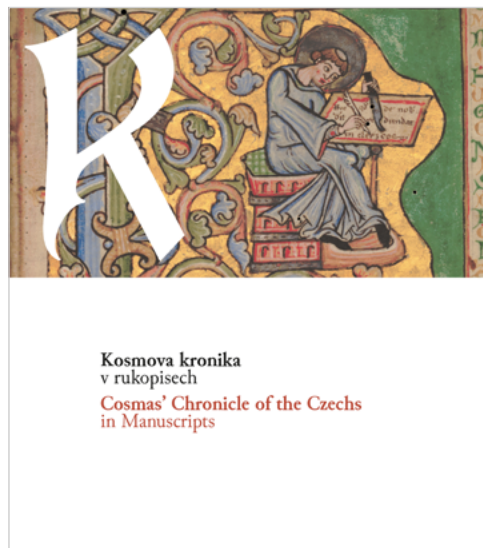
Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 81 stran, ISBN 978-80-7050-823-7 (brožováno)

Knihovna roku 2025 a další knihovnická ocenění

Reprezentativní publikace shrnuje nominace v kategoriích Základní knihovna, Významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb (Cena MK ČR) a Městská knihovna roku (soutěž zaštiťuje Svaz měst a obcí ČR). Dále jsou představeni vítězové cen MARK 2025, Medaile Zdeňka Václava Tobolky 2025 v kategoriích Významný přínos k rozvoji českého knihovnictví a Celoživotní práce v českém knihovnictví. V závěru je uveden přehled držitelů všech ocenění z předchozích let.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 97 stran, ISBN 978-80-7050-833-6 (brožováno); 978-80-7050-834-3 (online: pdf)

Kosmova kronika v rukopisech

Vzhledem k tomu, že dochované rukopisné opisy Kosmovy *Kroniky Čechů* jsou dnes rozptýleny v osmi evropských knihovnách, představovala výstava konaná v Zrcadlové kapli Klementina jedinečnou možnost je vidět poprvé v historii pohromadě. U příležitosti této výstavy vyšla publikace, která ve stručnosti představila jednak Kosmovo dílo, jednak jednotlivé rukopisy. Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 47 stran, ISBN 978-80-7050-831-2 (brožováno)

Máme rádi knížky: scénáře podle nových autorských knih pro děti

Metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi

Zlata Houšková, Barbora Čížinská a kol.

Příručka pro práci v projektu S knížkou do života (Bookstart) obsahuje 12 scénářů inspirovaných současnými knihami pro děti.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 85 stran, ISBN 978-80-7050-836-7 (brožováno); 978-80-7050-837-4 (online: pdf)

Národní knihovna České republiky: výroční zpráva 2024

Výroční zpráva instituce shrnuje podstatné události a oblasti působení v roce 2024.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, dostupné z: <https://www.nkp.cz/file/0773416cf5731c2311105dce-1ca3394e/7829/vz2024.pdf>, ISBN 978-80-7050-822-0 (online: pdf), ISSN 1804-8625 (online: pdf)

National Library of the Czech Republic:

Annual Report 2024

Výroční zpráva instituce shrnuje podstatné události a oblasti působení v roce 2023.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, dostupné z: <https://www.nkp.cz/en/about-us/annual-reports>, ISBN 978-80-7050-828-2 (online: pdf), ISSN 1804-8633 (online: pdf)

Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech History

Marek Fapšo, Lucie Heilandová, Tomáš Klimek, Pavel Kordík, Michael Lužný, Martin Wihoda

Anglická verze katalogu k výstavě připomínající 900 let od smrti nejstaršího českého kronikáře Kosmy Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 391 stran, ISBN 978-80-7050-830-5 (brožováno)

Odkazy ženských klášterů v Klementinu

Lucie Heilandová, Renáta Modráková a kol.

Katalog k výstavě, jež vznikla v rámci projektu Písemné bohatství zrušených klášterů v Čechách. Publikace obsahuje medailonky celkem deseti ženských klášterů včetně jejich stručných dějin. Jsou v nich obsažené i popisy dochovaných rukopisů a tištěných knih uložených nyní v Národní knihovně ČR, které putovaly do Klementina po zrušení klášterů po roce 1782.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 283 stran, ISBN 978-80-7050-835-0 (brožováno)

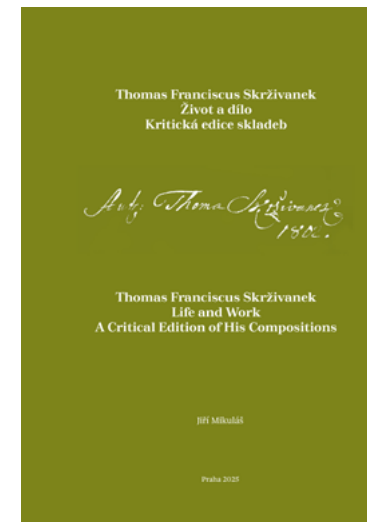
Regionální funkce knihoven: výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2024

Lucie Macháčková, Marie Šedá

K základním pilířům rozvoje knihovnictví patří již přes dvacet let program regionální funkce knihoven. Regionálními funkcemi se rozumí služba zaručující všem

občanům dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech ČR. I v roce 2024 potvrdily svou nezastupitelnou úlohu vzdělávacích, kulturních a komunitních center svých obcí.

Národní knihovna ČR – Knihovnický institut, Praha 2025, 1. vydání, 48 stran, ISBN 978-80-7050-832-9 (online: pdf)

Thomas Franciscus Skržívanek: Život a dílo: kritická edice skladeb / Thomas Franciscus Skržívanek: Life and Work: A Critical Edition of His Compositions

Jiří Mikuláš

Monografie o životě a díle litomyšlského varhaníka a skladatele přelomu 18. a 19. století. Publikace z edice Varia de musica obsahuje také tematický katalog Skržívanekových děl a kritické edice všech jeho dochovaných kompozic.

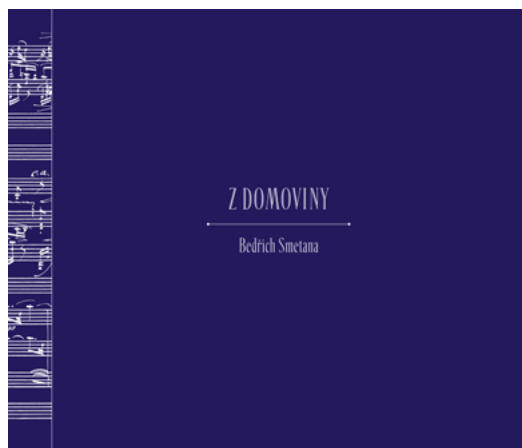
Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 162 stran, ISBN 978-80-7050-827-5 (brožováno)

Učící knihovnice, učící knihovník: od přípravy k evaluaci vzdělávacího programu

Pavλίna Mazáčová

Publikace didaktického zaměření rozvíjí téma designování edukačních aktivit v knihovní praxi počínaje plánováním přes vedení vzdělávacího programu až po jeho hodnocení. Je tak metodickým průvodcem učících knihovnic a knihovníků a podporuje rozvoj jejich kompetencí v prostoru celoživotního učení, jímž je také knihovna.

Národní knihovna ČR – Knihovnický institut, Praha 2025, 1. vydání, 113 stran, ISBN 978-80-7050-825-1 (online; pdf)

Z domoviny. Dvě duetta pro housle a piano složil Bedřich Smetana: faksimile

Publikace z edice Fontes musicae představuje jediný dochovaný notový autograf definitivní podoby skladby Z domoviny. Přestože se rukopis nezachoval v úplnosti, poskytuje jedinečný vhled do Smetanova tvůrčího procesu a umožňuje sledování charakteristických rysů skladatelova rukopisu. Autograf partitury duet

je uchován v rukopisné sbírce Hudebního oddělení Národní knihovny ČR.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 51 stran, ISBN 978-80-7050-839-8 (vázáno)

Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny

Marek Fapšo, Lucie Heilandová, Tomáš Klimek, Pavel Kordík, Michael Lužný, Martin Wihoda

Publikace věnovaná 900. výročí úmrtí kronikáře Kosmy obsahuje studie, které vznikly v rámci autorského kolektivu jako součást hledání odpovědí na otázky spojené s osobností tohoto prvního českého letopisce a jeho Kronikou Čechů. Nabízejí různé pohledy na Kosmovu kroniku – jako literární dílo, historický pramen, kulturní fenomén i předmět pozdější recepce. Zahrnut je přehled dochovaných rukopisů s textem Kosmovy kroniky a katalogová část s reprodukcemi jednotlivých opisů kroniky

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 387 stran, ISBN 978-80-7050-829-9 (brožováno)

Živé příběhy zemřelých knížat. Kosmova kronika a ústní tradice

Tomáš Klimek

Publikace se zaměřuje na vztah Kosmovy kroniky a světa mluveného slova. Autor se zabývá ústními informačními zdroji využitými kronikářem při psaní, ale sleduje i tzv. druhý život jeho díla jakožto zdroje pro vyprávění. Jako sondu ukazující způsob zpracování příběhu, který je ze své podstaty přitažlivým tématem hovorů a výkladů, si autor knihy zvolil tři případy napadení a vražd českých panovníků.

Národní knihovna ČR, Praha 2025, 1. vydání, 193 stran, ISBN 978-80-7050-824-4 (brožováno)

b) periodika

Knihovna: knihovnická revue

Roč. 36, č. 1, 2 (2025)

Odborný časopis pro obor knihovnictví a informační věda s přesahem do hraničních oborů. Národní knihovna ČR, 2005–. Periodicita 2x ročně. Dostupné z: <https://knihovnav revue.nkp.cz>, ISSN 1801-3252, ISSN 1802-8772 (online)

Knihovna plus Roč. 21, č. 1, 2 (2025)

Elektronický časopis pro obor knihovnictví a informační věda a související obory. Národní knihovna ČR, 2005–. Periodicita 2x ročně. Dostupné z: <http://knihovnaplus.nkp.cz>, ISSN 1801-5948 (online)

II. Publikace Slovanské knihovny

Instituce v exilu: sto let od příchodu exilové vlády Běloruské lidové republiky do Prahy

Kniha obsahuje příspěvky v češtině, běloruštině, ruštině a ukrajinštině přednesené na mezinárodním sympoziu Jménem běloruského národa..., které v roce 2023 uspořádaly Běloruský institut v Praze a Slovanská knihovna. Poskytuje také přehled o klíčových etapách činnosti Rady Běloruské lidové republiky s důrazem na československé období a osobnosti běloruského exilu spojené s Prahou v meziválečném období. *Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2025, 1. vydání, 196 stran, ISBN 978-80-7050-826-8 (brožováno)*

III. Ostatní Stolní kalendář 2026

Národní knihovna ČR, Praha 2025, rozměr 29 x 15 cm.

6

PŘÍLOHY

Publikační činnost pracovníků Národní knihovny ČR

Monografie

BERGEROVÁ, Iveta; DOSTÁLOVÁ, Lenka; JARKULIŠOVÁ, Gabriela; KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta; LEŠEK, Petr; MACHÁČKOVÁ, Lucie; MACHOVÁ, Anna; NERGLOVÁ, Anna; PAVČÍK BORBÉLYOVÁ, Dominika; PILLEROVÁ, Vladana; PROCHÁZKOVÁ, Barbora; SMETANOVÁ, Dana; TILHON, Jiří; TUŽARSKÁ, Hana; ZEMÁNKOVÁ, Vladimíra. *Ergonomie pro knihovny: průvodce efektivním pracovním prostředím*. Online. Praha: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky, 2025. ISBN 978-80-907129-5-9. Dostupné z: https://www.skipcr.cz/sites/default/files/documents/2025-09/ergonomie_pr%C5%AFvodce_EL%20%281%29.pdf. [cit. 2026-02-11].

BERGEROVÁ, Iveta; DOSTÁLOVÁ, Lenka; JARKULIŠOVÁ, Gabriela; KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta; LEŠEK, Petr; MACHÁČKOVÁ, Lucie; MACHOVÁ, Anna; NERGLOVÁ, Anna; PAVČÍK BORBÉLYOVÁ, Dominika; PILLEROVÁ, Vladana; PROCHÁZKOVÁ, Barbora; SMETANOVÁ, Dana; TILHON, Jiří; TUŽARSKÁ, Hana; ZEMÁNKOVÁ, Vladimíra. *Ergonomie pro knihovny: klíčové principy a doporučení*. Online. 1. vydání. Praha: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky, 2025. ISBN 978-80-907129-3-5. Dostupné z: https://www.skipcr.cz/sites/default/files/documents/2025-08/mala_ergonomie_kl%C3%AD%4%8Dov%C3%A9_principy_EL_web.pdf. [cit. 2026-02-11].

BERGEROVÁ, Iveta; HÁJKOVÁ, Zuzana; HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Helena; JANSOVÁ, Linda; MACHÁČKOVÁ, Lucie et al. *Digitální kompetence knihovníků: metodická pomůcka*. Online. Praha: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky, 2025.

ISBN 978-80-907129-6-6. Dostupné z: https://www.skipcr.cz/sites/default/files/documents/2025-08/digikompetence_web.pdf. [cit. 2026-02-11].

DOSTÁLOVÁ, Lenka; RICHTER, Vít a ŠEDÁ, Marie. *Doporučení pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných na území České republiky*. Online. Druhé, přepracované vydání. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci s Knihovnickým institutem Národní knihovny ČR, 2025. ISBN 978-80-7051-361-3. Dostupné z: https://mcvrk.mzk.cz/files/uploads/dokumenty%20oke%20sta%C5%BEen%C3%AD/FINAL_MZK_DVRZK_21_10_25_F.pdf. [cit. 2026-02-11].

FAPŠO, Marek et al. *Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech history*. First edition. Prague: National Library of the Czech Republic, 2025. 391 stran. ISBN 978-80-7050-830-5.

FAPŠO, Marek et al. *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025. 387 stran. ISBN 978-80-7050-829-9.

FRYJE, Jakub. *Kalifornský poloostrov na starých mapách. Z klementinských pokladů*. Z klementinských pokladů 3. Praha: Národní knihovna ČR, 2025. ISBN 978-80-7050-823-7.

GIEBISCH, Roman; HUBERTOVIČ, Kateřina; KRATOCHVÍLOVÁ, Monika; RICHTER, Vít; STAŇKOVÁ, Michaela et al. *Knihovna roku 2025 a další knihovnická ocenění*. Online. Praha: Národní knihovna ČR, 2025. ISBN 978-80-7050-833-6. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/knihovna-roku-2025/knihovna.roku.2025_brozura_online_1_o.pdf. [cit. 2026-02-11].

HEILANDOVÁ, Lucie a MODRÁKOVÁ, Renáta. *Odkazy ženských klášterů v Klementinu*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025. ISBN 978-80-7050-835-0.

JIROUŠEK, Václav. *Ilustrovaná příroda v české digitální knihovně 2026*. [kalendář]. [Praha]: Národní knihovna ČR, [2025].

KLIMEK, Tomáš. *Živé příběhy zemřelých knížat: Kosmova kronika a ústní tradice*. Monographia Klementiniana. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025. ISBN 978-80-7050-824-4.

Kosmova kronika v rukopisech = Cosmas' Chronicle of the Czechs in manuscripts. Překlad Kateřina Millerová. Vydání první. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025. ISBN 978-80-7050-831-2.

MACHÁČKOVÁ, Lucie. *Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2024*. Online. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2025. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/rf_vz-o-rf-za-rok-2024. [cit. 2026-02-11].

VÁVROVÁ, Petra; NEORALOVÁ, Jitka; FRANCL, Jan; SOUČKOVÁ, Magda; ZEMBJAKOVÁ, Rebeka; ŠIPOŠOVÁ, Nikola; MAŠKOVÁ, Ludmila a SMOLÍK, Jiří. *Air quality in the depositories of the national library of the Czech republic: prevention of damage to books*. Online. Prague: Institute of Chemical Process Fundamentals of the CAS, v. v. i., 2025. ISBN 978-80-86186-33-7. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11104/0368806>. [cit. 2026-02-11].

Z domoviny: dvě duetta pro housle a piano složil Bedřich Smetana: faksimile. Edice a komentář Ludmila Šmídová. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025. ISBN 978-80-7050-839-8.

Patenty a užité vzory

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY (cz). *Zařízení a způsob pro zkoušení mechanické odolnosti knižní vazby*. Jitka NEORALOVÁ; Dana NOVOTNÁ; Petra VÁVROVÁ; Simona NEORALOVÁ (vynálezci). Příhl. 10. 12. 2023. Uděl. 25. 6. 2025. CZ 310 450 B6. Go1N3/20, Go1N3/32. Dostupné z: <https://isdv.upv.gov.cz/doc/FullFiles/Patents/FullDocuments/310/310450.pdf>. [cit. 2026-02-12].

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY (CZ). *Superabsorpční papír*. Jiří NEUVIRT (původce). Příhl. 16. 10. 2025. Zaps. 18. 12. 2025. CZ 39 079. D21H17/33 (2006.01). Dostupné z: <https://isdv.upv.gov.cz/doc/FullFiles/UtilityModels/FullDocuments/FDUM0039/uvo39079.pdf>. [cit. 2026-02-12].

Studie

(odborné články, kapitoly a stati ve sbornících a kolektivních monografiích)

BENDLOVÁ, Markéta. Včely a včelařství v historických knižních sbírkách Národní knihovny ČR. Online. *Knihovna: knihovnická revue*, 2025, roč. 36, č. 1, s. 31–49. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <http://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/2025-1/recenzovane-prispevky/vcely-a-vcelarstvi-v-historickych-kniznich-sbirkach-narodni-knihovny-cr>. [cit. 2026-02-11].

BOLDAN, Kamil. Der Basler Buchdruck und seine Bedeutung für die böhmischen Länder. In: HOLÝ, Martin. *Die Universität Basel und die Böhmisches Länder (1460–1630)*. Ostfildern: Thorbecke, 2025, s. 283–304. ISBN 978-3-7995-2045-4.

BOLDAN, Kamil. Die Bibliotheken Basler Studenten aus den böhmischen Ländern. In: HOLÝ, Martin. *Die Universität Basel und die Böhmisches Länder (1460–1630)*. Ostfildern: Thorbecke, 2025, s. 305–330. ISBN 978-3-7995-2045-4.

GIEBISCH, Roman. Libraries help. In: *Inclusion – accessibility – services: exchange of experiences of libraries in V4 countries: peer-reviewed journal of the International seminar for library and other experts from V4 countries, which took place on October 7–9, 2025 in State Scientific Library in Banská Bystrica = Inklúzia – sprístupňovanie – služby: výmena skúseností knižníc krajín V4: zborník príspevkov z medzinárodného seminára knižníc a odborných pracovníkov z krajín V4, ktorý sa konal v dňoch 7.–9. októbra 2025 v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici*. Edition: first. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici, 2025, s. 12–19. ISBN 978-80-8227-033-7.

HANOUSEK, Jan. Heraldická sbírka z knihovny inženýra Tomasze Ruśkiewiczze v Archivu Národního muzea. In: MARÁZ, Karel (ed.). *Mikulovské kolejní kabinet pomocných věd historických IV.: z problematiky mikulovských piaristů i pomocných věd historických*. Brno: Nakladatelství PhDr. Ivo Sperát, 2025, s. 70–91. ISBN 978-80-87542-54-5.

HEILANDOVÁ, Lucie. Kosmova kronika a novověká historiografie. In: FAPŠO, Marek et al. *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025, s. 82–133. ISBN 978-80-7050-829-9.

HEILANDOVÁ, Lucie. Cosmas' Chronicle of the Czechs and Modern Historiography. In: FAPŠO, Marek et al. *Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech*

history. First edition. Prague: National Library of the Czech Republic, 2025, s. 82–133. ISBN 978-80-7050-830-5.

CHLEBINA, Anna a SRIBNJAK, Ihor. Orhanizacijno-prosvitnycka robota Fedora Ševčenka v tabori polononych ukrajinciv Frajštadt, Avstro-Uhorščyna, v 1915–1918 rokach (za dokumentamy CDAVO Ukrajiny ta Slovjan-skoji biblioteki v Prazi). *Archivy Ukrajiny*, 2025, Vypusk 3, No 344 (lypeň–vereseň), s. 166–194. Dostupné také z: <https://doi.org/10.47315/archives2025.344.166>. [cit. 2026-02-11].

CHORÁ, Ivana. Upcyklace zlatičích fólií na desky knihy. In: XXVIII. *mezinárodní seminář Společenstva českých knihařů: sborník: Třebíč 2025*. [Plzeň]: [Společenstvo českých knihařů], 2025, s. 49–50. ISBN 978-80-908871-9-0.

KABŮRKOVÁ, Markéta. Květuše Günzlová, rozená Opočenská: pracovní curriculum knihovnice ve státní službě. In: BERNÁTOVÁ, Lenka a ČERVENKOVÁ, Ivana (ed.). *Mária Jeršová, rod. Opočenská (1899–1978): prvá profesionálna archivárka na Slovensku*. Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov, 2025, s. 144–168 (+ 12 stran obrazových príloh). ISBN 978-80-975075-0-3.

KLIMEK, Tomáš. Kosmova kronika a ústní tradice. In: FAPŠO, Marek et al. *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025, s. 50–70. ISBN 978-80-7050-829-9.

KLIMEK, Tomáš. The Chronicle of the Czechs by Cosmas of Prague and Oral Tradition. In: FAPŠO, Marek et al. *Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech history*. First edition. Prague: National Library of the Czech Republic, 2025, s. 50–70. ISBN 978-80-7050-830-5.

KOPSKÝ, Vojtěch. Možnosti archivace komplexních elektronických publikací obsahujících další než jen textový obsah (interaktivní či multimediální prvky). Online. *ITlib: informačné technológie a knižnice*. 2025, č. 2, s. 34–42. ISSN 1335-793X. Dostupné z: <https://doi.org/10.52036/1335793X.2025.2.34-42>. [cit. 2026-02-11].

KORDÍK, Pavel. Cosmas' Chronicle of the Czechs and the ‚Ninth Symphony‘ by Miloslav Kabeláč. In: FAPŠO, Marek et al. *Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech history*. First edition. Prague: National Library of the Czech Republic, 2025, s. 166–200. ISBN 978-80-7050-830-5.

KORDÍK, Pavel. Kosmova Kronika Čechů a „devátá symfonie“ Miloslava Kabeláče. in: FAPŠO, Marek et al. *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025, s. 166–198. ISBN 978-80-7050-829-9.

LUŽNÝ, Michael. Staročeské překlady Dialogu Matouše z Krakova (editio princeps). *Listy filologické*. 2025, roč. 148, č. 1–2, s. 149–213. ISSN 0024-4457.

LUŽNÝ, Michael a KLIMEK, Tomáš. Overview of Preserved Manuscripts Containing the Text of Cosmas' Chronicle. In: FAPŠO, Marek et al. *Mirror of the Czechs: Cosmas' Chronicle and Czech history*. First edition. Prague: National Library of the Czech Republic, 2025, s. 202–215. ISBN 978-80-7050-830-5.

LUŽNÝ, Michael a KLIMEK, Tomáš. Přehled dochovaných rukopisů s textem Kosmovy kroniky. In: FAPŠO, Marek et al. *Zrcadlo Čechů: Kosmova kronika a české dějiny*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky, 2025, s. 200–213. ISBN 978-80-7050-829-9.

MACH, David. Staré tisky Vlastivědného muzea pro Vysoké nad Jizerou a okolí nyní nově v Národní knihovně České republiky. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 2, s. 66–77. ISSN 1802-8772. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/pripravovane-cislo/knihovny-a-informace/stare-tisky-vlastivedneho-muzea-pro-vysoke-nad-jizerou>. [cit. 2026-02-11].

MAŠKOVÁ, Ludmila; VÁVROVÁ, Petra; NEORALOVÁ, Jitka; NOVOTNÁ, Dana a kol. Odstraňování prachových částic z povrchu papíru pomocí kombinace dvoufázového spreje a plazmatu *Fórum pro konzervátory a restaurátory*. 2025, s. 3–9. ISSN 1805-0050. ISBN 978-80-7685-059-0.

NEORALOVÁ, Jitka; VÁVROVÁ, Petra; NOVOTNÁ, Dana a NEORALOVÁ, Simona. Projekt ARCHA I. – Mobilní pracoviště ochrany knihovních fondů. *Fórum pro konzervátory a restaurátory*. 2025, s. 102–105. ISSN 1805-0050. ISBN 978-80-7685-059-0.

NEORALOVÁ, Jitka. Průzkum nejvýznamnějších památek ve fondu NK ČR. In: *XXVIII. mezinárodní seminář Společenstva českých knihářů: sborník: Třebíč 2025*. [Plzeň]: [Společenstvo českých knihářů], 2025, s. 11–15. ISBN 978-80-908871-9-0.

PILLEROVÁ, Vladana. Digitální kompetence pracovníků knihoven ČR: výsledky průzkumu. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 1, s. 50–72. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/2025-1/knihovny-a-informace/digitalni-kompetence-pracovniku-knihoven-cr>. [cit. 2026-02-11].

POKORNÝ, Jan; VÁLEK, František; CHARYPAR, Michal; PLECHÁČ, Petr a MAIXNEROVÁ, Lenka. Strojové učení v knihovně: výzvy, problémy a přínosy určování autorství a datace. Online. *ITlib: informačné*

technológie a knižnice. 2025, č. 1, s. 55–61. ISSN 1335-793X. Dostupné z: <http://doi.org/10.52036/1335793X.2025.1.55-61> [cit. 2026-02-11].

SMOLKA, Lucie; HRZINOVÁ, Jana; JIROUŠEK, Václav; MAIXNEROVÁ, Lenka. Autorské právo v éře umělé inteligence – průvodce pro digitální knihovny v českém a evropském kontextu. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 2, s. 5–22. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/2025-2/recentzovane-prispevky/autorske-pravo-v-ere-umele-inteligence>. [cit. 2026-02-11].

ŠMÍDOVÁ, Ludmila. Otazníky kolem uvažovaného brněnského provedení Dvořákova Klavírního koncertu v roce 1879. In: VEJVODOVÁ, Veronika a kol. *Dvořák a Janáček v kontextu české hudební kultury 2. poloviny 19. století: vybrané kapitoly*. Online, PDF. Praha: Národní muzeum, 2025, s. 171–189. ISBN 978-80-7036-883-1. Dostupné z: <https://www.palmknihy.cz/ekniha/dvorak-a-janacek-v-kontextu-ceske-hudebni-kultury-2-poloviny-19-stoleti-424468>. [cit. 2026-02-11].

VANDASOVÁ, Anna; BROŽEK, Aleš; LUDVÍČEK, Josef; SMOLKOVÁ NEMRAVOVÁ, Lenka; OSIF, Martin a SVOBODOVÁ, Jaroslava. Využití nástroje PerMonik na příkladu periodika Československý sport. Online. *Knižnica*. 2025, roč. 26, č. 4, s. 6–21. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2025/04/Mgr_Aнна_Vandasova.pdf. [cit. 2026-02-11].

VÁVROVÁ, Petra; NEORALOVÁ, Jitka; NOVOTNÁ, Dana. Školení pracovníků Ukrajinských knihoven zaměřená na využívání mobilního pracoviště Archa I. pro záchranu písemného kulturního dědictví na Ukrajině. *Fórum pro konzervátory a restaurátory*. 2025, s. 106–108. ISSN 1805-0050. ISBN 978-80-7685-059-0.

Další publikace pracovníků NK ČR z oboru (popularizační, informační apod.)

BABKA, Lukáš. Sto let Slovanské knihovny. Online. *Slovanský přehled*. 2025, roč. 111, č. 1, s. 253–255. ISSN 0037-6922; 2788-3248. Dostupné také z: https://www.hiu.cas.cz/user_uploads/vydavatelska_cinnost/periodika/slovansky_prehled/sp_1_2025_fin.pdf. [cit. 2026-02-11].

BEŽOVÁ, Michaela a HAŠKOVCOVÁ, Marie. Řecko digitálně: jak národní knihovna digitalizuje dokumenty a archivuje web. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 2. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-02/informace-a-konference/recko-digitalne>. [cit. 2026-02-11].

BOLDAN, Kamil. Ratdoltova astronomika v českých a moravských knihovnách. Online. *Knihy a dějiny*. 2025, roč. 32, č. 1, s. 8–41. ISSN 1210-8510. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:6991d17a-9b01-4d47-99c5-840ea5b26e67>. [cit. 2026-02-11].

BOLDAN, Kamil. Vytiskl nejstarší italský tisk Čech? *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2025, roč. 47, č. 3, s. 40–41. ISSN 0418-5129.

DAVID, Jan a KLIMEK, Tomáš. Kosmas vytvořil i koncept výkladu českých dějin. Online. *Právo*. 2025, roč. 35, č. 218, s. 17. ISSN 1211-2119. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-knihy-v-klementinu-budou-vystaveny-vzace-stredoveke-rukopisy-kosmovy-kroniky-40539043>. [cit. 2026-02-11].

HÁJEK, Roman; FOLTÝN, Tomáš a HUDEČEK, Ondřej. Knihovny by měly přijmout roli průvodců digitálním světem. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 11–15. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/01/23/knihovny-by-se-nemely-bat-prijmout-rolu-pruvodcu-digitalnim-svetem/>. [cit. 2026-02-11].

FÚSIK, Ondřej. Středověké latinské bible. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2025, roč. 47, č. 4, s. 24–25. ISSN 0418-5129.

GIEBISCH, Roman. Kafka v Tatrách. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 62. ISSN 0011-2321.

GIEBISCH, Roman. Ze světa. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 62–63. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/01/23/ze-sveta-01-2025/>. [cit. 2026-02-11].

GIEBISCH, Roman. Ze světa. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 61–62. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/ze-sveta-02-2025/>. [cit. 2026-02-11].

GIEBISCH, Roman. Ze světa. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 3, s. 61–62. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/05/22/ze-sveta-03-2025/>. [cit. 2026-02-11].

HAŠKOVCOVÁ, Marie a SVOBODA, Luboš. Webové starožitnosti. Online. *Art & antiques*. 2025, č. 7, s. 44–53. ISSN 1213-8398. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/webove-starozitnosti>. [cit. 2026-02-11].

HAVRÁNKOVÁ, Lucie. Kantorská sbírka hudebnin. Rod Hübnerů z Dlouhého Mostu u Liberce. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2025, roč. 47, č. 1, s. 28–29. ISSN 0418-5129.

HEILANDOVÁ, Lucie. Čas v obrazech. Kalendáře vydávané v Čechách v 16. století a jejich výzdoba. *Dějiny*

a současnost: kulturně historická revue. 2025, roč. 47, č. 2, s. 26–28. ISSN 0418-5129.

HEROUTOVÁ, Alena. Tři publikace ke stému výročí Slovanské knihovny v Praze. Online. *Čtenář*, 18. 11. 2025. Dostupné: <https://casopisctenar.cz/2025/11/18/tri-publikace-ke-stemu-vyroci-slovanske-knihovny-v-praze/>. [cit. 2026-02-10].

CHLEBINA, Anna. Čtyři noty, izvestnyje vsjemu miru. *Russkoje slovo*. 2025, č. 3, s. 50–51.

KOŠANOVÁ, Martina. Kosmas 900. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 5, s. 42–45. ISSN 0011-2321.

KOŠANOVÁ, Martina. Obecní knihovna Mokrý z Jihomoravského kraje je Knihovnou roku 2025. Online. *Knížnica*. 2025, roč. 26, č. 4, 2 s. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://casopiskniznica.snk.sk/fileadmin/user_upload/Rocnik_2025/04/Martina_Kosanova.pdf. [cit. 2026-02-11].

KOŠTÁLOVÁ, Karolína. Ptejte se knihovny. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 26–28. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/ptejte-se-knihovny/>. [cit. 2026-02-11].

KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta. Bibliotheca academica 2024. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 46–47. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/01/23/bibliotheca-academica2024/>. [cit. 2026-02-11].

KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta. Knihovnické vzdělávání ve Slovinsku. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 36–37. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/>

NK ČR, Výroční zpráva 2025 97

- knihovnicke-vzdelavani-ve-slovinsku/. [cit. 2026-02-11].
- KREJČÍ SALÁTOVÁ, Renáta. Ohlédnutí za československým knihovnictvím. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 5, s. 46–47. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/09/25/ohlédnutí-za-ceskoslovenskym-knihovnictvím/>. [cit. 2026-02-11].
- LICHTENBERGOVÁ, Edita a ŠŤASTNÁ, Petra. S Erasmem za Bibframe do Švédska. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-01/informace-a-konference/s-erasmem-za-bibframe-do-svedska>. [cit. 2026-02-11].
- LUKAVEC, Jan. Největší islandská knihovna a další ostrovní rej, aneb, S Erasmem do Reykjavíku. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 5, s. 52–55. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/09/25/nejvetsi-islandska-knihovna-a-dalsi-ostrovní-rej-aneb-s-erasmem-do-reykjavíku/>. [cit. 2026-02-11].
- LUŽNÝ, Michael. Rukopisné bohatství Kosmovy kroniky. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2025, roč. 47, č. 5, s. 10–15. ISSN 0418-5129.
- MACH, David. Never Finish(ed): The Vitality and Dynamics of Retrospective 'National' Bibliographies for European Print Cultures to the Middle of the Nineteenth Century. *Knihy a dějiny*. 2025, roč. 32, č. 1, s. 122–125. ISSN 1210-8510.
- MACH, David. Vliv osvícenství na vývoj české knihovnědy: odborní sběratelé a retrospektivní bibliografie.

- Dějiny a současnost: kulturně historická revue*. 2025, roč. 47, č. 6, s. 30–31. ISSN 0418-5129.
- MACHÁČKOVÁ, Lucie. Benchmarking knihoven, aneb, Proč se srovnávat s ostatními. Online. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2025, roč. 35, č. 1, s. 12–15. ISSN 0862-9366. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf-archiv/20250108.pdf>. [cit. 2026-02-11].
- MACHOVÁ, Anna. Novinky zahraniční knihovnické literatury. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 1, s. 100–113. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/2025-1/novinky-z-literatury/novinky-zahranicni-knihovnicke-literatury-2025-1>. [cit. 2026-02-11].
- MACHOVÁ, Anna. Polské národní programy na podporu čtení. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-01/historie-a-soucasnost/polske-narodni-programy-na-podporu-cteni>. [cit. 2026-02-11].
- MACHOVÁ, Anna. Průvodce po Slovanské knihovně. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-01/recenze/recenze>. [cit. 2026-02-11].
- MAIXNEROVÁ, Lenka; ŠŤASTNÁ, Petra a KOŠŤÁLOVÁ, Karolína. Návštěva washingtonských knihoven. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/kplus-web/archiv/2025-01/informace-a-konference/navsteva-washingtonskych-knihoven>. [cit. 2026-02-11].
- MATĚJOVIČOVÁ, Běla a BASHKOVA, Maria. Institut informačních věd v Mariboru a systém COBISS. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné

- z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-01/informace-a-konference/institut-informacnich-ved-v-mariboru-a-system-cobiss>. [cit. 2026-02-11].
- MODRÁKOVÁ, Renáta. Biblioteca astronomica: astronomické tisky 15.–17. století ze sbírek Národní knihovny České republiky. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 1, s. 90–94. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/dokumenty/2025-1/Recenze.pdf>. [cit. 2026-02-11].
- MRÁZOVÁ, Michaela a PETRÝDESOVÁ, Dana. Celostátní seminář regionální funkce knihoven 2025. Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 4, s. 25–27. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/celostatni-seminar-regionalni-funkce-knihoven-2025>. [cit. 2026-02-11].
- MRÁZOVÁ, Michaela. Data detox kit. Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 2, s. 11–13. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/data-detox-kit>. [cit. 2026-02-11].
- MRÁZOVÁ, Michaela. Mladý SKIP. Online. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2025, roč. 35, č. 1, s. 33–34. ISSN 0862-9366. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf-archiv/20250120.pdf>. [cit. 2026-02-11].
- MRÁZOVÁ, Michaela. Supercharged by AI. Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 1, s. 13–14. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/supercharged-ai>. [cit. 2026-02-11].
- MRÁZOVÁ, Michaela. Workshop Deeply Harmful. Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 3, s. 12–13. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://>

duha.mzk.cz/clanky/workshop-deeply-harmful. [cit. 2026-02-11].

MRÁZOVÁ, Michaela. Workshop Magn(ai)fying Bias. Online. *Duha : informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 4, s. 13–14. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/workshop-mangaifying-bias>. [cit. 2026-02-11].

NERGLOVÁ, Anna. Meziknihovní výpůjční služby: rozhovor s Annou Nerglovou. Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 3, s. 16–19. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/meziknihovni-vypujcni-sluzby-rozhovor-s-annou-nerglovou>. [cit. 2026-02-11].

PILLEROVÁ, Vladana. Hodnocení činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 53–55. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/01/23/hodnoceni-cinnosti-metodickeho-centra-pro-vystavbu-a-rekonstrukci-knihoven/>. [cit. 2026-02-11].

PROCHÁZKOVÁ, Barbora. Zajímavé knižní novinky. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 59–60. ISSN 0011-2321.

PROCHÁZKOVÁ, Barbora. Zajímavé zahraniční novinky. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 3, s. 60. ISSN 0011-2321.

RICHTER, Vít. E-půjčování e-knih a audioknih: bezplatná, nebo placená služba? Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 4, s. 31–32. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/e-pujcovani-e-knih-audioknih-bezplatna-nebo-placena-sluzba>. [cit. 2026-02-11].

RICHTER, Vít. Jak zapojit knihovny do online služby DNNT. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 11–12. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/jak-zapojit-knihovny-do-online-sluzby-dnnt/>. [cit. 2026-02-11].

RICHTER, Vít. Nabídněte uživatelům online přístup k české literatuře: díla nedostupná na trhu. Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 8–10. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/nabidnete-uzivatelum-online-pristup-k-ceske-literature-dila-nedostupna-na-trhu/>. [cit. 2026-02-11].

ŠEDÁ, Marie. Knihovna v obci: příručka pro starosty a zastupitele. Online. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*. 2025, roč. 35, č. 1, s. 24–26. ISSN 0862-9366. Dostupné z: https://www.svkhhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20250115.pdf. [cit. 2026-02-11].

ŠKODA, Stanislav. Slova jsou také zbraň: rozhovor s ukrajinským nakladatelem Leonidem Finbergem. Online. *Roš Chodeš*. 2025, roč. 87, č. 8, s. 6–7. ISSN 1210-7468. Dostupné z: <https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/ros-chodes-2025-08.pdf>.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Ludmila a ŠTĚPNIČKOVÁ, Jiřina. Návštěva Národní knihovny Portugalska. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 2. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-02/informace-a-konference/navsteva-narodni-knihovny-portugalska>. [cit. 2026-02-11].

TICHÁ, Veronika. Novinky zahraniční knihovnické literatury 2025/1. Online. *Knihovna plus*. 2025, č. 1. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <https://knihovnaplus.nkp.cz/archiv/2025-01/>

novinky-zahranicni-knihovnicke-literatury/novinky-zahranicni-knihovnicke-literatury-2025-1. [cit. 2026-02-11].

VALDEN, Milan. Literární výročí – srpen, září. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 4, s. 63–64. ISSN 0011-2321.

VALDEN, Milan. Literární výročí – únor, březen. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 64. ISSN 0011-2321.

VALDEN, Milan. Literární výročí: červen–červenec. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 3, s. 63–64. ISSN 0011-2321.

VALDEN, Milan. Literární výročí: duben–květen. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 63–64. ISSN 0011-2321.

VALDEN, Milan. Literární výročí: únor–březen 2025. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 1, s. 64. ISSN 0011-2321.

VÁLKOVÁ, Lenka a NEMEŠKALOVÁ, Hana. Ptejte se knihovny nebo umělé inteligence? Online. *Duha: informace o knihách a knihovnách*. 2025, roč. 39, č. 1, s. 8–10. ISSN 0862-1985. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/ptejte-se-knihovny-nebo-umele-inteligence>. [cit. 2026-02-11].

VAVROŠOVÁ, Zuzana. Tipy z Knihovny knihovnické literatury 2025/2. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 2, s. 98–102. ISSN 1802-8772. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/2025-2/novinky-z-literatury>, [cit. 2026-02-11].

VAVROŠOVÁ, Zuzana. Tipy z Knihovny knihovnické literatury 2025/1. Online. *Knihovna: knihovnická revue*. 2025, roč. 36, č. 1, s. 95–99. ISSN 1801-3252. Dostupné z: <https://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/2025-1/novinky-z-literatury>, [cit. 2026-02-11].

ŽABIČKA, Petr a BEŽOVÁ, Michaela. Česká digitální knihovna: jak se může moje knihovna zapojit? Online. *Čtenář: časopis pro knihovny*. 2025, roč. 77, č. 2, s. 17–19. ISSN 0011-2321. Dostupné z: <https://casopisctenar.cz/2025/03/27/ceska-digitalni-knihovna-jak-se-muze-moje-knihovna-zapojit/>. [cit. 2026-02-11].

Dárci

S ohledem na GDPR obsahuje seznam pouze jména těch soukromých dárců, kteří poskytli výslovný souhlas s uvedením. Všem dárcům děkujeme.

A

A2 / Praha, Česko

ADALBER STIFTER VEREIN / Mnichov, Německo

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ PROF. DR. ALEXANDERA BĚ-
LOHLÁVKA / Praha, Česko

ALŠOVA JIHOČESKÁ GALERIE / Hluboká nad Vltavou,
Česko

ASOCIACE MUZEÍ A GALERIÍ ČR / Praha, Česko

ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ, z. s. / Přerov,
Česko

B

Barboříková Helena / Pardubice, Česko

Brod Petr / Praha, Česko

BULHARSKÝ KULTURNÍ INSTITUT / Praha, Česko

C

CARL FRIEDRICH VON SIEMENS STIFTUNG / Mnichov,
Německo

CENTRUM CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S KNIHOV-
NOU MANŽELŮ TOMANOVÝCH / Rožmitál pod Třem-
šínem, Česko

CENTRUM KYBERNETICKÉ BEZPEČNOSTI / Praha, Česko
COMMISSARIAT GÉNÉRAL AUX RELATIONS INTER-
NATIONALES DE LA COMMUNAUTÉ FRANCOISE DE
BELGIQUE / Brusel, Belgie

COMUNE DI BOLZANO / Bolzano, Itálie

Č

Čech Branislav / Sučany, Slovensko

ČESKÁ TELEVIZE / Praha, Česko

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE, FAKULTA
STAVEBNÍ, KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD / Praha,
Česko

Dymokurský Oto / Česko

F

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD UKV PRAZE / Praha, Česko
FONDATION ABRAHAM / Ženeva, Švýcarsko

FREUNDES- UND FÖRDERKREIS DES HÄNDEL-
HAUSES ZU HALLE / Halle, Německo

G

GARAMON, s. r. o. / Hradec Králové, Česko

GOETHE INSTITUT PRAG / Praha, Česko

H

Hájek Tomáš / Dobrotice, Česko

HEIMATKREIS NEUBISTRITZ/SÜDMÄHRERBUND /
Geislingen, Německo

HERDER INSTITUT / Marburg, Německo

I

INFOA / Dubicko, Česko

Inštorisová Dagmar / Nitra, Slovensko

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE / Ženeva, Švýcarsko

K

KAMEŇ / Codogno, Itálie

KNIHOVNA FAKULTY INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ
VYSOKÉHO UČENÍ TECHNICKÉHO V BRNĚ / Brno,
Česko

KNIHOVNA FAMU / Praha, Česko

KNIHOVNA FILOZOFICKÉ FAKULTY UK / Praha, Česko

KNIHOVNA KRÁLŮV DVŮR / Králův Dvůr, Česko

KNIHOVNA KUTNÁ HORA / Kutná Hora, Česko

KNIHOVNA MUZEA MĚSTA ÚSTÍ NAD LABEM / Ústí
nad Labem, Česko

KNIHOVNA SLOVANSKÉHO ÚSTAVU AV ČR, v. v. i. /
Praha, Česko

KNIHOVNA PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KAR-
LOVY / Praha, Česko

KNIŽNICE SLOVANSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA
– MÚZEA ŽIDOVSKÉJ KULTÚRY V BRATISLAVE /
Bratislava, Slovensko

Kotov Viktor / Tulln, Rakousko

L

LEIBNIZ-INSTITUT FÜR AGRARENTWICKLUNG IN
TRANSFORMATIONSÖKONOMIEN / Halle, Německo

M

MASARYKOVA UNIVERZITA, PRÁVNICKÁ FAKULTA,
KATEDRA DĚJIN STÁTU A PRÁVA / Brno, Česko

Merglová Alena / Česko

MĚSTSKÁ KNIHOVNA FRYŠTÁK / Fryšták, Česko

MĚSTSKÉ MUZEUM A GALERIE MARIÁNSKÉ LÁZNĚ /
Mariánské Lázně, Česko

MEZINÁRODNÍ KOMISE PRO OCHRANU LABE / Mag-
deburk, Německo

MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY / Praha,
Česko

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY / Praha, Česko
Morávek Jan / Praha, Česko
MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA V BRNĚ / Brno, Česko
MORAVSKOSLEZSKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V OSTRAVĚ, příspěvková organizace / Ostrava, Česko
MUZIKOLOŠKI INŠTITUT ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER SAZU / Lublaň, Slovinsko

N

NADACE „NADÁNÍ JOSEFA, MARIE A ZDEŇKY HLÁVKOVÝCH“ / Praha, Česko
NÁPRSTKOVÉ MUZEUM ASIJSKÝCH, AFRICKÝCH A AMERICKÝCH KULTUR / Praha, Česko
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVNÍŠTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH / České Budějovice, Česko
NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVNÍŠTĚ V OSTRAVĚ / Ostrava – Moravská Ostrava, Česko
NIPPON FOUNDATION / Tokio, Japonsko

O

Opelík Petr / Paříž, Francie
Opočenský Tomáš / Praha, Česko
ÖSTERREICHISCHE KIRSCHENMUSIKKOMMISSION / Vídeň, Rakousko
ÖSTERREICHISCHE NATIONALBIBLIOTHEK / Vídeň, Rakousko
OSTRAVSKÁ UNIVERZITA, PEDAGOGICKÁ FAKULTA / Ostrava, Česko

P

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE / Praha, Česko
PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE / Prešov, Slovensko

R

Reimers Toni / Halle, Německo
Rusek Zdeněk / Kolín, Česko

S

Schelle Karel / Brno, Česko
SIBILINA / Sevilla, Španělsko
SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV / Bratislava, Slovensko
STÁTNI OBLASTNÍ ARCHIV V PLZNI / Plzeň, Česko
STÁTNI OKRESNÍ ARCHIV PRAHA-VEŇKOV / Dobříchovice, Česko
STŘEDISKO VĚDECKÝCH INFORMACÍ / Praha, Česko
SUDETENDEUTSCHES INSTITUT / Mnichov, Německo
SVAZ ČESKÝCH KNIHKUPCŮ A NAKLADATELŮ / Praha, Česko
SVAZ ČESKÝCH KNIHKUPCŮ A NAKLADATELŮ, ZAPSANÝ SPOLEK / Praha, Česko

Š

Šlamberová Dana / Česko

T

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI / Liberec, Česko
Tenčíl Jakub / Praha, Česko
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE / Trnava, Slovensko
UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI / Banská Bystrica, Slovensko

Ú

ÚSTAV DEJÍN KRESŤANSTVA / Bratislava, Slovensko
ÚSTAV HUDOBNEJ VEDY SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED / Bratislava, Slovensko
ÚSTAV PAMÁTI NÁRODA / Bratislava, Slovensko
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA UK, DEPOZITÁŘ LEŠETICE / Lešetice, Česko

V

VELVYSLANECTVÍ CHORVATSKÉ REPUBLIKY / Praha, Česko
VLASTIVĚDNÉ MUZEUM DR. HOSTAŠE V KLATOVECH / Klatovy, Česko
Vokáčová Jiřina / Česko
VŠEOBECNÁ KNIHOVNA ORIENTÁLNÍHO ÚSTAVU AV ČR, v. v. i. / Praha, Česko
VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRO KRAJINU, v. v. i. / Průhonice, Česko

W

Wagner Robert / Česko
WIENBIBLIOTHEK IM RATHAUS / Vídeň, Rakousko

Z

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI, FAKULTA PEDAGOGICKÁ, KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY / Plzeň, Česko
ZASTOUPENÍ EVROPSKÉ KOMISE V ČR / Praha, Česko
Zima Peter / Klagenfurt, Rakousko
Zubko Peter / Bratislava, Slovensko

Ž

Žák Ladislav / Praha, Česko

Finanční dary

BĚLORUSKÝ INSTITUT V PRAZE / Praha, Česko
NADACE OPEN SOCIETY FUND / Praha, Česko

Věcné dary

DILIA, DIVADELNÍ, LITERÁRNÍ, AUDIOVIZUÁLNÍ AGENTURA, z. s. / Praha, Česko

Důležité údaje a kontakty

Národní knihovna ČR, Klementinum

Mariánské náměstí 190/40, 110 00 Praha 1

221 663 111 (ústředna)

221 663 331 (informace)

posta@nkp.cz (elektronická podatelna)

ID datové schránky: 5qt8sy8

<https://www.nkp.cz>

<https://www.facebook.com/narodni.knihovna>

221 663 262, 221 663 187, sekretariat@nkp.cz (kancelář a sekretariát generálního ředitele)

221 663 275, martina.kosanova@nkp.cz (ředitelka Odboru komunikace)

221 663 161, sluzby@nkp.cz (ředitelka Odboru služeb)

221 663 468, oms.ur@nkp.cz (Mezinárodní oddělení)
oms.ur@nkp.cz

Knihovnický institut

221 663 339, michaela.mrazova@nkp.cz (ředitelka)

221 663 348, kkl@nkp.cz (studovna)

221 663 408, dominika.pavcikborbelyova@nkp.cz (oddělení vzdělávání)

Slovanská knihovna

221 663 354 (ředitel)

221 663 356 (půjčovna)

sluzby.sk@nkp.cz

<https://www.nkp.cz/slovanska-knihovna>

Referenční centrum

Oddělení referenčních a meziknihovnických služeb

221 663 239, reference@nkp.cz

(rešeršní a bibliografické služby)

221 663 202, mvs@nkp.cz

(meziknihovnické výpůjční služby)

Hala služeb

221 663 244 (informace o výpůjčkách)

221 663 248 (informace o fondech a službách)

221 663 131 (reprografické zakázky)

hala.os@nkp.cz; pujcovna.os@nkp.cz

Národní knihovna ČR, Hostivař

Sodomkova 2/1146, 102 00 Praha 15

221 663 377 ústředna Hostivař

221 663 353 studovna Hostivař

221 663 521 (Odbor správy fondů)

221 663 575 (Odbor ochrany knihovnických fondů)

221 663 327 (Odbor doplňování fondů)

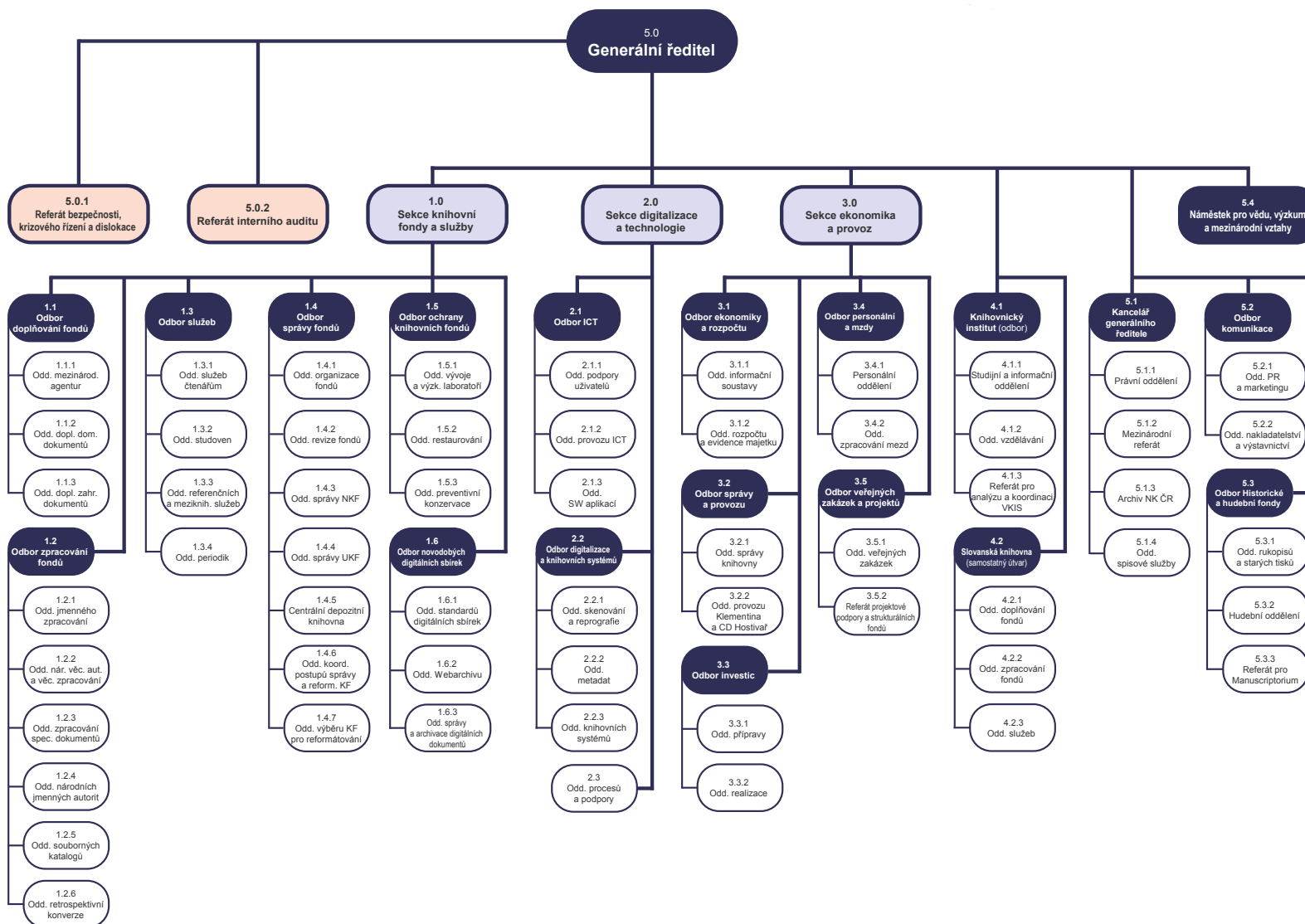
221 663 173, 221 663 306 (Oddělení mezinárodních agentur)

Darovací konto Národní knihovny ČR

123-85535011/0710

Česká národní banka, Praha 1

Organizační struktura k 31. 12. 2025

Národní knihovna České republiky
Výroční zpráva 2025

Odpovědná redaktorka: Martina Košanová

Redakční zpracování: Oddělení
nakladatelství a výstavnictví

Návrh obálky, grafická úprava a sazba:
Hana Panáčková

Fotografie: Archiv NK ČR, Zuzana Homolka
Fedorová, Jan Hromádko, Jitka Neoralová

Vydala Národní knihovna České republiky

Praha 2026

ISBN 978-80-7050-840-4 (online; pdf)

ISSN 1804-8625 (online)

